

PATVIRTINTA

Marijampolės regiono plėtros tarybos

2023 m. rugpjūčio 17 d. sprendimu Nr. S-16

(Marijampolės regiono plėtros tarybos

2026 m. rugpjūčio 21 d. sprendimo Nr. S-19
redakcija)

MARIJAMPOLĖS REGIONO ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO 2021–2027 METŲ PLANAS

TURINYS

1.	ĮVADAS	6
2.	ATLIEKŲ TVARKYMO TEISINIS REGLAMENTAVIMAS	8
3.	ESAMOS KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO BŪKLĖS APŽVALGA.....	10
3.1.	Marijampolės regionas.....	10
3.2.	Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizacinė struktūra	13
3.3.	Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimas	16
3.3.1.	Investicinių projektų įgyvendinimas.....	16
3.3.2.	Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimas	17
3.3.3.	„Teršėjas moka“ principo įgyvendinimas	18
3.4.	Komunalinių atliekų susidarymas.....	20
3.5.	Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūra bei komunalinių atliekų tvarkymas	22
3.5.1.	MKA surinkimas ir surinkimo konteineriai	22
3.5.2.	Pakuotės atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo priemonės ir šių atliekų tvarkymas	23
3.5.3.	Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės (DGASA) ir atliekų tvarkymas	28
3.5.4.	Biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūra bei šių atliekų tvarkymas.....	31
3.1.	MKA surinkimas ir rūšiavimas	35
3.2.	Komunalinių atliekų šalinimas sąvartyne.....	38
3.3.	Viešųjų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimo lygis	39
3.4.	Visuomenės švietimas ir informavimas.....	40
4.	ANKSTESNIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO PLANŲ UŽDUOČIŲ VYKDYMAS.....	41
	ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO STRATEGIJA	51
5.	MARIJAMPOLĖS REGIONO ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO 2021–2027 METŲ PLANAS	52
5.1.	Nacionaliniai atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai ir uždaviniai	53
5.2.	Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai, uždaviniai ir priemonės	55
6.	KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ SUSIDARYMAS IR INFRASTRUKTŪROS POREIKIS	74
6.1.	Komunalinių atliekų susidarymo prognozė.....	74
6.2.	Infrastruktūros plėtra.....	75
7.	PLANO ĮGYVENDINIMO POVEIKIO ĮMOKŲ DYDŽIUI UŽ ATLIEKŲ TVARKYMĄ VERTINIMAS	82
8.	PLANO ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI.....	84
	PRIEDAI	92

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Marijampolės regionas	10
2 pav. Gyventojų pokytis ir pasiskirstymas tarp miesto ir kaimo Marijampolės regione	11
3 pav. Gyventojų pokytis ir pasiskirstymas Marijampolės savivaldybėje tarp miesto ir kaimo	11
4 pav. Gyventojų pokytis ir pasiskirstymas Šakių rajono savivaldybėje tarp miesto ir kaimo	12
5 pav. Gyventojų pokytis ir pasiskirstymas Vilkaviškio rajono savivaldybėje tarp miesto ir kaimo	12
6 pav. Gyventojų pokytis ir pasiskirstymas Kalvarijos savivaldybėje tarp miesto ir kaimo gyventojų .	13
7 pav. Gyventojų pokytis ir pasiskirstymas Kazlų Rūdos savivaldybėje tarp miesto ir kaimo gyventojų	13
8 pav. Komunalinių atliekų susidarymas Marijampolės regiono savivaldybėse	20
9 pav. Komunalinių atliekų susidarymas vienam gyventojui, t/metus.....	21
10 pav. Komunalinių atliekų tvarkymas Marijampolės regione	21
11 pav. Antrinių žaliavų ir pakuotės atliekų surinkimas Marijampolės regione.....	25
12 pav. Antrinių žaliavų surinkimas vienam regiono gyventojui, kg/metus.....	27
13 pav. Tvarkomų DGASA atliekų kiekiai 2018–2020 m.....	29
14 pav. Vienam gyventojui surenkamų DGASA atliekų kiekio pokytis savivaldybėse	30
15 pav. Žaliųjų atliekų tvarkymas Marijampolės regione, tonos.....	33
16 pav. Tvarkomų rūšiavimo įmonėje atliekų kiekiai, tonos	36
17 Pav. Antrinių žaliavų ir pakuotės atliekų išskyrimas Marijampolės MBA, tonos.....	36
18 pav. MKA morfologijos tyrimų rezultatai, procentai	37
19 pav. Marijampolės regioniname sąvartyne šalinamos atliekos, 2014–2020 m., tonos	39
20 pav. Šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma susidarymas, tonos	40
21 pav. KA tvarkymas Kalvarijos savivaldybėje	43
22 pav. KA tvarkymas Kazlų Rūdos savivaldybėje	43
23 pav. KA tvarkymas Marijampolės savivaldybėje.....	44
24 pav. KA tvarkymas Šakių rajono savivaldybėje	44
25 pav. KA tvarkymas Vilkaviškio rajono savivaldybėje.....	44
26 pav. Valstybinis ilgalaikis atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslas.....	55
27 pav. Marijampolės regiono ilgalaikis atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslas	55
28 pav. Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai.....	56
29 pav. Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslų uždaviniai	56
30 pav. Komunalinių atliekų naudojimas / šalinimas	81

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Individualių vieno-dviejų būtų namų pasiskirstymas Marijampolės regiono savivaldybėse, 2020 m.....	10
2 lentelė. Marijampolės regiono savivaldybių atliekų tvarkymo planų ir atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimas.....	15
3 lentelė. Komunalinių atliekų tvarkytojų sąnaudų pasiskirstymas pagal veiklas 2020 m., proc.....	17
4 lentelė. Marijampolės regiono savivaldybių sprendimai dėl apmokėjimo už komunalinių atliekų tvarkymą įvedimo	19
5 lentelė. Komunalines atliekas tvarkančios įmonės Marijampolės regione, 2020 m.	22
6 lentelė. Marijampolės regiono savivaldybių konteinerinių aikštelių patvirtinimas	23
7 lentelė. Antrinių žaliavų ir pakuotės atliekų surinkimo konteinerinių aikštelių pokytis 2016–2020 m.	23

8 lentelė. Individualus AŽ ir PA surinkimo konteinerių kiekis Marijampolės regiono savivaldybėse, 2020 m.	24
9 lentelė. Antrinių žaliavų bei pakuotės atliekų surinkimas Marijampolės regiono savivaldybėse	25
10 lentelė. Antrinių žaliavų bei pakuotės atliekų surinkimas vienam gyventojui Marijampolės regiono savivaldybėse	26
11 lentelė. Surinktų ir sutvarkytų užstato administratoriaus pavedimo davėjų pakuočių atliekų kiekis pagal savivaldybes (tonomis)	27
12 lentelė. Marijampolės regiono DGASA, 2020 m.	28
13 lentelė. Papildančias sistemas eksploatuojančios įmonės Marijampolės regione, 2020 m.	30
14 lentelė. Marijampolės regiono ŽAKA, 2020 m.	32
15 lentelė. Pagaminamo komposto kiekiai Marijampolės ŽAKA 2018-2020 m., tonos	33
16 lentelė. Kompostavimo dėžių skaičius ir prognozinis sukompostuojamų atliekų kiekis Marijampolės regione	33
17 lentelė. Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plane nustatytos komunalinių biologiškai skaidžių atliekų šalinimo sąvartyne mažinimo užduotis, tonos	35
18 lentelė. Biologinio apdorojimo įrenginiuose tvarkomos atliekos, tonos	36
19 lentelė. Tvarkomų MBA atliekų pagal frakcijas kiekiai 1 gyventojui kg/metus, 2020 m.	37
20 lentelė. Regioniname sąvartyne šalinamų atliekų kiekiai, t/metus	38
21 lentelė. Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimas Marijampolės regione, 2020 m.	39
22 lentelė. Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plano įgyvendinimas	45
23 lentelė. Marijampolės regiono komunalinių atliekų tvarkymo plano vertinimo kriterijai	48
24 lentelė. Marijampolės regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė	49
25 lentelė. Nacionaliniai atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai ir uždaviniai	53
26 lentelė. VAPTP uždaviniai	54
27 lentelė. Antrinių žaliavų, tame tarpe pakuočių surinkimo sistemos efektyvumas regione.	75
28 lentelė. Marijampolės regiono komunalinių atliekų kiekio susidarymo prognozė 2021–2027 m., t.	75
29 lentelė. Bioskaidžių atliekų infrastruktūros plėtros poreikis Marijampolės regione	76
30 lentelė. Individualių kompostavimo dėžių poreikis Marijampolės regione	77
31 lentelė. Tekstilės konteinerių poreikis Marijampolės regione	77
32 lentelė. Komunalinių atliekų tvarkymo išlaidos Marijampolės regiono savivaldybėse, kuriose įvesta rinkliava	82
33 lentelė. Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano priemonių stebėseną ...	84

VARTOJAMOS SANTRUMPOS

AAA	Aplinkos apsaugos agentūra
AM	Aplinkos ministerija
ATP	Atliekų tvarkymo planas
AŽ	Antrinės žaliavos
BSA	Biologiškai skaidžios atliekos
DGASA	Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelė
EEJA	Elektros ir elektroninės įrangos atliekos
ENTP	Eksplatuoti netinkamos transporto priemonės
ES	Europos Sąjunga
GIA	Gamintojų ir importuotojų asociacija
KA	Komunalinės atliekos
KAK	Kietasis atgautasis kuras
LAAIF	Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas
LR	Lietuvos Respublika
MKA	Mišrios komunalinės atliekos
PA	Pakuotės atliekos
AAD	Aplinkos apsaugos departamentas
SA	Savivaldybių administracijos
SiGA	Statybos ir griovimo atliekos
SPAV	Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas
TIPK	Taršos integruota prevencija ir kontrolė
MAATC	UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras
VATP	Valstybinis atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planas
VSATP	Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas 2007–2013 m.
ŽA	Žaliosios atliekos
ŽAKA	Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelės

1. IVADAS

Komunalinių atliekų tvarkymo sistema – nuolatos besivystanti sistema, kurios sąlygas užtikrina ES direktyvose nustatyti reikalavimai ir Valstybės mastu numatyti uždaviniai, priimti ir patvirtinti Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane ir skirti šiems reikalavimams įgyvendinti. Tokių reikalavimų, uždavinių nustatymas iš dalies užtikrina darnią sistemos plėtrą, tačiau kartu iškelia ir sudėtingų iššūkių atliekų tvarkymo sektorių reguliuojančioms ir šiuos uždavinius įgyvendinančioms organizacijoms. Jos susiduria su iškeltų uždavinių įgyvendinimo sudėtingumu ir nuolatos kintančios dinamiškos teisinės aplinkos keliamomis problemomis.

Siekiant tinkamai suplanuoti Marijampolės regiono atliekų tvarkymo sistemos plėtrą, išspręsti kylančias problemas ir įgyvendinti ES reglamentuotus uždavinius, kurie patvirtinti Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane (toliau – VAPTP), prisitaikyti prie teisinės aplinkos ir užtikrinti tinkamą, tvarų komunalinių atliekų tvarkymą regione, buvo parengtas Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metais planas, kuris yra suderintas su 2022–2030 m. Marijampolės regiono plėtros planu.

Pagrindinis Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano tikslas – suderinti Marijampolės regiono savivaldybių veiksmus, organizuojant savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistemas ir steigiant bendrus atliekų naudojimo ar šalinimo įrenginius regione. Regioniniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane nustatytos priemonės, užtikrinančios aplinkosaugos, techninius-ekonominius ir higienos reikalavimus, atitinka komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos pasiūlą visiems teritorijos gyventojams. Marijampolės regioninio komunalinių atliekų tvarkymo sistemos tolimesnė plėtra numatyta vystyti laikantis atliekų tvarkymo prioritetų, kurių svarbiausias – atliekų prevencija (susidarymo vengimas). Kitas prioritetas – paruošimo naudoti pakartotinai, atliekų perdirbimo ir naudojimo kitais būdais sprendimų taikymas ir, tik blogiausiu atveju, galimas atliekų šalinimas sąvartynuose ir kituose atliekų šalinimo įrenginiuose.

Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane nustatyti atliekų tvarkymo tikslai, užduotys ir uždaviniai jiems įgyvendinti atitinka VAPTP nustatytus tikslus ir uždavinius.

Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas pakeičia šiuo metu galiojantį Marijampolės regiono atliekų tvarkymo planą, patvirtintą Marijampolės regiono plėtros tarybos 2013 m. gruodžio 17 d. sprendimu Nr. 518S-50 ir kartu nustato naujas VAPTP numatytų užduotims įgyvendinti reikalingas priemones bei uždavinius ateinančiam 2021–2027 m. periodui.

Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas parengtas pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. D1-274 patvirtintus reikalavimus regioniniams ir savivaldybių atliekų tvarkymo planams.

Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano sudėtinės dalys:

- **atliekų prevencijos ir tvarkymo būklės analizė;**

- atliekų prevencijos ir tvarkymo strategija;
- atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių planas.

Rengiant planą buvo naudotasi įvairiais informacijos šaltiniais:

- Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis už 2018–2020 (2021) metus;
- UAB MAATC pateiktais ir viešoje erdvėje publikuojamais duomenimis (atliekų surinkimo ir tvarkymo rodiklių metiniai suvestiniai rodikliai, esami Marijampolės regiono ir Marijampolės regiono savivaldybių atliekų tvarkymo planai, ir kt.);
- Duomenimis, surinktais darbinių susitikimų su Marijampolės regiono plėtros taryba ir visomis regiono savivaldybėmis metu.

Ataskaitoje analizuojami duomenys už 2018–2020 (2021) metus, o prieduose pateikiami visi skelbiami statistiniai duomenys. Atkreiptinas dėmesys, kad iš skirtingų informacijos šaltinių surinkti statistiniai duomenys ne visada sutapo, taip pat net to paties šaltinio, tačiau skirtingų metų informacija labai varijuoja, o tai neleidžia daryti vienareikšmiškų išvadų dėl atliekų susidarymo ir tvarkymo tendencijų regione. Viena pagrindinių duomenų nepatikimumo priežasčių – nesisteminis skirtingų atliekų srautų priskyrimas komunalinių atliekų srautui. Siekiant išvengti galimo duomenų nepagrįstumo darant prielaidas ir pagrindines išvadas, Plane daugiausia buvo remtasi Aplinkos apsaugos agentūros pateiktais duomenimis. Taip pat atkreipiamas dėmesys, kad nuo 2018 metų sausio 1 dienos buvo pakeista atliekų apskaitos tvarka.

Sprendimą dėl Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano patvirtinimo priima Marijampolės regiono plėtros taryba, atsižvelgdama į UAB MAATC, regiono savivaldybių, gyventojų ir įmonių siūlymus.

Vadovaujantis LR Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 patvirtintame Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos apraše numatyta tvarka, parengtam Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planui, buvo atliktas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV). Visuomenės informavimo procedūros atliktos vadovaujantis 2004 m. rugpjūčio 27 d. Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1–455, patvirtintu Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose, vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo aprašu ir jo 2010 m. gegužės 4 d. Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-357 patvirtintu pakeitimu.

2. ATLIEKŲ TVARKYMO TEISINIS REGLAMENTAVIMAS

Svarbiausios ES direktyvos, reglamentuojančios komunalinių atliekų tvarkymą:

- 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinanti kai kurias direktyvas;
- 1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyva 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų;
- 2002 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2150/2002 dėl atliekų su 2010 m. rugsėjo 27 d. pakeitimais;
- 2000 m. gruodžio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2000/76/EB dėl atliekų deginimo;
- 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo su 2010 m. gegužės 12 d. Komisijos sprendimu 413/2010 padarytais pakeitimais;
- 1994 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų su 2009 m. kovo 11 d., 2008 m. spalio 22 d. ir 2013 m. vasario 7 d. pakeitimais;
- 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/19/ES dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų;
- 2000 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/53/EB dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių (ENTP) su 2010 m. vasario 23 d. pakeitimais;
- 2006 m. rugsėjo 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/66/EB dėl baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų ir direktyvos 91/157/EEB panaikinimo su 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/103/EB pakeitimais
- 2008 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/1/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės;
- 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės).

Nacionaliniai teisės aktai ir kiti dokumentai, kuriais vadovaujantis plėtojamos komunalinių atliekų tvarkymo sistemos ir rengiami bei atnaujinami komunalinių atliekų tvarkymo planai:

- Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos įstatymas;
- Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas;
- 2022 m. birželio 1 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 573 patvirtintas Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas;
- Atliekų tvarkymo taisyklės (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. nutarimas Nr. 217);
- Nacionalinė darnaus vystymosi strategija;
- Valstybės ilgalaikės raidos strategija;

- Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija;
- Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo Nr. VIII-1183 pakeitimo įstatymas;
- Reikalavimai regioniniams ir savivaldybių atliekų tvarkymo planams, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. D1-274;
- Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas LR Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. Nr. 967;
- Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. D1-455;
- 2021–2030 metų Nacionalinis pažangos planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“;
- 2022–2030 metų Regionų plėtros programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 713 „Dėl 2022–2030 metų regionų plėtros programos patvirtinimo“;
- Marijampolės regiono plėtros planas 2014-2020 metams, patvirtintas Marijampolės regiono plėtros tarybos 2013 m. lapkričio 21 d. sprendimu Nr. 51/8S-46 „Dėl Marijampolės regiono plėtros plano 2014–2020 metams patvirtinimo“;
- 2022–2030 m. Marijampolės regiono plėtros planas, patvirtintas 2023 m. vasario 9 d. Marijampolės regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. S-1 „Dėl 2022–2030 m. Marijampolės regiono plėtros plano patvirtinimo“.

3. ESAMOS KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO BŪKLĖS APŽVALGA

3.1. Marijampolės regionas

Marijampolės regionas – vienas iš dešimties Lietuvos Respublikos administracinių vienetų, įsikūręs šalies pietvakariuose. Regionas ribojasi su kaimyninėmis Karaliaučiaus sritimi (Rusijos Federacija) ir Lenkijos Respublika, o Lietuvoje – su Kauno, Alytaus ir Tauragės regionais. Regioną sudaro 5 savivaldybės: Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių rajono bei Vilkaviškio rajono. Regione yra 9 miestai, iš kurių didžiausi: Marijampolė, Vilkaviškis. Kazlų Rūda, Šakiai, Kybartai. Kalvarijos ir Kazlų Rūdos savivaldybėse yra po 4 seniūnijas, Marijampolės – 9 seniūnijos, Šakių rajone – 14 seniūnijų, Vilkaviškio rajone – 12 seniūnijų. Administracinis regiono centras – Marijampolės miestas.

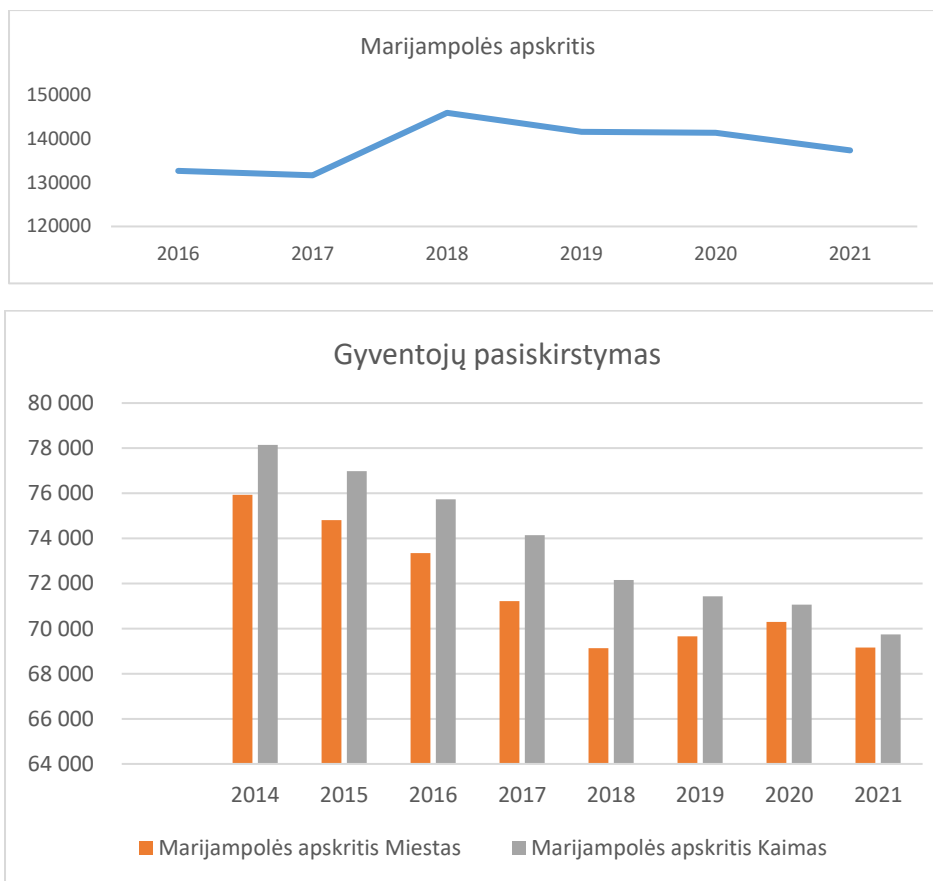

1 pav. Marijampolės regionas

2021 m. sausio 1 d. Marijampolės regione gyveno 138292 gyventojai, tai yra nuo 2016 m. gyventojų skaičius sumažėjo apie 8 proc. (2016 metais regione gyveno beveik 150 tūkst. gyventojų). Šis mažėjimas paaiškinamas mažėjančio natūralaus gyventojų prieaugio tendencija visoje Lietuvoje ir gyventojų vidaus bei tarptautine migracija. Daugiausia gyventojų gyvena Marijampolės savivaldybėje – 54,8 tūkst. gyventojų, arba apie 40 proc. visų regiono gyventojų, mažiausia savivaldybė – Kalvarijos savivaldybė – 10 093 gyventojai, arba 7 proc. regiono gyventojų. Miestuose gyveno 49 proc., kaimuose – 51 proc. regiono gyventojų.

1 lentelė. Individualių vieno-dviejų būtų namų pasiskirstymas Marijampolės regiono savivaldybėse, 2020 m.

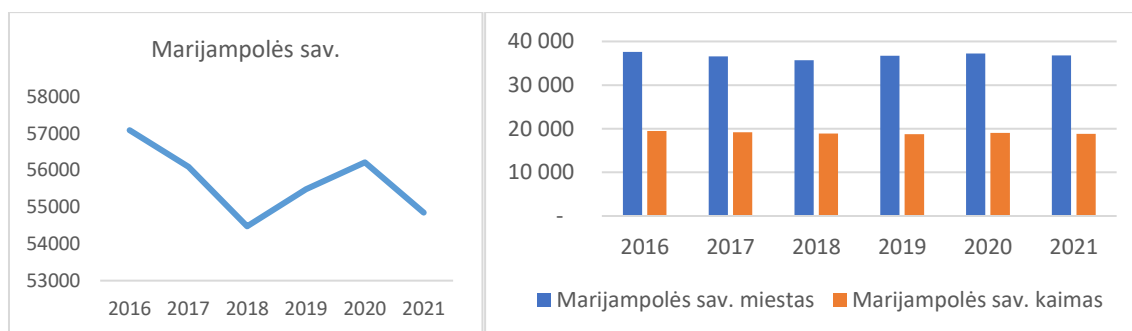
Turto objekto savivaldybė	Turto objekto vietovės tipas	Turto objektų skaičius
Kalvarijos sav.	Kaimas	2 429
	Miestas, miestelis	1 006
Kazlų Rūdos sav.	Kaimas	2 363
	Miestas, miestelis	6 357
Marijampolės sav.	Kaimas	5 274
	Miestas, miestelis	5 091
Šakių raj. sav.	Kaimas	6 097
	Miestas, miestelis	3 160
Vilkaviškio raj. sav..	Kaimas	5 983
	Miestas, miestelis	4 661

2 pav. Gyventojų pokytis ir pasiskirstymas tarp miesto ir kaimo Marijampolės regione

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

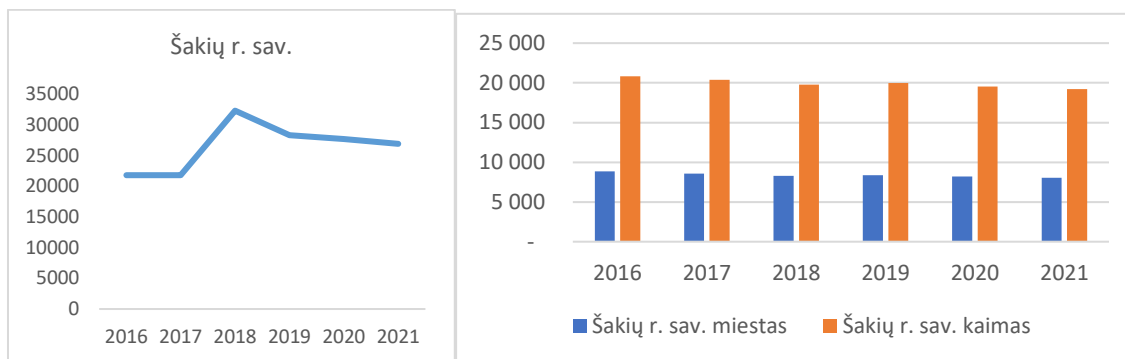
Marijampolės savivaldybė – administracinis-teritorinis vienetas pietvakarių Lietuvoje. Administracinis centras – Marijampolė. Didesnioji savivaldybės dalis yra Užnemunės žemumoje. Savivaldybės plotas – 755 km². Savivaldybės teritorijoje yra 1 miestas – Marijampolė; 6 miesteliai – Daukšiai, Gudeliai, Igliskėliai, Liudvinavas, Sasnava ir Šunskai ir 276 kaimai. Marijampolės savivaldybėje 2021 m. sausio 1 d. gyveno 54 846 gyventojai, tai yra apie 40 proc. regiono gyventojų. Nuo 2016 metų gyventojų skaičius sumažėjo apie 4 proc. (2016 m. gyventojų skaičius siekė 57 103). 66 proc. rajono gyventojų gyvena miesto vietovėse.

3 pav. Gyventojų pokytis ir pasiskirstymas Marijampolės savivaldybėje tarp miesto ir kaimo

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

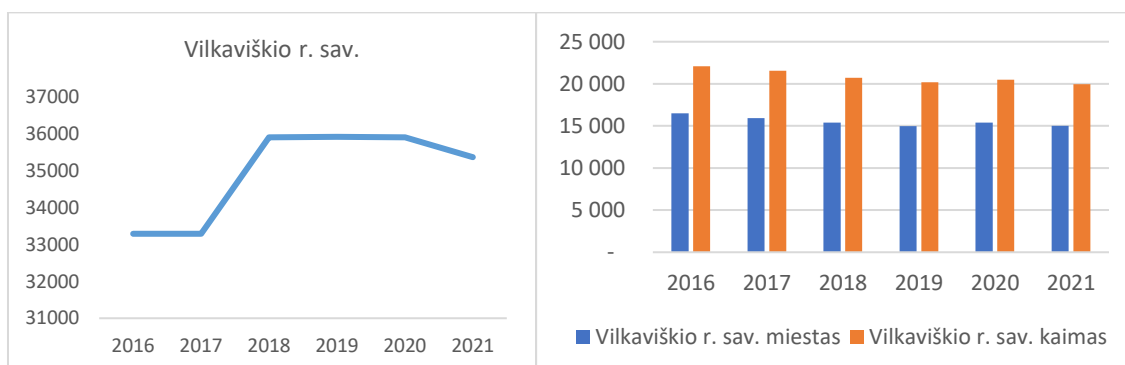
Šakių rajono savivaldybė – administracinis-teritorinis vienetas pietvakarių Lietuvoje, pasienyje su Karaliaučiaus sritimi. Administracinis centras – Šakiai. Savivaldybės plotas – 1 453 km². Savivaldybės teritorijoje yra 3 miestai – Gelgaudiškis, Kudirkos Naumiestis ir Šakiai; 8 miesteliai – Barzdai, Griškabūdis, Kriūkai, Lekėčiai, Lukšiai, Sintautai, Žemoji Panemunė ir Žvirgždaičiai bei 533 kaimai. Šakių rajono savivaldybė – trečia pagal gyventojų skaičių Marijampolės regione (apie 20 proc. visų regiono gyventojų), 2021 m. sausio 1 d. savivaldybėje gyveno 26 931 gyventojai, nuo 2016 m. gyventojų skaičius sumažėjo apie 9 proc. (2016 m. gyventojų skaičius siekė 29 693). 70 proc. rajono gyventojų gyvena kaimo vietovėse.

4 pav. Gyventojų pokytis ir pasiskirstymas Šakių rajono savivaldybėje tarp miesto ir kaimo

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Vilkaviškio rajono savivaldybė – administracinis-teritorinis vienetas pietvakarių Lietuvoje, pasienyje su Lenkija ir Karaliaučiaus sritimi. Administracinis centras – Vilkaviškis. Rajono plotas – 1259 km². Savivaldybės teritorijoje yra 3 miestai – Kybartai, Vilkaviškis ir Virbalis, 5 miesteliai – Bartninkai, Gražiškiai, Keturvalakiai, Pilviškiai ir Vištytis ir 384 kaimai. Tai antra pagal gyventojų skaičių savivaldybė Marijampolės regione. Savivaldybėje 2021 m. sausio 1 d. gyveno 35 368 gyventojai (apie 25 proc. regiono gyventojų), nuo 2016 m. gyventojų skaičius sumažėjo apie 8 proc. (2016 m. gyventojų skaičius siekė 38 595). 57 proc. rajono gyventojų gyvena kaimo vietovėse.

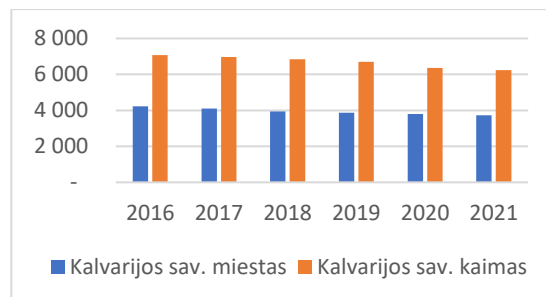

5 pav. Gyventojų pokytis ir pasiskirstymas Vilkaviškio rajono savivaldybėje tarp miesto ir kaimo

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Kalvarijos savivaldybė – administracinis-teritorinis vienetas pietvakarių Lietuvoje, Sūduvos aukštumoje, pasienyje su Lenkija. Administracinis centras – Kalvarija. Savivaldybės plotas - 441 km². Kalvarijos savivaldybei yra priskirtos 4 seniūnijos Akmenynų seniūnija, Kalvarijos

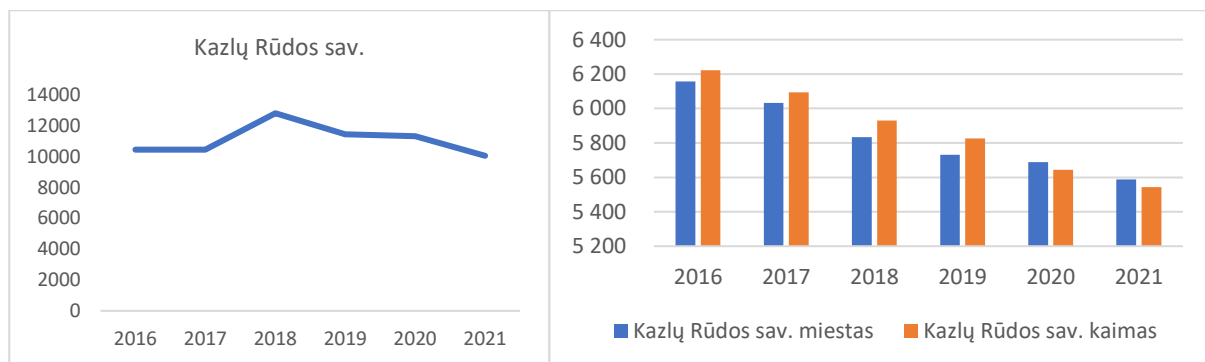
seniūnija, Liubavo seniūnija ir Sangrūdų seniūnija. Tai mažiausia savivaldybė Marijampolės regione, savivaldybėje 2021 m. sausio 1 d. gyveno 10 093 gyventojų, apie 7 proc. regiono gyventojų. Nuo 2016 m. gyventojų skaičius sumažėjo apie 11 proc. (2016 m. gyventojų skaičius siekė 11 307 gyventojų). 63 proc. rajono gyventojų gyvena kaimo vietovėse.

6 pav. Gyventojų pokytis ir pasiskirstymas Kalvarijos savivaldybėje tarp miesto ir kaimo gyventojų

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Kazlų Rūdų savivaldybė – administracinis-teritorinis vienetas Lietuvos pietvakarinėje dalyje. Savivaldybės plotas 555 km². Administracinis centras – Kazlų Rūda. Savivaldybės teritorijoje yra 1 miestas – Kazlų Rūda; 1 miestelis – Jūrė ir 182 kaimai. Savivaldybėje 2021 m. sausio 1 d. gyveno 10 054 gyventojų (apie 8 proc. regiono gyventojų), nuo 2016 m. gyventojų skaičius sumažėjo apie 11 proc. (2016 m. gyventojų skaičius siekė 12 379 gyventojų). 50 proc. rajono gyventojų gyvena kaimo vietovėse.

7 pav. Gyventojų pokytis ir pasiskirstymas Kazlų Rūdų savivaldybėje tarp miesto ir kaimo gyventojų

3.2. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizacinė struktūra

Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo numatyta tvarka savivaldybės atsako už savivaldybių teritorijose susidarančių mišrių komunalinių atliekų surinkimo, pervežimo į regioninius MBA įrenginius ir nuo jų atskirtų antrinių žaliavų, pakuočių atliekų, žaliųjų atliekų, pavojingų buities atliekų, didelio gabarito ir kitų naudoti tinkamų atliekų, elektros ir elektroninės įrangos atliekų ir kitų specifinių, panaudoti ar kitaip perdirbti tinkamų atliekų, šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba jis neegzistuoja tvarkymo organizavimą. Atliekų surinkimo paslaugas savivaldybių teritorijose teikia įmonės, turinčios, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme, teisę teikti tokias paslaugas, kurios paprastai atrenkamos viešųjų paslaugų pirkimo konkurso būdu, arba tokios paslaugos pavestos teikti savivaldybių įmonėms savivaldybių tarybų sprendimais. Savivaldybių atliekų

tvarkymo sistemos turi užtikrinti kokybiškas atliekų tvarkymo paslaugas už mažiausią galimą kainą, viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos visuotinumą ir prieinamumą. Savivaldybės atsakingos už atliekų tvarkymo organizavimą įgyvendinant principą „teršėjas moka“, o visos lėšos, gautos už komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas, naudojamos tik regioninei ir savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistemoms finansuoti. Savivaldybės turi teisę pavesti savivaldybės ar savivaldybių įsteigtai įmonei vykdyti atliekų tvarkymo funkcijas.

Marijampolės regiono savivaldybės, tvarkydamos atliekas, atlieka šias pagrindines organizavimo funkcijas:

- **tvirtina savivaldybių atliekų tvarkymo planus bei taisykles;**
- **tvirtina įmokas už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą;**
- **kontroliuoja UAB MAATC veiklą;**
- **kontroliuoja, kaip gyventojai, įmonės ir organizacijos laikosi savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių;**
- **organizuoja šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba jis neegzistuoja, tvarkymo organizavimą.**

Regiono savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistema apima šių atliekų tvarkymą:

- **mišrių (likusių po pirminio rūšiavimo) komunalinių atliekų;**
- **buityje susidarančių antrinių žaliavų, pakuočių atliekų;**
- **buityje susidarančių biologiškai skaidžių atliekų (maisto, žaliųjų ir kt.);**
- **buityje susidarančių didelių gabaritų atliekų ir naudotų padangų;**
- **tekstilės atliekų;**
- **buityje susidarančių elektros ir elektroninės įrangos atliekų;**
- **statybos ir griovimo atliekų;**
- **buityje susidarančių pavojingų atliekų;**
- **gatvių, šaligatvių ir teritorijų valymo sąslavų;**
- **šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo neįmanoma nustatyti;**
- **kitų atliekų, kurios išskiriamos pagal poreikį teisės aktais, įskaitant savivaldybės priimtus teisės aktus.**

Savivaldybių administracijos rengia, o tarybos tvirtina savivaldybių atliekų tvarkymo planus ir atliekų tvarkymo taisykles. Savivaldybių atliekų tvarkymo plano sprendimai, užduotys ir priemonės suderinamos su regioniniu atliekų tvarkymo planu ir turi atitikti Valstybinio atliekų tvarkymo planavimo dokumento nuostatas. Siekiant užtikrinti sėkmingai organizuoti atliekų tvarkymo sistemą, Marijampolės regiono savivaldybės parengė ir patvirtino regiono savivaldybių atliekų tvarkymo planus. Informacija pateikiama žemiau esančioje lentelėje.

2 lentelė. Marijampolės regiono savivaldybių atliekų tvarkymo planų ir atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimas

Savivaldybė	Atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimas	Atliekų tvarkymo planų patvirtinimas
Marijampolės sav.	Marijampolės savivaldybės tarybos 2016-12-19 sprendimas Nr. 1-306 „Dėl Marijampolės savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“;	Marijampolės savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 29 d. sprendimas Nr. 1-107 Dėl Marijampolės savivaldybės atliekų tvarkymo plano 2014-2020 patvirtinimo
Vilkaviškio raj. sav.	Vilkaviškio rajono savivaldybės tarybos 2016-12-23 sprendimas Nr. B-TS-609 „Dėl Vilkaviškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“;	Vilkaviškio rajono savivaldybės tarybos 2015 m. sausio sprendimas 30 d. Nr. B-TS-1236 Vilkaviškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo plano 2014-2020 metams patvirtinimo
Šakių raj. sav.	Šakių rajono savivaldybės tarybos 2016-12-23 sprendimas Nr. T-378 „Dėl Šakių rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“;	Šakių rajono savivaldybės tarybos 2014 m. sausio 30 d. Sprendimas Nr. T-30 Dėl Šakių rajono savivaldybės atliekų tvarkymo plano 2014-2020 metams patvirtinimo
Kalvarijos sav.	Kalvarijos savivaldybės tarybos 2016-12-28 sprendimas Nr. T-226 „Dėl Kalvarijos savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių“;	Kalvarijos savivaldybės tarybos 2015 m. gegužės 28 d. sprendimu Nr. T-70 Dėl Kalvarijos savivaldybės atliekų tvarkymo plano 2014-2020 metų patvirtinimo
Kazlų Rūdos sav.	Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos 2016-12-28 sprendimas Nr. TS – V (19)-2732 „Dėl Kazlų Rūdos savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“;	Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos 2014 m. spalio 22 d. sprendimas Nr. TS IV(40)-2228 Dėl Kazlų Rūdos savivaldybės 2014-2020 metų atliekų tvarkymo plano patvirtinimo

Šaltinis: Marijampolės regiono savivaldybės

Vykdamas Europos Sąjungos ISPA fondo reikalavimą sukurti bendrą kooperuotą naudos gavėją ir siekiant užtikrinti efektyvų atliekų tvarkymo sistemos funkcionavimą, kokybiškų ir prieinamų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą visiems regiono komunalinių atliekų turėtojams, Marijampolės regiono savivaldybės 2002 m. pasirašiusius Jungtinės veiklos sutartį įsteigė Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centrą – UAB MAATC. Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registre bendrovė įregistruota 2003 m. sausio 16 d.

UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centro steigėjai ir akcininkai yra visos penkios Marijampolės apskrities savivaldybės:

- **Kalvarijos savivaldybė, 8 %**
- **Kazlų Rūdos savivaldybė, 8 %**
- **Marijampolės savivaldybė, 37 %**
- **Šakių rajono savivaldybė, 20 %**
- **Vilkaviškio rajono savivaldybė, 27 %**

Marijampolės regiono savivaldybių tarybų patvirtintos koncesijos sutartys pavedė UAB MAATC organizuoti Marijampolės regiono savivaldybių teritorijose viešąsias komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas ir būti Marijampolės regiono savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistemos operatoriumi. UAB MAATC vykdo šias pagrindines funkcijas komunalinių atliekų tvarkymo srityje:

- **organizuoja ir plėtoja komunalinių atliekų tvarkymo sistemą;**
- **vykdo komunalinių atliekų tvarkymo sistemos stebėseną;**
- **organizuoja įmokos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą iš atliekų turėtojų surinkimą;**
- **organizuoja senų sąvartynų uždarymą ir jų priežiūrą;**
- **vykdo visuomenės informavimo apie komunalinių atliekų tvarkymą programą;**
- **organizuoja ir vykdo viešųjų pirkimų konkursus komunalinių atliekų tvarkymo operatoriams parinkti;**
- **vykdo visuomenės informavimo apie komunalinių atliekų tvarkymą programą.**

3.3. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimas

Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimo poreikis apima Marijampolės regione įgyvendinamus atliekų tvarkymo sektoriaus vystymo projektus, atliekų tvarkymo (atliekų surinkimo ir transportavimo, atliekų šalinimo, apdorojimo, įmokos ir komunalinių atliekų sistemos administravimo) sąnaudas. Marijampolės atliekų tvarkymo sistema finansuojama iš įvairių šaltinių – įmokų už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą, ES paramos, skolintų lėšų.

3.3.1. Investicinių projektų įgyvendinimas

UAB MAATC 2017 m. lapkričio 30 d. pasirašė projekto finansavimo ir administravimo sutartį Nr. 05.2.1-APVA-R-008-41-0001/2017/474 su Aplinkos projektų valdymo agentūra dėl projekto „Marijampolės regiono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra“ priemonės Nr. 05.2.1-APVA-R-008 finansavimo. Projekto veiklų įgyvendinimo pradžia – 2017 m. lapkričio 30 d., planuojama projekto veiklų įgyvendinimo pabaiga – 2023 m. rugsėjo 30 d.

Investicinio projekto tikslas – Marijampolės regiono savivaldybėse plėtoti komunalinių atliekų rūšiuojamojo atliekų surinkimo infrastruktūrą, sukurti atliekų paruošimo naudoti pakartotinai infrastruktūrą (siekiamas rodiklis – sukurti 8155 t/metus pajėgumai).

Projekto įgyvendinimo metu vykdoma veikla:

- **Konteinerinių aikštelių įrengimas ir konteinerių įsigijimas;**
- **Didelių gabaritų atliekų surinkimo naujų aikštelių įrengimas (Šakių r. savivaldybėje 2 vnt., Vilkaviškio r. savivaldybėje 1 vnt.) ir esamų 6 aikštelių atnaujinimas, pritaikant jas atliekų paruošimui naudoti pakartotinai;**
- **Konteinerių įsigijimas didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėms;**
- **Kompostavimo dėžių individualioms valdoms plėtra;**
- **Visuomenės informavimas atliekų tvarkymo klausimais.**

2020 m. pabaigoje buvo galutinai suderinti konteinerių aikštelių sąrašai su Marijampolės regiono savivaldybių administracijomis ir parengti aikštelių projektai. Marijampolės regione bus įrengtos 671 antžeminės konteinerių aikštelės, pagerintos atskiro antrinių žaliavų, pakuotės atliekų ir tekstilės surinkimo sąlygos: bus didesnis tokių aikštelių prieinamumas, padidinti konteinerių tūriai. Įrengus tvarkingas konteinerių aikšteles, pagerės bendras gyvenamųjų vietovių vaizdas, mažinama vizualinė tarša. Priėjimas prie aikštelių bus pritaikytas žmonėms su negalia.

3.3.2. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimas

Remiantis galiojančia Atliekų tvarkymo įstatymo redakcija, Regiono savivaldybių nustatomo mokesčio už komunalinių atliekų tvarkymą kainodara turi būti paremta proporcingumo, nediskriminavimo, solidarumo ir „teršėjas moka“ principais. Marijampolės regiono įmokų už atliekų tvarkymą kainodaros pagrindą sudaro atliekų tvarkymo sistemos sąnaudų dedamosios:

- Komunalinių atliekų surinkimo ir pervežimo iki regioninio sąvartyno sąnaudos;
- Įmokos už komunalinių atliekų tvarkymą administravimo sąnaudos;
- Atskiro komunalinių atliekų srautų surinkimo sąnaudos;
- Komunalinių atliekų tvarkymo sąnaudos (infrastruktūros – DGASA ŽAKA, MBA eksploatacijos ir kt. sąnaudos);
- Atliekų šalinimo sąvartyne veiklos sąnaudos;
- Įgyvendinamų projektų sąnaudos;
- UAB MAATC administracinės sąnaudos.

Didžiąją dalį visų sąnaudų sudaro mišrių komunalinių atliekų surinkimo, apdorojimo ir šalinimo sąnaudos. Žemiau pateiktoje lentelėje pateikiami duomenys apie atliekų tvarkytojų kaštų atliekų tvarkymo veikloje pasiskirstymą 2020 m.

3 lentelė. Komunalinių atliekų tvarkytojų sąnaudų pasiskirstymas pagal veiklas 2020 m., proc.

Savivaldybė	Mišrių komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo sąnaudos, %	Mišrių komunalinių atliekų apdorojimo ir šalinimo sąnaudos, %	Į mišrias komunalines atliekas patekusių antrinių žaliavų ir pakuotės atliekų atskyrimo nuo mišrių komunalinių atliekų ir kitos tvarkymo sąnaudos, %	DGASA aikštelių eksploataavimo sąnaudos %	Kompostavimo aikštelių eksploataavimo sąnaudos, %	Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros atnaujinimo sąnaudos, %surinkimo ir (ar) tvarkymo sąnaudos, %	Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administravimo sąnaudos %
Kalvarijos sav.	21,00	15,00	24,00	7,00	5,00	5,00	18,00
Kazlų Rūdos sav.	21,00	15,00	24,00	7,00	5,00	5,00	18,00
Marijampolės sav.	21,00	15,00	24,00	7,00	5,00	5,00	18,00
Šakių raj. sav.	21,00	15,00	24,00	7,00	5,00	5,00	18,00
Vilkaviškio raj. sav.	21,00	15,00	24,00	7,00	5,00	5,00	18,00

Šaltinis: Marijampolės regiono savivaldybės

Reikia pažymėti, kad regioninės sąnaudos Marijampolės regione visoms savivaldybės yra nustatytos vienodos – DGASA, ŽAKA ir panašių veiklų, kiekvienoje savivaldybėje skiriasi dėl tvarkomų šiuose įrenginiuose atliekų kiekio, kai atliekų surinkimo sąnaudos išimtinai priklauso nuo pasirašytų sutarčių su atliekų tvarkytojais. Vidutiniai komunalinių atliekų tvarkymo kaštai vienam namų ūkiui (apie 53,88 EUR/metus) sudarė mažiau kaip 1 proc. vidutinių disponuojamų namų ūkio pajamų regione, kurios sudaro apie 11 484 EUR/metus¹.

3.3.3. „Teršėjas moka“ principo įgyvendinimas

Remiantis atliekų tvarkymo įstatymu, komunalinių atliekų tvarkymo finansavimo sistema turi būti paremta „teršėjas moka“ ir „visų sąnaudų padengimo“ principu. Šie principai nusako, kad visos atliekų tvarkymo sistemoje susidariusios sąnaudos turi būti apmokėtos atliekų turėtojų ir (arba) medžiagų ir gaminių, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojų arba importuotojų (gamintojo atsakomybės principas) lėšomis.

Aukščiau aptartus principus papildo šie atliekų tvarkymo įstatyme numatyti principai:

- **„Nediskriminavimo“ principas suprantamas kaip vienodų apmokestinimo sąlygų taikymas tos pačios kategorijos atliekų turėtojams;**
- **„Proporcingumo“ principas teigia, kad apmokestinimas už atliekų tvarkymą negali būti akivaizdžiai neproporcingas atliekų turėtojo susidarančiam atliekų kiekiui;**
- **„Solidarumo“ principas nusako idėją, kad viename atliekų tvarkymo regione visiems atliekų turėtojams turi būti pasiūlyta tokia pati atliekų tvarkymo kaina už tokios pačios kokybės paslaugas. Tokiu būdu šis principas taip pat reiškia, kad vienos tonos mišrių komunalinių atliekų pervežimo (t. y. atliekų nuvežimo iki regioninio sąvartyno) ir šalinimo regioniniame sąvartyne sąnaudos turi būti vienodos visoms Regiono savivaldybėms, t. y. paslaugos kaina atliekų turėtojui neturi priklausyti nuo atliekų turėtojo nutolimo nuo regioninio sąvartyno.**

Remiantis minėtais principais ir vadovaujantis Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 71, savivaldybės nustato vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžius. Nustatant šiuos dydžius, apskaičiuojamos pastovios ir kintamos būtiniosios komunalinių atliekų tvarkymo sąnaudos, kurias turi padengti kiekvienas nekilnojamojo turto objektas (objektų rūšių sąrašą nustato Aplinkos ministerija).

Iki 2016 m. gruodžio 31 d. UAB MAATC įkurtas Klientų aptarnavimo skyrius buvo atsakingas už Marijampolės regiono atliekų turėtojų aptarnavimą bei administravo savivaldybių vietinę rinkliavą, vykdydamas šias vietinės rinkliavos administravimo procedūras: vietinės rinkliavos mokėtojų registro kūrimą ir tvarkymą, vietinės rinkliavos dydžio apskaičiavimą, vietinės rinkliavos surinkimo organizavimą, vietinės rinkliavos mokėjimo kontrolę. Nuo 2017 m. sausio

¹ <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=24c7a9a2-04af-48a6-9929-3c36520b1978#/>

1 d. savivaldybių vietinė rinkliava už atliekų tvarkymą panaikinta, todėl šiuo metu Klientų aptarnavimo skyrius vykdo atliekų turėtojų duomenų, reikalingų įmokos už atliekų surinkimą ir tvarkymą apskaičiavimui, rinkimą ir tikslinimą, tvarko atliekų turėtojų registrą bei teikia duomenis reikalingus rinkliavos skolų išieškojimui. Klientų aptarnavimo skyrius taip pat sudaro komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimo sutartis su atliekų turėtojais, organizuoja atliekų surinkimo priemonių suteikimą, prižiūri ir kontroliuoja Marijampolės regioninės atliekų tvarkymo sistemos vežėjus, kaip jie vykdo atliekų surinkimą, vežimą visoje Marijampolės apskrityje bei atliekų turėtojus – kaip jie laikosi teisės aktų, reglamentuojančių atliekų tvarkymą, nuostatų.

4 lentelė. Marijampolės regiono savivaldybių sprendimai dėl apmokėjimo už komunalinių atliekų tvarkymą įvedimo

Savivaldybė	Savivaldybė	Vidutinės atliekų tvarkymo išlaidos, tenkančios namų ūkiui per mėnesį, Eur/I namų ūkiui /mėn., 2020 ² m.
Marijampolės sav.	Marijampolės savivaldybės tarybos 2016-12-29 sprendimas Nr.1-321 "Dėl įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą Marijampolės savivaldybėje dydžių patvirtinimo	4,49 (4,31)
Vilkaviškio raj. sav.	Vilkaviškio rajono savivaldybės tarybos 2016-12-23 Nr. sprendimas B-TS-610 Dėl įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą Vilkaviškio rajono savivaldybėje dydžio nustatymo metodikos, susikaupimo normų ir įmokų už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymo dydžių Vilkaviškio rajono savivaldybėje patvirtinimo	4,49 (4,31)
Šakių raj. sav.	Šakių rajono savivaldybės tarybos 2016-12-30 sprendimas Nr. T-396 Dėl įmokų už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą Šakių rajono savivaldybėje dydžio nustatymo metodikos patvirtinimo	4,49 (4,31)
Kalvarijos sav.	Kalvarijos savivaldybės tarybos 2016-12-28 sprendimas Nr.T-227 Dėl įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą Kalvarijos savivaldybėje dydžio nustatymo metodikos	4,49 (4,31)
Kazlų Rūdos sav.	Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos 2016-12-28 Nr. sprendimas TS(19)-2734) Dėl įmokos už komunalinių atliekų surinkimą ir atliekų tvarkymą Kazlų Rūdos savivaldybėje dydžio nustatymo metodikos ir įmokos už komunalinių atliekų surinkimą ir atliekų tvarkymą dydžių patvirtinimo	4,49 (4,31)

Šaltinis: Marijampolės regiono savivaldybės

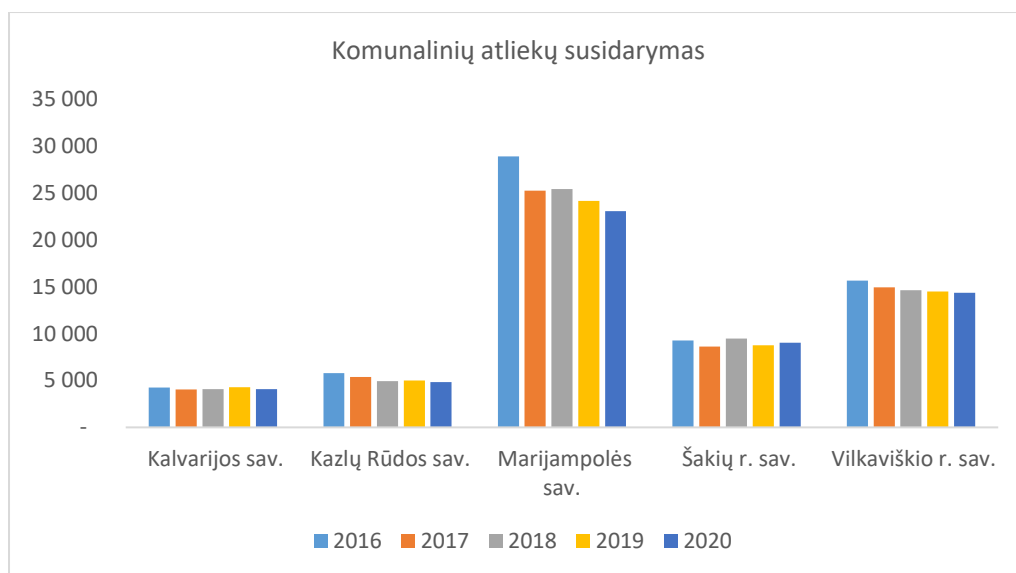
Pagal Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymą gaminių ar pakuočių, kurioms taikomas gamintojo atsakomybės principas, atliekų tvarkymas yra gamintojų ir importuotojų pareiga, įskaitant ir infrastruktūros diegimą, todėl išlaidos, susijusios su šių atliekų tvarkymu, neįtrauktos į įmoką už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą.

² Skliausteliuose nurodyti 2021 metų duomenys.

3.4. Komunalinių atliekų susidarymas

Aplinkos apsaugos agentūros (AAA) valstybinės atliekų apskaitos duomenimis, Lietuvoje 2020 m. susidarė apie 4,8 mln. tonų atliekų. Vidutinis metinis atliekų susidarymo pirminiame šaltinyje augimas 2014–2018 m. sudarė 2,7 proc. per metus, komunalinės atliekos (įskaitant pakuotes, rastas MKA sraute) sudaro apie 24 proc. Lietuvoje surenkamų atliekų.

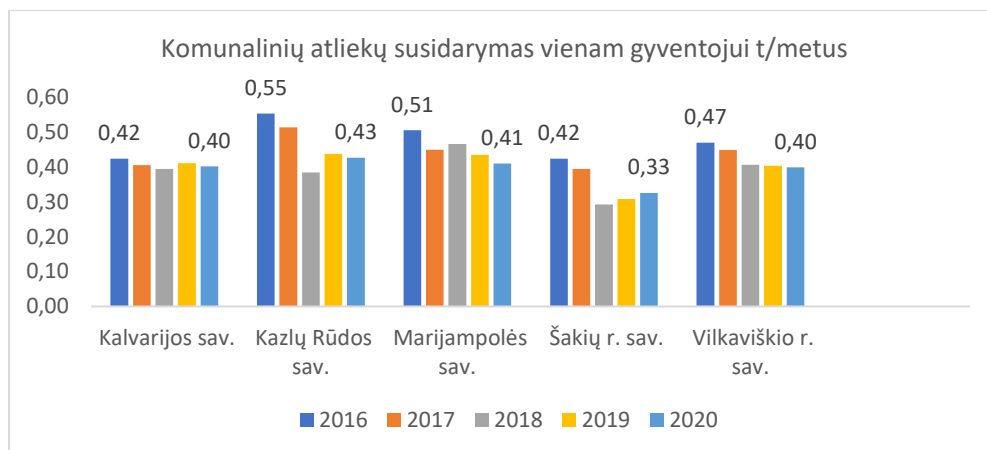
AAA valstybinės atliekų apskaitos duomenimis, 2020 m. Marijampolės regiono savivaldybėse susidarė beveik 55 tūkst. tonų komunalinių atliekų (2021 m. šių atliekų susidarė jau 59 tūkst. tonų), iš kurių didžioji dalis buvo Marijampolės savivaldybėje (daugiau kaip 42 proc. iš visų susidarančių atliekų), o mažiausiai Kalvarijos savivaldybėje – apie 4 tūkst. tonų, arba 7 proc. nuo visų susidariusių atliekų Marijampolės regione). Reikia pažymėti, kad į šį kiekį neįtrauktos namų ūkiuose sutvarkomos atliekos (žaliųjų atliekų kompostavimas ir kt.), atskirai ne per savivaldybių sistemas surenkamos antrinės žaliavos ir pakuočių atliekos, elektros ir elektronikos, statybos, griovimo atliekos ir nuotekų dumblas iš vandens valymo įrenginių.

8 pav. Komunalinių atliekų susidarymas Marijampolės regiono savivaldybėse

Šaltinis: AAA duomenys

Reikia atkreipti dėmesį, kad komunalinių atliekų susidarymas per pastaruosius šešerius metus sumažėjo beveik 8 tūkst. tonų – nuo 63 tūkst. tonų 2016 m. iki 55 tūkst. tonų 2020 m. (neskaitant momentinio atliekų padidėjimo 2021 metais). Ši tendencija susijusi ne tik su mažėjančiu gyventojų skaičiumi, bet ir su nesmarkiai mažėjančia komunalinių atliekų susidarymo norma vienam gyventojui, kuri per pastaruosius metus nuolat mažėja. Vidutiniškai regione komunalinių atliekų susidarymo norma vienam gyventojui sumažėjo 10 kg / asmeniui, kas iš dalies susiję su atliekų prevencija, sumažėjusiu vartojimu, bei atliekų tvarkymu susidarymo vietoje (namudinis kompostavimas) bei užstato sistema.

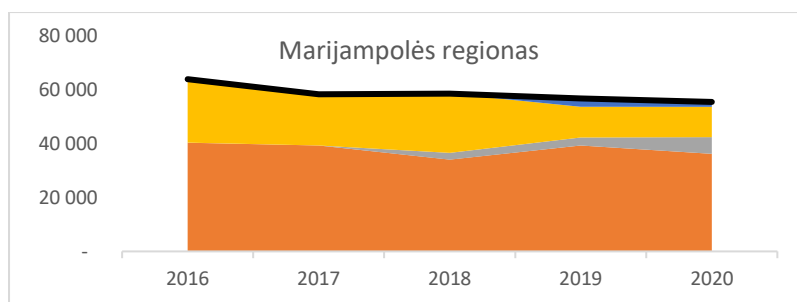

9 pav. Komunalinių atliekų susidarymas vienam gyventojui, t/metus

Šaltinis: AAA duomenys

Mažiausios komunalinių atliekų susidarymo normos yra Šakių rajono ir Kalvarijos savivaldybėse, o didžiausia – Marijampolės savivaldybėje. Norint palyginti komunalinių atliekų susidarymą vienam statistiniam regiono gyventojui, reikia atsižvelgti ir į teritorijos specifiką. „Kaimiškuose rajonuose“ – Šakių rajono savivaldybėje 70 proc. gyventojų gyvena kaimo vietovėse, todėl nemaža biologiškai skaidžių atliekų dalis, tikėtina, sukompostuojama vietoje, taip pat dalis atliekų (popierius, mediena ir kt.) naudojama, o Marijampolės savivaldybėje didesnė dalis gyventojų gyvena daugiabučiuose namuose, neturėdami tiesioginės galimybės tvarkyti atliekas savo ūkyje.

Marijampolės regiono savivaldybių teritorijoje, AAA ataskaitų duomenimis, 2020 m. susidarė apie 55 tūkst. tonų komunalinių atliekų (gyventojų ir juridinių asmenų). Iš jų apie 36 tūkst. tonų (69 proc.) buvo perdirbta ir kitaip panaudota, apie 11 tūkst. tonų (20 proc.) – pašalinta sąvartyne, likusi atliekų dalis buvo panaudota energijai gauti ar saugoma energijos išgavimui. Šalinamų atliekų kiekis Marijampolės regione yra panašus kaip ir visoje šalyje (Lietuvoje 2020 m. vidutiniškai buvo pašalinta 19 proc. susidariusių komunalinių atliekų).

10 pav. Komunalinių atliekų tvarkymas Marijampolės regione

3.5. Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūra bei komunalinių atliekų tvarkymas

Igyvendinant ES finansuojamus projektus ir dalinai finansuojant savivaldybių lėšomis, Marijampolės regione sukurti komunalinių atliekų tvarkymo pajėgumai, atitinkantys susidarančių atliekų kiekius ir leidžiantys įgyvendinti esamo Valstybinio, regioninio ir savivaldybių atliekų tvarkymo planų tikslus ir užduotis.

3.5.1. MKA surinkimas ir surinkimo konteineriai

Mišrių komunalinių atliekų surinkimo paslaugas Marijampolės regione teikia viešųjų konkursų būdu parinkti komunalinių atliekų vežėjai (**lentelė 5**).

5 lentelė. Komunalines atliekas tvarkančios įmonės Marijampolės regione, 2020 m.

Savivaldybė	Atliekų tvarkytojo pavadinimas	Vykdoma veikla									Padangų atliekų surinkimas
		Mišrių komunalinių atliekų surinkimas	Buityje susidarančių pavojingų atliekų surinkimas	Biologiškai skaidžių atliekų surinkimas	Popieriaus surinkimas	Stiklo surinkimas	Plastiko surinkimas	Didžiųjų atliekų surinkimas	Statybos ir griovimo atliekų surinkimas	EEJ atliekų surinkimas	
Kalvarijos sav.	UAB "Ecoservice"	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip
Kazlų Rūdos sav.	UAB "Ecoservice"	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip
Marijampolės sav.	UAB "Ecoservice"	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip
Šakių raj. sav.	UAB "Ecoservice"	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip
	UAB „Ekonovus“	Ne	Ne	Ne	Taip	Taip	Taip	Ne	Ne	Ne	Ne
Vilkaviškio raj. sav.	UAB "Ecoservice"	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip

Šaltinis: Marijampolės regiono savivaldybės

Mišrios komunalinės atliekos surenkamos apvažiavimo būdu pagal sutartyse numatytus ir su atliekų tvarkymo sistemos administratoriumi suderintus grafikus, kurie skelbiami atliekų tvarkytojų ir sistemos administratoriaus tinklapiuose. MKA surenkamos naudojant įvairių talpų surinkimo konteinerius (nuo 0,08 iki 2,5 m³). Už konteinerių (tiek individualių tiek bendro naudojimo) tiekimą atliekų turėtojams atsakingi MKA tvarkytojai sutartyse nurodytomis sąlygomis, o konteinerines aikšteles įrengia atliekų tvarkymo sistemos administratorius. Komunalinių atliekų vežėjai teikia ne tik mišrių komunalinių atliekų, surinkimo paslaugą, įskaitant bendro naudojimo konteinerių dezinfekavimą, bet ir apvažiavimo būdu teikia didelių gabaritų, buityje susidarančių pavojingųjų atliekų, EEJ atliekų surinkimo paslaugą.

3.5.2. Pakuotės atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo priemonės ir šių atliekų tvarkymas

Vadovaujantis Valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014–2020 metams 246.1 straipsnio reikalavimais, savivaldybės turėjo iki 2015 m. sausio 1 d. patvirtinti konteinerių aikštelių išdėstymo schemas, o pasikeitus teisės aktuose nustatytiems antrinių žaliavų surinkimo reikalavimams, jas atnaujinti. Įrengiant tokias antrinių žaliavų surinkimo aikšteles turi būti laikomasi šių reikalavimų (VATP 246.2 straipsnis):

- savivaldybių gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę 800 gyventojų šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių ar kitose gyventojams patogiose, estetiškai įrengtose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose;
- vidutiniai atstumai iki antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių nustatomi rengiant (atnaujinant) ir tvirtinant konteinerių aikštelių išdėstymo schemas;
- savivaldybių gyvenamuosiuose individualių namų kvartaluose, kai individualių namų savininkai neaprupinti individualiais pakuočių ir stiklo atliekų surinkimo kontaineriais, ir miesteliuose, sodų ir garažų savininkų bendrijų teritorijose įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę.

6 lentelė. Marijampolės regiono savivaldybių konteinerinių aikštelių patvirtinimas

Savivaldybė	Savivaldybės sprendimas / Įsakymas
Marijampolės sav.	Marijampolės savivaldybės administracijos direktoriaus 2018 m. spalio 8 d. įsakymas Nr. DV-1668 „Dėl Marijampolės savivaldybės konteinerių aikštelių išdėstymo schemos patvirtinimo“
Vilkaviškio raj. sav.	Vilkaviškio rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 metų lapkričio 14 d įsakymas Nr. B-IV-1257 „Dėl Vilkaviškio rajono savivaldybės atliekų surinkimo konteinerinių aikštelių išdėstymo vietų sąrašo ir schemų patvirtinimo“
Šakių raj. sav.	Šakių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 m. rugsėjo 12 d. įsakymas Nr. AT - 845 „Dėl Šakių, Gelgaudiškio, Kudirkos Naumiesčio miestų ir Šakių rajono savivaldybės konteinerių aikštelių išdėstymo schemų ir sąrašų patvirtinimo“
Kalvarijos sav.	Kalvarijos savivaldybės administracijos direktoriaus 2019 m. lapkričio 19 d. įsakymas Nr. D-459 „Dėl atliekų surinkimo konteinerių aikštelių sąrašų ir schemų tvirtinimo“
Kazlų Rūdos sav.	n/d

Šaltinis: Marijampolės regiono savivaldybės

Marijampolės regiono savivaldybėse VATP reikalavimai antrinių žaliavų ir pakuotės atliekų surinkimo konteinerių aikštelėms – savivaldybių gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę 800 gyventojams, yra įgyvendinti – visos savivaldybės patvirtinusios konteinerių išdėstymo (antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių) schemas ar sąrašus, o 2020 m. viena antrinių žaliavų ir pakuotės atliekų konteinerių aikštelė vidutiniškai aptarnavo 321 gyventoją, tačiau antrinių žaliavų ir pakuotės atliekų surinkimo konteinerių aikštelių plėtrą sodų bei garažų bendrijose reiktų numatyti kito planavimo laikotarpiui.

7 lentelė. Antrinių žaliavų ir pakuotės atliekų surinkimo konteinerinių aikštelių pokytis 2016–2020 m.

Savivaldybė	2016	2020
Kalvarijos sav.		
Antrinių žaliavų konteinerių aikštelės, vnt.	63	63

Gyventojų skaičius, kuriems tenka viena antrinių žaliavų konteinerių aikštelė, vnt.	159	160
Kazlų Rūdos sav.		
Antrinių žaliavų konteinerių aikštelės, vnt.	39	39
Gyventojų skaičius, kuriems tenka viena antrinių žaliavų konteinerių aikštelė, vnt.	268	290
Marijampolės sav.		
Antrinių žaliavų konteinerių aikštelės, vnt.	149	146
Gyventojų skaičius, kuriems tenka viena antrinių žaliavų konteinerių aikštelė, vnt.	383	385
Šakių raj. sav.		
Antrinių žaliavų konteinerių aikštelės, vnt.	142	142
Gyventojų skaičius, kuriems tenka viena antrinių žaliavų konteinerių aikštelė, vnt.	154	195
Vilkaviškio raj. sav.		
Antrinių žaliavų konteinerių aikštelės, vnt.	113	113
Gyventojų skaičius, kuriems tenka viena antrinių žaliavų konteinerių aikštelė, vnt.	295	317

Šaltinis: Marijampolės regiono savivaldybės

Siekiant įgyvendinti VATP 2014–2020 m. antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų surinkimo uždavinius – iki 2020 m. perdirbti ar kitaip panaudoti ne mažiau kaip 65 proc. komunalinių atliekų (VATP 230.3. straipsnis) ir užtikrinti, kad iki 2020 m. mažiausiai 50 proc. (vertinant pagal atliekų kiekį) komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų būtų paruošiama naudoti pakartotinai ir perdirbti (VATP 230.4 straipsnis), individualių namų savininkai buvo aprūpinami 120–240 l talpos individualiais konteineriais stiklo atliekoms ir pakuočių, popieriaus, plastiko atliekoms surinkti. Šiuos konteinerius aptarnauja įmonės, pasirašiusios sutartis su savivaldybėmis sutartyse nurodytu dažnumu. Tokią paslaugą Marijampolės regione teikia UAB „Ecoservice“ ir UAB „Ekonovus“, kurios aptarnauja individualius bei bendro naudojimo antrinių žaliavų bei pakuotės atliekų surinkimo konteinerius. UAB MAATC su licencijuotomis gamintojų importuotojų organizacijomis VŠĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“, VŠĮ „Žaliasis taškas“, ir VŠĮ „Gamtos ateitis“ yra pasirašiusi bendradarbiavimo sutartis dėl komunalinių atliekų sraute susidarančių pakuočių atliekų rūšiuojamo surinkimo, vežimo bei paruošimo naudoti organizavimo visose Marijampolės regiono savivaldybėse. Vadovaujantis šiomis sutartimis, komunalinių atliekų vežėjai („Ecoservice“ surenka pakuočių atliekas ir antrines žaliavas).

8 lentelė. Individualus AŽ ir PA surinkimo konteinerių kiekis Marijampolės regiono savivaldybėse, 2020 m.

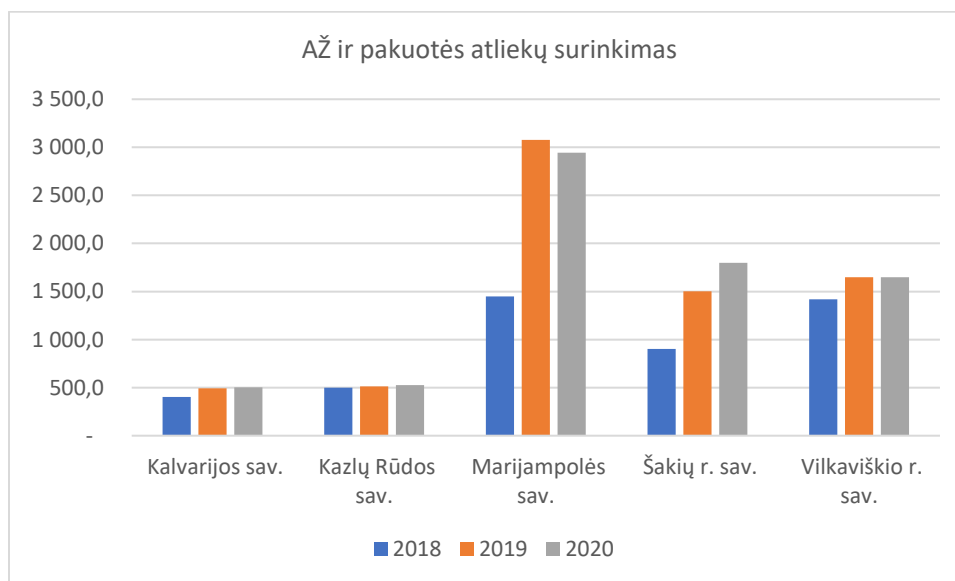
Savivaldybė	Individualių namų skaičius	Individualaus naudojimo antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų konteineriai, vnt.	Individualaus naudojimo stiklo pakuotės konteineriai, vnt.	Aprūpinimas, %
Kalvarijos sav.	3375	3300	3300	98%
Kazlų Rūdos sav.	3456	3500	3500	100%
Marijampolės sav.	10924	10253	10252	94%
Šakių rajono sav.	9603	9100	9100	95%

Vilkaviškio rajono sav.	10859	11001	11100	100%
Viso regione	38217	37154	37152	97 %

Šaltinis: Marijampolės regiono savivaldybės

Marijampolės regione praktiškai visi individualių namų savininkai (**97 proc.** visų namų savininkai) yra aprūpinti individualiais rūšiavimo konteneriais, o daugiabučių namų gyventojams skirtos antrinių žaliavų kontenerių aikštelės vidutiniškai aptarnauja 321 gyventoją, regiono gyventojams sudarytos visos sąlygos pirminiam rūšiavimui.

Remiantis atliekų tvarkymo taisyklėmis, atliekų turėtojai turi rūšiuoti antrines žaliavas ir pakuotės atliekas jų susidarymo vietose. Daugiabučių namų gyventojai išrūšiuotas antrines žaliavas ir pakuotės atliekas turi išmesti į konteinerinėse aikštelėse pastatytus antrinių žaliavų surinkimo kontenerius su atitinkamais užrašais, o individualių namų gyventojai aprūpinti rūšiuojamaisiais konteneriais. Pakuotės, pakuotės atliekos ir antrinės žaliavos iš individualių namų gyventojų mieste surenkamos pagal nustatyta grafiką, kuris skelbiamas atliekų tvarkymo sistemos administratoriaus – UAB MAATC internetinėje svetainėje.

11 pav. Antrinių žaliavų ir pakuotės atliekų surinkimas Marijampolės regione

2020 m. Marijampolės regione atskirai surinktų pakuotės atliekų ir antrinių žaliavų kiekis sudarė 7 417,8 tonas, neskaitant juridinių asmenų bei per užstato sistemą surenkamas atliekas ir antrines žaliavas. Vertinant 2018–2020 m. duomenis matyti, kad antrinių žaliavų bei pakuotės atliekų surinkimas išaugo beveik 60 proc., labiausiai augo plastiko ir plastikinių pakuotės atliekų surinkimas.

9 lentelė. Antrinių žaliavų bei pakuotės atliekų surinkimas Marijampolės regiono savivaldybėse

Metai	Frakcija	Kalvarijos sav.	Kazlų Rūdos sav.	Marijampolės sav.	Šakių raj. Sav.	Vilkaviškio raj. sav.	Viso regione
2018	Popieriaus ir kartono pakuotė	134	124		206	339	802
	Plastikinė (kartu su PET) pakuotė	93	191	690	410	594	1 977
	Stiklas	150	160	675	243	417	1 645

	Metalas	27	25	84	45	68	249
	Viso savivaldybėje	403	500	1 449	903	1 417	4 672
2019	Popieriaus ir kartono pakuotė	156	187	1 541	269	551	2 704
	Plastikinė (kartu su PET) pakuotė	155	138	708	682	429	2 113
	Stiklas	156	162	757	499	599	2 174
	Metalas	27	26	70	50	70	243
	Viso savivaldybėje	494	514	3 076	1 501	1 649	7 234
2020	Popieriaus ir kartono pakuotė	162	158	1 330	345	538	2 533
	Plastikinė (kartu su PET) pakuotė	140	148	801	931	452	2 472
	Stiklas	172	193	742	458	578	2 144
	Metalas	28	26	70	64	82	269
	Viso savivaldybėje	503	525	2 942	1 798	1 650	7 418

Šaltinis: Marijampolės regiono savivaldybės

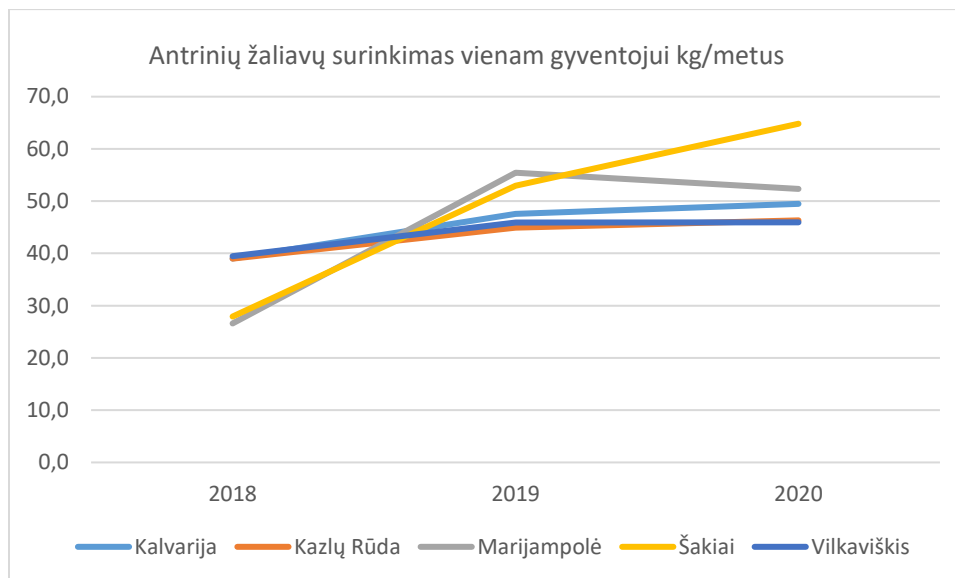
Vidutiniškai regione surenkama apie 51 kg antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų vienam gyventojui per metus, daugiausia surenkama Šakių rajono savivaldybėje – 62 kg, mažiausiai Kazlų Rūdos ir Vilkaviškio rajono savivaldybėse, tačiau visose savivaldybėse matomas kiekvienais metais didėjantis atskirai surenkamų antrinių žaliavų ir pakuotės atliekų kiekis.

10 lentelė. Antrinių žaliavų bei pakuotės atliekų surinkimas vienam gyventojui Marijampolės regiono savivaldybėse

Metai	Frakcija	Kalvarijos sav.	Kazlų Rūdos sav.	Marijampolės sav.	Šakių raj. sav.	Vilkaviškio raj. sav.
		kg/gyventojui/metus				
2018	Popieriaus ir kartono pakuotė	12,9	9,7	-	6,4	9,4
	Plastikinė (kartu su PET) pakuotė	9,0	4,9	12,7	12,7	16,5
	Stiklas	14,5	12,5	12,4	7,5	11,6
	Metalas	2,6	1,9	1,5	1,4	1,9
	Viso	39,0	9,0	26,6	27,9	39,5
2019	Popieriaus ir kartono pakuotė	15,0	6,3	27,8	9,5	15,3
	Plastikinė (kartu su PET) pakuotė	15,0	12,1	12,8	24,1	11,9
	Stiklas	15,0	14,2	13,6	17,6	16,7
	Metalas	2,6	2,3	1,3	1,8	1,9
	Viso	47,5	44,9	55,4	3,0	45,9
2020	Popieriaus ir kartono pakuotė	16,0	13,9	23,7	12,4	15,0
	Plastikinė (kartu su PET) pakuotė	13,8	13,1	14,2	33,6	12,6
	Stiklas	16,9	17,0	13,2	6,5	16,1
	Metalas	2,8	2,3	1,2	2,3	2,3
	Viso	49,5	46,3	52,3	64,8	45,9

Šaltinis: AAA duomenys

Tokiems nemažiams surenkamų antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų kiekiams įtakos turi tiek įdiegta infrastruktūra (Marijampolės regiono savivaldybių individualių namų gyventojai 97 proc. aprūpinti individualiais konteineriais, viena konteinerinė aikštelė aptarnauja apie 300–400 gyventojų).

12 pav. Antrinių žaliavų surinkimas viename regiono gyventojui, kg/metus

Nuo 2016 m. Lietuvoje veikia vienkartinį gėrimų pakuočių užstato sistema, taip kasmet surenkama daugiau nei 600 mln. vienkartinį gėrimų pakuočių. Marijampolės regione 2020 m. buvo surinkta daugiau kaip 1 000 t pakuočių arba vidutiniškai 7 kg vienam asmeniui Marijampolės regione.

11 lentelė. Surinktų ir sutvarkytų užstato administratoriaus pavedimo davėjų pakuočių atliekų kiekis pagal savivaldybes (tonomis)

Metai	Pakuotė	Marijampolės sav.	Vilkaviškio raj. sav.	Šakių raj. sav.	Kalvarijos sav.	Kazlų Rūdos sav.	Viso regione
2018	PET	223,4	122,0	115,3	47,6	51,1	
	Metalinės	73,2	34,4	26,8	12,4	15,1	
	Stiklinės	114,3	47,5	42,5	10,1	15,9	
	Viso savivaldybėje	411,0	203,8	184,6	70,1	82,1	951,6
2019	PET	220,5	123,3	112,7	48,0	52,9	
	Metalinės	77,3	38,5	25,8	13,8	16,1	
	Stiklinės	127,8	55,4	43,6	11,7	19,4	
	Viso savivaldybėje	425,6	217,2	182,1	73,6	88,3	986,7
2020	PET	218,5	120,9	103,4	46,7	53,8	
	Metalinės	81,8	40,8	27,7	14,3	17,2	
	Stiklinės	148,4	63,1	40,4	12,6	17,8	
	Viso savivaldybėje	448,7	224,8	171,6	73,7	88,8	1 007,5

Šaltinis: Užstato sistemos administratorius

Įvertinus savivaldybių atliekų tvarkymo sistemų surenkamas antrines žaliavas ir pakuočių atliekas, juridinių įmonių atliekas, vienkartinį gėrimų pakuočių užstato sistemos atliekas, bendras surenkamų antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų kiekis Marijampolės regione 2020 m. siekė apie 8 500 t, arba apie 60 kg, vienam asmeniui. Reikia atkreipti dėmesį, kad per užstato sistemą daugiausia surenkama PET pakuočių bei stiklo pakuotės.

3.5.3. Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės (DGASA) ir atliekų tvarkymas

Vadovaujantis Valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014–2020 m. reikalavimais, savivaldybės turi užtikrinti, kad būtų eksploatuojama ne mažiau kaip po vieną didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę 50 000 gyventojų, tačiau ne mažiau kaip po vieną tokią aikštelę savivaldybėse (VATP 248. straipsnis), o komunalinių atliekų tvarkymas turi būti taip organizuojamas, kad atliekas skatintų paruošti naudoti pakartotinai ir perdirbti. Savivaldybės privalo užtikrinti galimybes:

- atiduoti buityje susidarančias statybines atliekas ir naudotų padangų atliekas;
- atiduoti baldų, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų, akumuliatorių ir kitas komunalines atliekas. Savivaldybės privalo užtikrinti, kad jų organizuojamos komunalinių atliekų tvarkymo sistemos neatsisakytų priimti baterijų ir akumuliatorių atliekų iš gyventojų;
- atiduoti buityje susidarančias pavojingąsias atliekas.

Šiuo metu Marijampolės regione veikia 9 DGASA. 2018 m. UAB MAATC pradėjo eksploatuoti Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių ir Vilkaviškio didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles, o nuo 2019 m. gruodžio mėnesio pradėjo eksploatuoti naujai pastatytas Kybartų, Kudirkos Naumiesčio ir Gelgaudiškio didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles (toliau – DGASA). Vėlesniais metais atliekų tinkančių panaudoti ar perdirbti kiekio didinimui rekonstruotos esančios šešios didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės įrengiant patalpas, kuriose vykdoma tolimesniam panaudojimui tinkamų daiktų perdavimas gyventojams ar labdaros organizacijoms. Šiose patalpose Marijampolės regiono gyventojai gali pristatyti dar tinkamus naudoti didelių gabaritų daiktus (baldus, langus, duris, dviračius, kilimus, automobilines kėdutes, vežimėlius), elektros ir elektronikos prietaisus, o kiti gyventojai neatlygintinai pasiimti. Kiekvienais metais ši veikla tampa vis populiareesnė, vis daugiau žmonių naudojami šia paslauga.

Atliekų priėmimo tvarka, priimamos atliekos DGASA, darbo valandos viešai skelbiamos UAB MAATC interneto svetainėje (<https://www.dgasa-zaka.org/>).

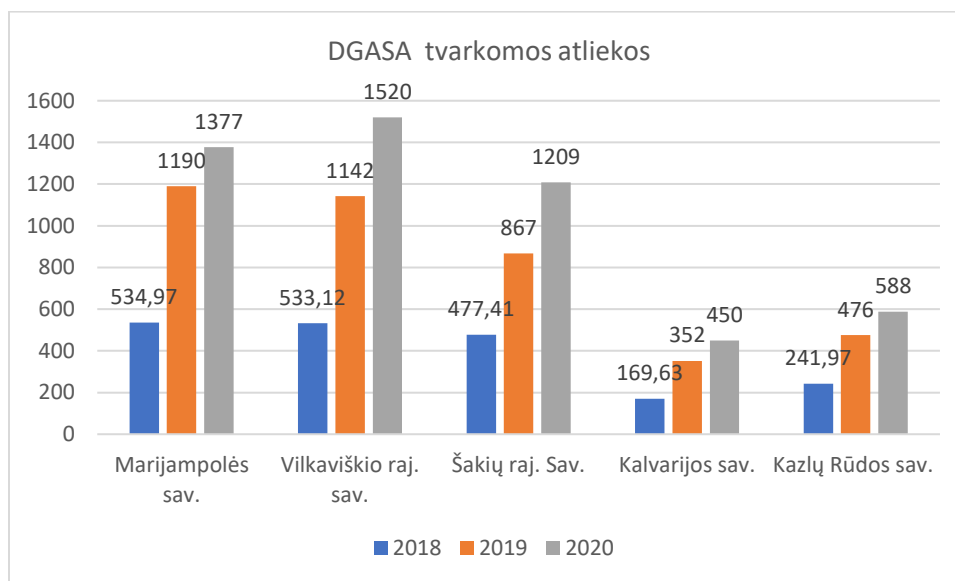
12 lentelė. Marijampolės regiono DGASA, 2020 m.

DGASA	Adresas	Plotas, ha	Didžiausias vienu metu laikyti bendras atliekų kiekis, įskaitant pavojingas atliekas, t/ m
Marijampolės	Vokiečių g. 10, Marijampolė	0,3175	5 594
Kazlų Rūdos	M. Valančiaus g. 17A, Kazlų Rūda	0,2500	5 594
Kalvarijos	Šilo g. 23, Kušliškių kaimas, Kalvarijos sav.	0,2500	5 594
Šakių	Sodų g. 15 Šakiai	0,2500	5 594

Vilkaviško	Šiaurės g. 46, Vilkaviškis	0,2500	5 594
Uosinės	Uosinės k. 4, Marijampolė	0,1923	1 488
Skaistakaimio	Nemuno g. 1A, Skaistakaimis, Gelgaudiškio sen., Šakių raj. sav.	0,5963	201,73
Kybartų	J.Biliūno g. 14C, Kybartai, Vilkaviškio raj. sav.	0,3335	2 200
Kudirkos Naumiesčio	Kybartų g. 1F, Kudirkos Naumiestis, Šakių raj. sav.	0,2131	254,2

Šaltinis: UAB MAATC duomenys

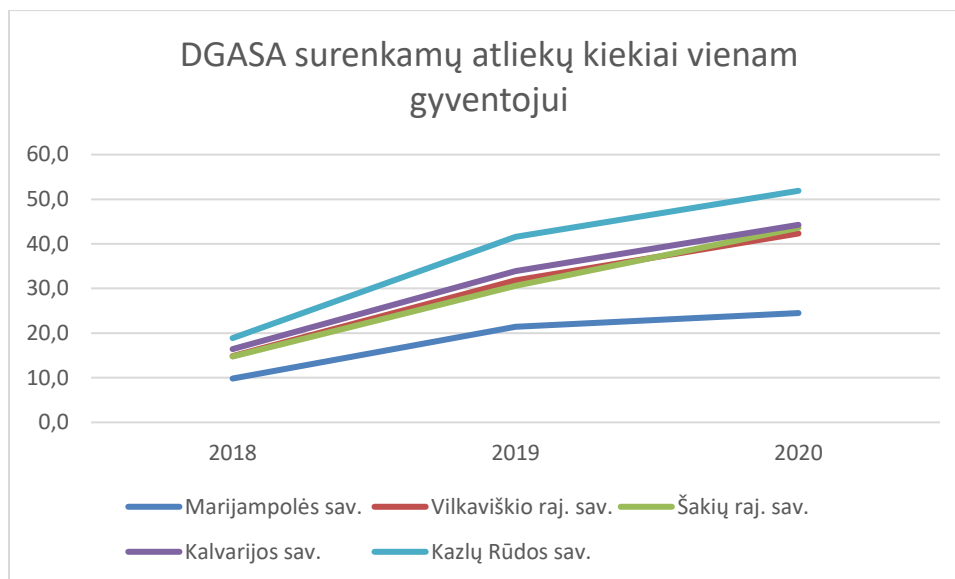
Visose penkiose savivaldybėse veikiančiose didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse daugiausia atliekų pristato fiziniai asmenys, t. y. gyventojai, kurie į aikšteles dažniausiai pristato nepavojingas atliekas – naudotas automobilių padangas, didžiąsias atliekas (baldus), statybos ir griovimo atliekas, autoplastikus, langų stiklą, o pavojingų atliekų, surinktų didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse, kategorijoje dominuoja nebenaudojama elektros ir elektroninė įranga, pavojingomis medžiagomis užterštos pakuotės, šaldytuvai ir kita šaldymo įranga, dienos šviesos lempos, tepalo, kuro, oro filtrai. Tokios atliekos taip pat surenkamos apvažiavimo būdu, kuris organizuojamas ne rečiau kaip 2 kartus per metus.

13 pav. Tvarkomų DGASA atliekų kiekiai 2018–2020 m.

Šaltinis: UAB MAATC duomenys

Gyventojų aktyvumas pristatant atliekas į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles, žiūrint pagal atskiras Marijampolės regiono savivaldybes, beveik nesiskiria, ir per pastaruosius tris metus išaugo beveik trigubai, tačiau daugiausia DGASA surenkamų atliekų tenka Kazlų Rūdos savivaldybės gyventojui (52 kg), o Marijampolės savivaldybėje – tik 24 kg vienam gyventojui per metus.

14 pav. Vienam gyventojui surenkamų DGASA atliekų kiekio pokytis savivaldybėse

Šaltinis: UAB MAATC duomenys

Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme nustatyta, kad EEĮ gamintojų ir importuotojų organizacijos privalo sudaryti sutartis su visomis savivaldybėmis (arba savivaldybių įsteigtais juridiniais asmenimis, kuriems pavesta administruoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą) dėl buitinių elektros ir elektroninės įrangos atliekų surinkimo savivaldybių įrengtose DGASA, šių aikštelių eksploatavimo dalinio finansavimo ir Marijampolės regione tokios sutartis pasirašytos su papildančią sistemą diegiančiomis asociacijomis, tokiomis kaip VŠĮ „Elektronikos gamintojų ir importuotojų organizacija“, „EEPA“, Gamintojų ir importuotojų asociacija, asociacija, „Autogamintojų ir importuotojų asociacija“, Viešoji įstaiga „Padangų importuotojų organizacija“.

13 lentelė. Papildančias sistemas eksploatuojančios įmonės Marijampolės regione, 2020 m.

Savivaldybė	Papildančią sistemą eksploatuojantis juridinis asmuo	Pavadinimas atliekų, kurioms rinkti yra diegiama / įdiegta papildanti sistema
Kalvarijos sav.	UAB "Atliekų tvarkymo centras", UAB "EMP recycling"	Elektros ir elektroninės įrangos
	UAB "Karavanas LT"	Elektros ir elektroninės įrangos
	UAB "Žalvaris"	Akumulatoriai, baterijos, padangos, tepalų filtrai, alyva.
	Asociacijos parinktas padangų atliekų tvarkytojas	Naudoti nebentinkamos padangos
	Organizacijos parinktas padangų atliekų tvarkytojas	Naudoti nebentinkamos padangos
	Asociacijos parinktas padangų atliekų tvarkytojas	Naudoti nebentinkamos padangos
Kazlų Rūdos sav.	UAB "Atliekų tvarkymo centras",	Elektros ir elektroninės įrangos
	UAB "EMP recycling", UAB "Žalvaris", UAB "Baltic Metal", UAB "Karavanas LT"	Elektros ir elektroninės įrangos

	UAB "Žalvaris"	Akumulatoriai, baterijos, padangos, tepalų filtrai, alyva.
	Asociacijos parinktas padangų atliekų tvarkytojas	Naudoti nebetinkamos padangos
	Asociacijos parinktas padangų atliekų tvarkytojas	Naudoti nebetinkamos padangos
	Organizacijos parinktas padangų atliekų tvarkytojas	Naudoti nebetinkamos padangos
Marijampolės sav.	Organizacijos parinktas padangų atliekų tvarkytojas	Naudoti nebetinkamos padangos
	Asociacijos parinktas padangų atliekų tvarkytojas	Naudoti nebetinkamos padangos
	Asociacijos parinktas padangų atliekų tvarkytojas	Naudoti nebetinkamos padangos
	UAB "Žalvaris"	Akumulatoriai, baterijos, padangos, tepalų filtrai, alyva.
	UAB "Atliekų tvarkymo centras", UAB "EMP recycling"	Elektros ir elektroninės įrangos
	UAB "Karavanas LT"	Elektros ir elektroninės įrangos
Šakių r. sav.	Asociacijos parinktas padangų atliekų tvarkytojas	Naudoti nebetinkamos padangos
	Asociacijos parinktas padangų atliekų tvarkytojas	Naudoti nebetinkamos padangos
	Organizacijos parinktas padangų atliekų tvarkytojas	Naudoti nebetinkamos padangos
	UAB "Žalvaris"	Akumulatoriai, baterijos, padangos, tepalų filtrai, alyva.
	UAB "Karavanas LT"	Elektros ir elektroninės įrangos
	UAB "Atliekų tvarkymo centras", UAB "EMP recycling"	Elektros ir elektroninės įrangos
Vilkaviškio r. sav.	Asociacijos parinktas padangų atliekų tvarkytojas	Naudoti nebetinkamos padangos
	UAB "Atliekų tvarkymo centras", UAB "EMP recycling"	Elektros ir elektroninės įrangos
	UAB "Karavanas LT"	Elektros ir elektroninės įrangos
	UAB "Žalvaris"	Akumulatoriai, baterijos, padangos, tepalų filtrai, alyva.
	Organizacijos parinktas padangų atliekų tvarkytojas	Naudoti nebetinkamos padangos
	Asociacijos parinktas padangų atliekų tvarkytojas	Naudoti nebetinkamos padangos

Šaltinis: AAA duomenys

3.5.4. Biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūra bei šių atliekų tvarkymas

Vadovaujantis Valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014–2020 m. reikalavimais, siekiant didinti perdirbamų atliekų kiekius ir mažinant biologiškai skaidžių atliekų šalinimą į sąvartyną, savivaldybės privalo taip planuoti ir organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, kad regioniniuose ir savivaldybių atliekų tvarkymo planuose būtų numatytos ir vykdomos

biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros ir rūšiuojamojo atliekų surinkimo užduotys (VATP 238 straipsnis).

Valstybiniame atliekų tvarkymo plane (238 straipsnis) nustatyta, kad iki 2020 m. sąvartyne šalinamos biologiškai skaidžios atliekos sudarytų ne daugiau kaip 35 proc. 2000 m. susidariusių komunalinių biologiškai skaidžių atliekų. Vadovaujantis Valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014–2020 m. reikalavimais, siekiant didinti perdirbamų atliekų kiekius ir mažinant biologiškai skaidžių atliekų šalinimą į sąvartyną, savivaldybės privalo taip planuoti ir organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, kad regioniniuose ir savivaldybių atliekų tvarkymo planuose būtų numatytos ir vykdomos biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros ir rūšiuojamojo atliekų surinkimo užduotys.

Pagrindiniai biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo būdai Marijampolės regione:

- **Namudinis žaliųjų atliekų kompostavimas;**
- **Žaliųjų atliekų surinkimas ir kompostavimas kompostavimo aikštelėse (ŽAKA);**
- **Biologiškai skaidžios atliekos, atskirtos nuo MKA tvarkomos MBA esančiuose biotuneliuose, pagaminamas stabliatas, naudojamas Marijampolės regioninio sąvartyno sluoksnių perdengimui.**

Marijampolės regione žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelės (ŽAKA) įrengtos kiekvienoje savivaldybėje. Žaliosios atliekos priimamos tiek iš gyventojų, tiek iš juridinių asmenų. Aikštelėse iš žaliųjų atliekų gaminamas kompostas, kuris parduodamas gyventojams ir organizacijoms. Dalis komposto yra naudojamas sąvartyno perdengimams.

14 lentelė. Marijampolės regiono ŽAKA, 2020 m.

	Marijampolės ŽAKA	Kazlų Rūdos ŽAKA	Kalvarijos ŽAKA	Šakių ŽAKA	Vilkaviškio ŽAKA
Adresas	Uosinės k. 8, Marijampolės sav.	Eglinčiškės k. 1, Kazlų Rūdos sav.	Šilo g. 25, Kušliškių k., Kalvarijos sav.	Naikių k. 2, Šakių raj. sav.	Pavembrių k. 2, Vilkaviškio raj. sav.
Plotas, ha	Bendras plotas 0,65 , asfaltas 0,64	Bendras plotas 0,65 , asfaltas 0,48	Bendras plotas 0,61 , asfaltas 0,40	Bendras plotas 0,85 , asfaltas 0,57	Bendras plotas 0,72 , asfaltas 0,52
Projektinis pajėgumas, t/metus	8500	3000	2900	3200	3100

Šaltinis: UAB MAATC duomenys

Vidutiniškai per metus Marijampolės ŽAKA sutvarkoma apie 4 000 tonų žaliųjų atliekų arba apie 23 kg vienam regiono gyventojui. Daugiausia tvarkomų žaliųjų atliekų yra Marijampolės savivaldybėje, mažiausia – Kalvarijos savivaldybėje.

15 pav. Žaliųjų atliekų tvarkymas Marijampolės regione, tonos

Šaltinis: UAB MAATC duomenys

Tvarkomų atliekų kiekiai kiekvienais metais yra kintantys, o pagaminto komposto kiekis priklauso nuo tvarkomų atliekų kiekio. Dalis neparduoto komposto saugomas ŽAKA.

15 lentelė. Pagaminamo komposto kiekiai Marijampolės ŽAKA 2018-2020 m., tonos

	2018	2019	2020
Marijampolės sav.	810	920	970
Vilkaviškio raj. sav.	1 010	860	800
Šakių raj. sav.	275	285	240
Kalvarijos sav.	125	130	125
Kazlų Rūdos sav.	425	490	740
Viso regione	2 645	2 685	2 875

Šaltinis: UAB MAATC duomenys

Skatinant žaliųjų atliekų namudinį kompostavimą, 2014–2020 m. Marijampolės regiono savivaldybėse buvo išdalyta virš 18 tūkstančių vnt. kompostavimo dėžių. Vertinant įvairių tyrimų rezultatus ir analizes daroma prielaida, kad naudojant namudinio kompostavimo dėžes, individualiame namų ūkyje galima sutvarkyti (sukompostuoti) apie 150 kg biologiškai skaidžių atliekų, įskaitant apie 30–40 kg virtuvės maisto atliekų. Tokiu būdu Marijampolės regione per metus kompostuojama apie 3 000 t biologiškai skaidžių atliekų arba apie 20 kg vienam regiono gyventojui.

16 lentelė. Kompostavimo dėžių skaičius ir prognozinis sukompostuojamų atliekų kiekis Marijampolės regione

Savivaldybė	Individualių namų skaičius	Individualių namų skaičius kaimo vietovėse	Kompostavimo dėžės	Aprūpinimas	Prognozinis kompostuojamų atliekų kiekis, t/metus
Kalvarijos sav.	3 435	1 006	1 116	32%	167
Kazlų Rūdos sav.	8 720	6 357	1 498	17%	225
Marijampolės sav.	10 365	5 091	9 316	90%	1 397
Šakių raj. sav.	9 257	3 160	2 186	24%	328
Vilkaviškio raj. sav.	10 644	4 661	4 334	41%	650

Savivaldybė	Individualių namų skaičius	Individualių namų skaičius kaimo vietovėse	Kompostavimo dėžės	Aprūpinimas	Prognozinis kompostuojamų atliekų kiekis, t/metus
Viso regione	42 421	20 275	18 450	43%	2 768

Šaltinis: Savivaldybių duomenys ir konsultanto skaičiavimai

Reikia atkreipti dėmesį kad mažiausiai tokiomis atliekų tvarkymo priemonėmis yra aprūpintos Kalvarijos, Kazlų Rūdos ir Šakių rajono savivaldybės. Iš kitos pusės kaimiškose vietovėse dažnai gyventojai patys įsirengia kompostavimo vietas, o tai neatspindi statistikoje. Žinoma, gyventojai turi teisę tokias atliekas nemokamai pristatyti į ŽAKA, bet kadangi ŽAKA tinklas retas, tokia galimybė naudojasi ne visi. Sekančiame planavimo etape reikalinga tokių atliekų tvarkymo priemonių (kompostavimo dėžių) plėtra ar gyventojams siūloma žaliųjų atliekų surinkimo paslauga.

Valstybinis atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planas numato, kad atskirų maisto atliekų surinkimo galimybė bus suteikiama ir didžiųjų miestų gyventojams. Taip pat Atliekų tvarkymo taisyklėse numatyta, kad nuo 2019 m. atskirai maisto atliekos bus surenkamos iš didžiųjų miestų, kuriuose daugiau nei 50 000 gyventojų, t. y. Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių ir Alytaus. Atliekų direktyvoje valstybės narės skatinamos atskirai rinkti biologines atliekas ir jas perdirbti, todėl direktyvoje nustatytos tokios priemonės (1–2 punktai) ir tokie tikslai (3 ir 4 punktai):

- Iki 2018 m. gruodžio 31 d. Europos Komisija paprašo Europos standartizacijos organizacijų parengti Europos standartus organiniu būdu perdirbamoms biologinėms atliekoms ir perdirbimo metu gautiems produktams (kompostui ir raugui).
- Iki 2019 m. kovo 31 d. numatyta parengti vieningą metodiką susidarančioms maisto atliekoms apskaityti. Ketinama parengti metodiką, kuri leistų aiškiai išmatuoti maisto atliekas, suteikiant rezultatus, kuriuos galima būtų laiku palyginti su valstybėmis narėmis.
- Iki 2023 m. gruodžio 31 d. turi būti užtikrintas biologinių atliekų atskyrimas ir perdirbimas susidarymo vietoje arba atskiras surinkimas ir nemaišymas su kitomis atliekomis.
- Nuo 2027 m. sausio 1 d. komunalinės biologinės atliekos kurios patenka į aerobinį ar anaerobinį apdorojimą galės būti užskaitomos kaip perdirbtos tik tuo atveju, jeigu jos bus surenkamos atskirai ar išrūšiuojamos susidarymo vietoje.

Marijampolės regione atskiras MVA neįvestas. Regione, kaip ir visoje Lietuvoje, atskirtos viešojo maitinimo įstaigų maisto / virtuvės atliekos (MVA) dažniausiai nemokamai atiduodamos sušerti gyvūnams arba tvarkomos privačiose įmonėse kituose regionuose. Dalis gyventojų VMA (žalioji frakcija) yra kompostuojama arba namuose dalis ŽAKA. Įdiegiamas atskiras MVA surinkimas regione ir atskiras nuo kitų biologiškai skaidžių atliekų perdirbimas:

- Leistų įgyvendinti ES ir nacionalinius reikalavimus atliekoms perdirbti.
- Galimai sumažintų susidarančių atliekų kiekį.

- Dėl užterštumo sumažėjimo pagerėtų išrūšiuojamų antrinių žaliavų ir pakuotės atliekų kokybė.
- Puoselėtų gamtinius išteklius kompostu pakeičiant dalį fosfato, kalio, azoto trąšų.

Vertinant namų ūkiuose surenkamų / kompostuojamų žaliųjų atliekų kiekius galima teigti, kad kiekvienais metais tvarkomų žaliųjų atliekų kiekis didėja ir 2020 m. sudarė apie 7 tūkst. tonų, arba apie 50 kg vienam gyventojui.

17 lentelė. Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plane nustatytos komunalinių biologiškai skaidžių atliekų šalinimo sąvartyne mažinimo užduotis, tonos

Teritorija	Didžiausias leistinas šalinti komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekis, tonų / metus			
	2014–2015 m.	2016–2017 m.	2018–2019 m.	nuo 2020 m.
Marijampolės regionas	20 304	18 273	16 243	14 212
Pašalinta Marijampolės regione	5 415	5 942	7 649	8 051

Šaltinis: AAA duomenys

Marijampolės regione įdiegtas atskiras žaliųjų atliekų surinkimas ŽAKA, namudinis kompostavimas ir išrūšiuotų MBA įrenginiuose biologiškai skaidžių atliekų kompostavimas leido visiškai pasiekti ir viršyti Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plane nustatytas komunalinių biologiškai skaidžių atliekų šalinimo sąvartyne mažinimo užduotis bei ženkliai sumažinti šalinamų atliekų kiekius.

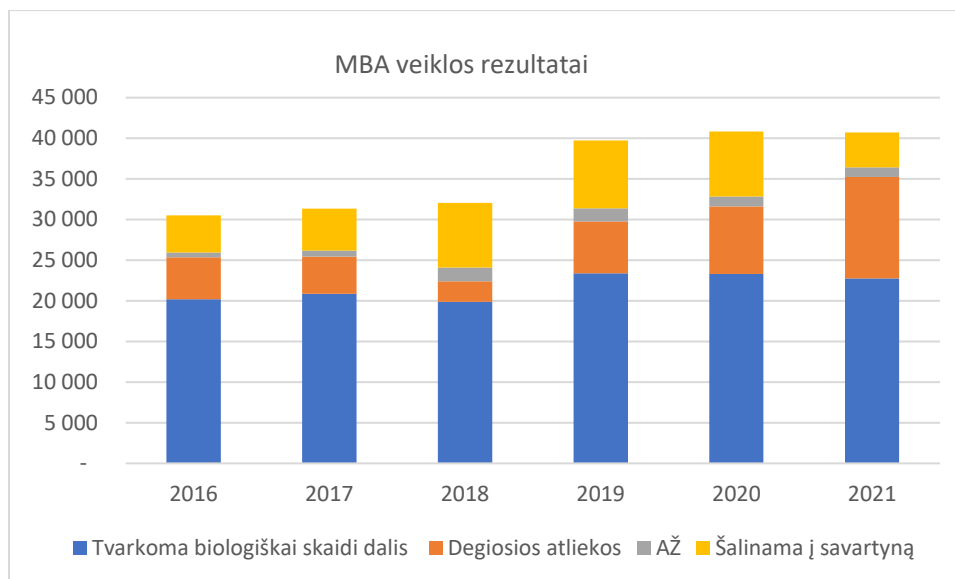
3.1. MKA surinkimas ir rūšiavimas

Visos Marijampolės regione surinktos likusios po rūšiavimo mišrios komunalinės atliekos (MKA) transportuojamos į MBA įrenginius, esančius regioninio sąvartyno teritorijoje, kurie pradėjo veikti nuo 2016 m. balandžio mėn. Marijampolės MBA įrenginių pajėgumas – 65 000 t/m, o biologinio atliekų apdorojimo – 23 400 t/m.

Pagrindinė Marijampolės MBA įrenginių paskirtis mažinti Marijampolės regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne šalinamų atliekų kiekius, iš mišrių komunalinių atliekų srauto maksimaliai atskiriant perdirbimui tinkamas antrines žaliavas ir pakuotės atliekas, perdirbimui netinkamas, tačiau energetinę vertę turinčias atliekas, biologiškai skaidžias atliekas (BSA).

Iki 2018 m. įrenginius eksploatavo UAB „NEG Recycling“, o nuo 2018 m. kovo mėn. įrenginius pradėjo eksploatuoti UAB MAATC.

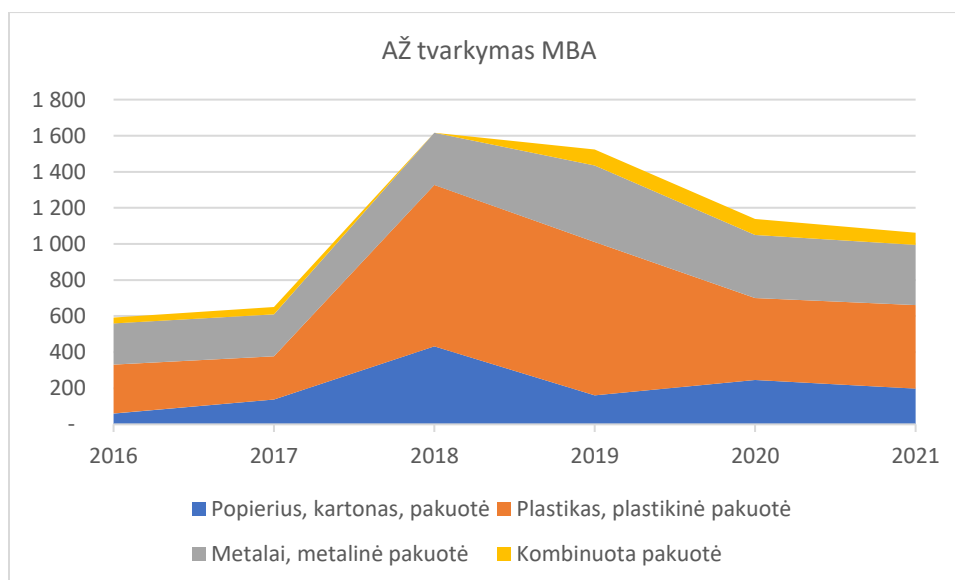
2020 m. į Marijampolės regiono MBA įrenginius buvo perduota rūšiuoti 39 841 t mišrių komunalinių atliekų, iš kurių atskirtos 1 284 t (3 proc.) pakartotinai naudoti ar perdirbti tinkančios medžiagos (mišrios popieriaus atliekos, plastikinės pakuotės, PET pakuotės, stiklo pakuotės, metalinės pakuotės, kombinuotos pakuotės), 23 305 t (58 proc.) bioskaidžių atliekų, kurios tvarkomos biologinio apdorojimo įrenginiuose, paruošta 8 328 t (21 proc.) degių atliekų, o likusios 8 013 t (20 proc.) šalinamos sąvartyne.

16 pav. Tvarkomų rūšiavimo įmonėje atliekų kiekiai, tonos

Šaltinis: UAB MAATC duomenys

Antrinių žaliavų išrūšiavimo procentai rūšiavimo linijoje tokie patys kaip visoje Lietuvoje – 1–5 proc. nuo priimamų tvarkyti atliekų. Toks mažas išrūšiavimo procentas susijęs su didėjančiu antrinių žaliavų ir atskirų pakuočių atliekų surinkimu. Didžiąją dalį išrūšiuotame sraute sudaro plastikas ir metalai.

17 Pav. Antrinių žaliavų ir pakuotės atliekų išskyrimas Marijampolės MBA, tonos

Šaltinis: UAB MAATC duomenys

Atsižvelgiant į tai, kad MKA sraute vyrauja biologiškai skaidžios atliekos, biologinio apdorojimo įrenginiuose vidutiniškai tvarkoma apie 20–22 tūkst. tonų bioskaidžių atliekų

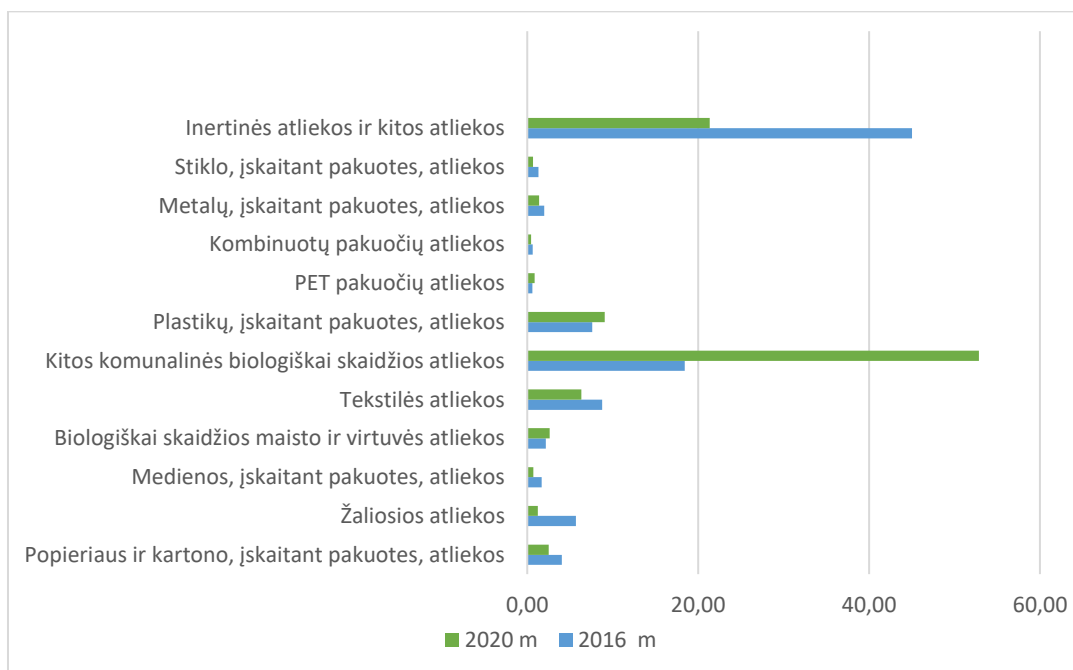
18 lentelė. Biologinio apdorojimo įrenginiuose tvarkomos atliekos, tonos

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Biologinė dalis	20 197	20 881	19 878	23 394	23 305	22 764

Stabilumas	19 873	20 612	13 311	24 023	18 680	21 289
------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Šaltinis: UAB MAATC duomenys

Pagal LR Aplinkos ministro 2011 m. rugpjūčio 31 d. įsakymą Nr. D1–661 „Dėl regioniniuose nepavojingų atliekų sąvartynuose šalinamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo ir komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ sąvartyno operatorius arba atitinkamai MBA, MA įrenginio operatorius pildo regioniniame nepavojingųjų atliekų sąvartyne šalinamų ir (arba) į MBA, MA įrenginius priimamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo ataskaitą. Nuo 2016 m. Marijampolės regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne UAB MAATC vykdė šalinamų arba į MBA / MA įrenginius priimamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo darbus – atliekų monitoringą. Tyrimų, atliktų 2016–2020 m., rezultatai pateikti žemiau esančioje diagramoje.

18 pav. MKA morfologijos tyrimų rezultatai, procentai

Šaltinis: UAB MAATC duomenys

Regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne šalinamų arba į rūšiavimo įrenginius priimamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo duomenys rodo, kad antrinės žaliavos sudarė apie 21 proc., o nežiūrint gerai išvystytos biologiškai skaidžių atliekų surinkimo infrastruktūros, biologiškai skaidžios atliekos – apie 60 proc. mišrių komunalinių atliekų, tarp kurių maisto ir virtuvės atliekos sudaro apie 3 proc. Per pastaruosius metus tarp mišrių komunalinių atliekų smarkiai padidėjo biologiškai skaidžių, tekstilės atliekų kiekis.

19 lentelė. Tvarkomų MBA atliekų pagal frakcijas kiekiai 1 gyventojui kg/metus, 2020 m.

Frakcija	kg/ gyventojui
Popieriaus ir kartono, įskaitant pakuotes, atliekos	7,5
Žaliosios atliekos	3,7
Medienos, įskaitant pakuotes, atliekos	2,1
Biologiškai skaidžios maisto ir virtuvės atliekos	7,9
Tekstilės atliekos	19,0

Frakcija	kg/ gyventojui
Plastikų, įskaitant pakuotes, atliekos	27,2
PET pakuočių atliekos	2,6
Kombinuotų pakuočių atliekos	1,4
Metallų, įskaitant pakuotes, atliekos	4,2
Stiklo, įskaitant pakuotes, atliekos	2,0

Šaltinis: AAA duomenys

Aukščiau esanti lentelė rodo, kad antrinių žaliavų ir pakuotės atliekų surinkimą susidarymo vietoje, ypač kalbant apie tekstilės atliekas, būtina plėsti, taip pat pradėti atskirai rinkti virtuvės maisto atliekas, kas pagerintų likusių MKA išrūšavimo galimybes Marijampolės MBA.

3.2. Komunalinių atliekų šalinimas sąvartyne

Visos po rūšiavimo likusios ir kitos atliekos, kurių negalima perdirbti ar kitaip panaudoti, šalinamos regioniniame sąvartyne. Čia be likusių po rūšiavimo atliekų taip pat šalinamos ir tvarkomos kitos regione susidariusios netinkamos perdirbti atliekos, didžiąją dalį jų sudaro statybos ir griovimo atliekos, kurios naudojamos sąvartyno keliams įrengti, ir kitos perdirbti netinkamos atliekos.

Regioninį sąvartyną nuo 2015 m. balandžio 1 d. eksploatuoja UAB MAATC. Atliekos sąvartyne šalinamos laikantis patvirtinto techninio reglamento, kaupiamos sekcijomis, tankinamos buldozeriu, atliekų kompaktoriais, perdengiamos. Vėjo išneštos lengvos atliekos surenkamos pagal poreikį, bet ne rečiau kaip du kartus per mėnesį. Visos atliekos, pristatytos į Marijampolės regioninį nepavojingų atliekų sąvartyną, sveriamos svarstyklėmis.

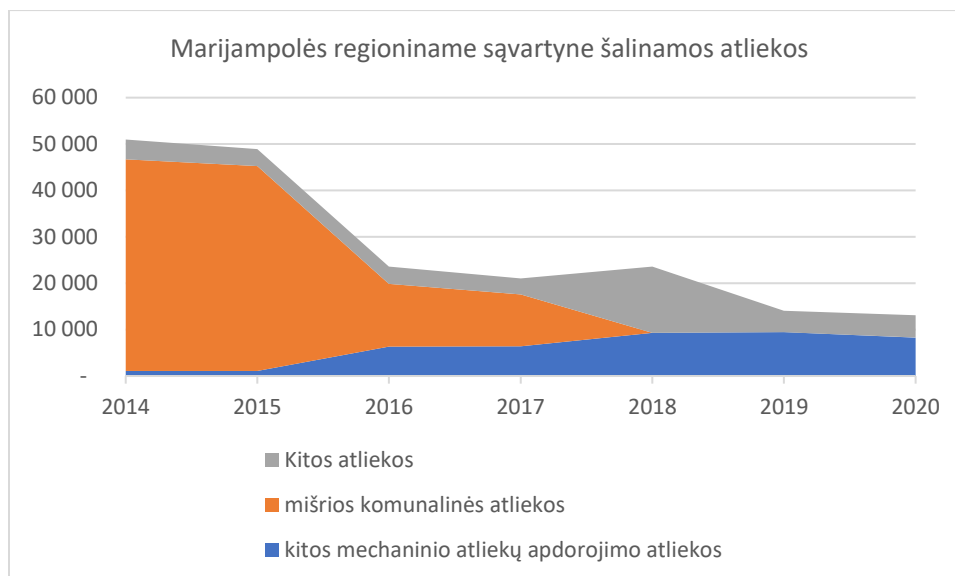
Nuo sąvartyno eksploatacijos pradžios šalinamų atliekų kiekis sumažėjo daugiau kaip 3 kartus, kas be abejonės susiję su MBA veikla bei mažėjančiu komunalinių atliekų kiekiu.

20 lentelė. Regioniniame sąvartyne šalinamų atliekų kiekiai, t/metus

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pašalinta į sąvartyną	50 971	48 877	23 569	21 063	23 560	14 078	13 084

Šaltinis : UAB MAATC

Nuo 2018 metų pradėjus pilnu pajėgumu veikti Marijampolės MBA įrenginiams, į sąvartyną šalinamos tik apdorotos MKA – kitos mechaninio atliekų apdorojimo atliekos, kurios sudaro apie 60 proc. visų šalinamų atliekų – kitų netinkamų perdirbti ar kitaip panaudoti atliekų ar medžiagų.

19 pav. Marijampolės regioniname sąvartyne šalinamos atliekos, 2014–2020 m., tonos

Šaltinis: UAB MAATC duomenys

Ir nors šalinamų atliekų kiekiai kiekvienais metais mažėja – tai susiję su bendru MKA mažėjimu, MBA veikla ir su išaugusiu, tačiau nepakankamu atskiru antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų surinkimu, kitų atliekų paruošimu perdirbti ar kitaip panaudoti, aiškiai matyti, kad vis dar didelė dalis, t. y. apie 20 proc., atliekų šalinamos.

3.3. Viešųjų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimo lygis

Savivaldybės, įgyvendindamos planavimo dokumentų reikalavimus, turi užtikrinti viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos visuotinumą, kokybę ir prieinamumą. Visuotinio principas laikomas užtikrintu, kai viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga teikiama ne mažiau kaip 95 proc. savivaldybės teritorijos asmenų, kuriems toje teritorijoje nuosavybės teise priklauso nekilnojamojo turto objektai (išskyrus žemės sklypus be pastatų) ar kurie kitu pagrindu teisėtai valdo ar naudoja šiuos objektus.

21 lentelė. Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimas Marijampolės regione, 2020 m.

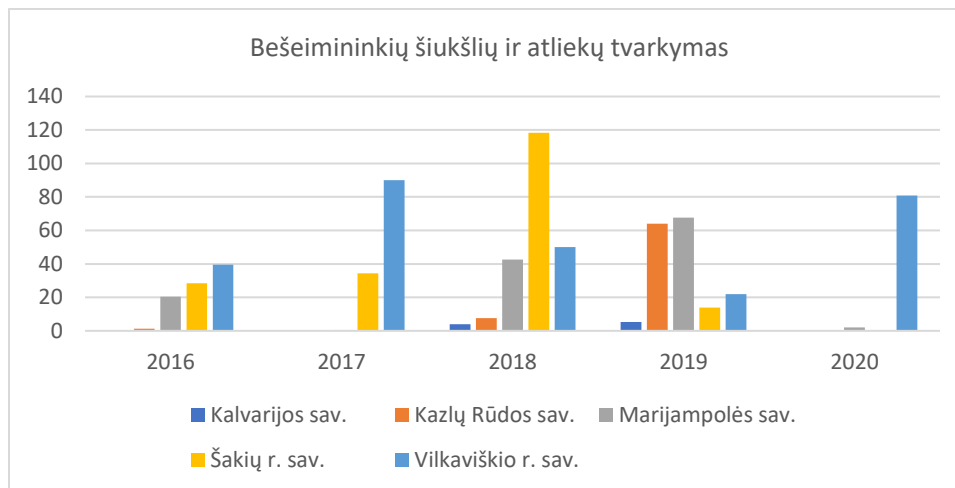
Savivaldybė	Daugiabučių gyvenamųjų namų butų savininkai, kuriems teikiama paslauga, %	Vieno ir dviejų butų gyvenamųjų namų butų savininkai, kuriems teikiama paslauga, %	Sodų paskirties objektų savininkai, kuriems teikiama paslauga, %	Garažų paskirties objektų savininkai, kuriems teikiama paslauga, %	Nekilnojamojo turto objektų savininkai, kurie yra juridiniai asmenys ir teikiama paslauga, %
Kalvarijos sav.	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Kazlų Rūdos sav.	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Marijampolės r. sav.	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Šakių r. sav.	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Vilkaviškio r. sav.	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Šaltinis: UAB MAATC duomenys

Pagal 2020 m. gruodžio 31 d. duomenis, Marijampolės regiono savivaldybių teritorijose komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikiamos 100 proc. atliekų turėtojų, o tai visiškai

atitinka VATP reikalavimą užtikrinti viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos visuotinumą.

Šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma tvarkymas. 2019 m. Marijampolės regiono savivaldybėse susidarė apie 172 t šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma, o 2020 m. tokių atliekų ir šiukšlių jau buvo tik 83 tonos. Daugiausia šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma, 2020 m. sutvarkyta Vilkaviškio rajono savivaldybėje, o likusiose savivaldybėse praktiškai nebuvo tvarkomos tokios atliekos.

20 pav. Šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma susidarymas, tonos

Šaltinis: AAA duomenys

Šiukšlės ir atliekos, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma, tvarkomos savivaldybių biudžeto lėšomis (Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšomis). Savivaldybių pateiktais duomenimis, šių atliekų tvarkymui 2020 m. iš viso regione buvo skirta apie 14 tūkst. eurų, vidutiniškai 82 eurų 1 t sutvarkyti. Dėl plečiamų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų, tokių bešeimininkių atliekų kiekiai kiekvienais metais mažėja. Savivaldybės, siekiant mažinti tokių lėšų panaudojimą bešeimininkių atliekų tvarkymui, tokias lėšas turėtų skirti ilgalaikiai atliekų tvarkymo sistemos infrastruktūros plėtrai.

3.4. Visuomenės švietimas ir informavimas

Visuomenės švietimas užima svarbią vietą komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje – skatina tinkamą visuomenės dalyvavimą įsitraukiant į atliekų tvarkymo sistemą. Nuolat šviečiant visuomenę, keliamas jos aplinkosauginio sąmoningumo lygis, supažindinama su komunalinių atliekų tvarkymo ypatumais, informuojama apie egzistuojančią tvarką bei infrastruktūrą. Pagrindiniai visuomenės švietimo ir informavimo tikslai:

- Visuomenės informavimas siekiant supažindinti su esama sistema, būsima sistema, jos pakeitimais;
- Visuomenės informavimas ir švietimas siekiant pakeisti požiūrį ir elgseną;
- Visuomenės informavimas ir švietimas siekiant išugdyti visuomenę, kuri išmano ir sugeba spręsti aplinkosaugines problemas.

Informavimo komunalinių atliekų tvarkymo klausimais kryptys privalo būti suderintos su atliekų tvarkymo sistemos plėtra ir vykstančiais, įgyvendinamais projektais. Šiuo metu regione pagrindinę visuomenės švietimo ir informavimo funkciją atlieka UAB MAATC, gamintojams ir importuotojams atstovaujančios organizacijos ir atliekas surenkančios įmonės.

- **Informacijos sklaidos priemonės;**
- **UAB MAATC interneto svetainė;**
- **Spauda;**
- **Televizija ir radijas;**
- **Ekskursijos į bendrovės objektus, kuriuose susipažįstama su atliekų tvarkymo sistema;**
- **Mokėjimo pranešimai.**

Atliekų turėtojams aktuali informacija nuolat teikiama bendrovės interneto svetainėje, apie problemas ir veiklos naujoves buvo skelbiama socialinių tinklų informacija. UAB MAATC interneto svetainėje yra paskelbta visa būtiniausia klientams informacija apie teisės aktus, atliekų tvarkymo taisykles, atliekų surinkimo grafikus, atliekų aikšteles, darbuotojų darbo laiką, sistemos objektus: MBA įrenginius, regioninį sąvartyną. Klientams įdiegta savitarnos sistema: joje klientai gali sužinoti savo mokėtinas už paslaugas sumas, peržvelgti mokėjimų istoriją. Klientams pateikti dokumentų šablonai. Interneto svetainėje yra užklausų sistema, kurioje užduoti klausimą galima greitai, greitai į jį sulaukiama ir atsakymo. Daugiausiai užklausų sulaukiama dėl pasikeitusių atliekų surinkimo grafikų, dėl paslaugų kokybės.

Informacija apie bendrovės veiklą klientus pasiekė su mokėjimų pranešimais jų antroje pusėje, skelbiant aktualias naujienas. Atliekų surinkimo grafikai yra ne tik skelbiami vietos laikraščiuose, interneto svetainėje, bet ir įteikti visiems atliekų turėtojams popieriniame variante. Kiekvieną dieną nuolatinis klientų informavimas vyksta telefonais, elektroniniais paštais, nemokama telefono linija 8 800 22002.

Daug informacijos gyventojams yra pateikiama vietos ir respublikiniuose laikraščiuose.

Norint vertinti vykdomos visuomenės informavimo ir švietimo veiklos įtaką gyventojų sąmoningumui, atliekų vengimui ir kt., prieš vykdant švietimo kompanijas būtina atlikti gyventojų apklausas ir jas pakartoti jau įgyvendinus kompaniją.

4. ANKSTESNIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO PLANŲ UŽDUOČIŲ VYKDYMAS

AAA valstybinės atliekų apskaitos duomenimis, 2020 m. Marijampolės regiono savivaldybėse susidarė beveik 55 tūkst. tonų komunalinių atliekų (2021 m. šių atliekų susidarė jau 59 tūkst. tonų), iš kurių didžioji dalis buvo Marijampolės savivaldybėje (daugiau kaip 42 proc. iš visų susidarančių atliekų), o mažiausiai Kalvarijos savivaldybėje – apie 4 tūkst. tonų (arba 7 proc. nuo visų susidariusių atliekų Marijampolės regione). Reikia pažymėti, kad į šį kiekį neįtrauktos namų ūkiuose sutvarkomos atliekos (žaliųjų atliekų kompostavimas ir kt.), atskirai ne per savivaldybių sistemas surenkamos antrinės žaliavos ir pakuočių atliekos, elektros ir elektronikos, statybos, griovimo atliekos ir nuotekų dumblas iš vandens valymo įrenginių.

Komunalinių atliekų susidarymas per pastaruosius šešerius metus sumažėjo beveik 8 tūkst. tonų nuo 63 tūkst. tonų 2016 m. iki 55 tūkst. tonų 2020 m. (neskaitant momentinio atliekų padidėjimo 2021 m.). Ši tendencija susijusi ne tik su mažėjančiu gyventojų skaičiumi, bet ir su nežymiai mažėjančia komunalinių atliekų susidarymo norma vienam gyventojui, kuri per pastaruosius metus nuolat mažėja. Vidutiniškai regione komunalinių atliekų susidarymo norma vienam gyventojui sumažėjo 10 kg / asmeniui, kas iš dalies susiję su atliekų prevencija, sumažėjusiu vartojimu, bei atliekų tvarkymu susidarymo vietoje (namudinis kompostavimas) bei užstato sistema.

Marijampolės regiono savivaldybėse VATP reikalavimai antrinių žaliavų konteinerių aikštelėms – savivaldybių gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę 800 gyventojams, yra įgyvendinti – visos savivaldybės patvirtinusios konteinerių išdėstymo (antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių) schemas ar sąrašus, o 2020 m. viena antrinių žaliavų konteinerių aikštelė vidutiniškai aptarnavo 321 gyventoją, tačiau antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių plėtrą sodų bei garažų bendrijose reiktų numatyti kito planavimo laikotarpiui. Marijampolės regione praktiškai visi individualių namų savininkai (97 proc. visų namų savininkai) yra aprūpinti individualiais rūšiavimo kontaineriais, o daugiabučių namų gyventojams skirtos antrinių žaliavų konteinerių aikštelės vidutiniškai aptarnauja 321 gyventoją, regiono gyventojams sudarytos visos sąlygos pirminiam rūšiavimui.

2020 m. Marijampolės regione atskirai surinktų pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų kiekis sudarė 7 417,8 tonas, neskaitant juridinių asmenų bei per užstato sistemą surenkamas atliekas ir antrines žaliavas. Vertinant 2018–2020 m. duomenis matyti, kad antrinių žaliavų bei pakuočių atliekų surinkimas išaugo beveik 60 proc., labiausiai augo plastiko ir plastikinių pakuočių surinkimas. Vidutiniškai regione surenkama apie 51 kg antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų vienam gyventojui per metus, daugiausia surenkama Šakių rajono savivaldybėje – 62 kg, mažiausiai Kazlų Rūdos ir Vilkaviškio rajono savivaldybėse, tačiau visose savivaldybėse matomas kiekvienais metais didėjantis atskirai surenkamų antrinių žaliavų ir pakuotės atliekų kiekis.

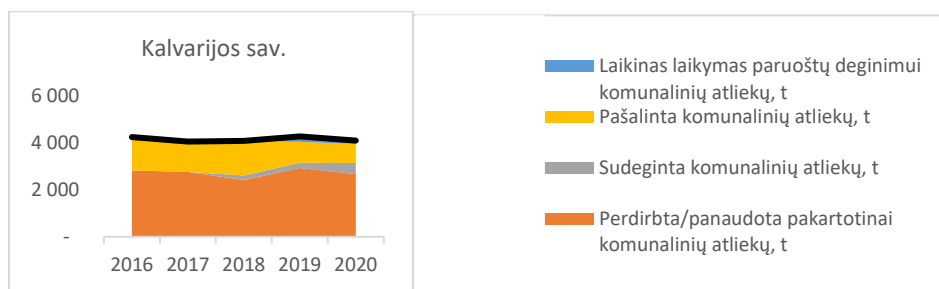
Vidutiniškai per metus Marijampolės ŽAKA sutvarkoma apie 4 000 tonų žaliųjų atliekų arba apie 23 kg vienam regiono gyventojui. Daugiausia tvarkomų žaliųjų atliekų yra Marijampolės savivaldybėje, mažiausia – Kalvarijos savivaldybėje. Skatinant žaliųjų atliekų namudinį kompostavimą, 2014–2020 m. Marijampolės regiono savivaldybėse buvo išdalyta virš 18 tūkst. vnt. kompostavimo dėžių. Vertinant namų ūkiuose surenkamų / kompostuojamų žaliųjų atliekų kiekius galima teikti, kad kiekvienais metais tvarkomų žaliųjų atliekų kiekis didėja ir 2020 m. sudarė apie 7 tūkst. tonų, arba apie 50 kg vienam gyventojui.

Marijampolės regione 2018 m. UAB MAATC pradėjo eksploatuoti Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių ir Vilkaviškio didelių gabaritų atliekų saugojimo aikšteles, o nuo 2019 m. gruodžio mėnesio pradėjo eksploatuoti naujai pastatytas Kybartų, Kudirkos Naumiesčio ir Gelgaudiškio didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles. Gyventojų aktyvumas pristatant atliekas į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles, žiūrint pagal atskiras Marijampolės regiono savivaldybes, beveik nesiskiria, ir per pastaruosius tris metus išaugo beveik trigubai,

tačiau daugiausia DGASA surenkamų atliekų tenka Kazlų Rūdos savivaldybės gyventojui (52 kg), o Marijampolės savivaldybėje – tik 24 kg vienam gyventojui per metus.

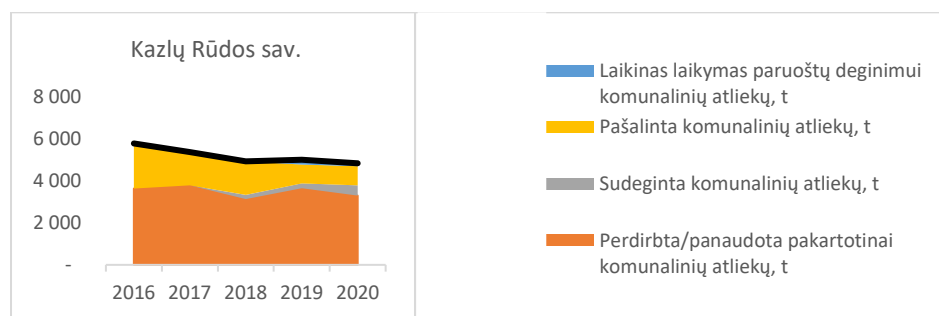
Marijampolės regiono savivaldybių teritorijoje, AAA ataskaitų duomenimis, 2020 m. susidarė apie 55 tūkst. tonų komunalinių atliekų (gyventojų ir juridinių asmenų). Iš jų apie 36 tūkst. tonų (69 proc.) buvo perdirbta ir kitaip panaudota, apie 11 tūkst. tonų (20 proc.) – pašalinta sąvartyne, likusi atliekų dalis buvo panaudota energijai gauti ar saugoma energijos išgavimui. Šalinamų atliekų kiekis Marijampolės regione yra panašus kaip ir visoje šalyje (Lietuvoje 2020 m. vidutiniškai buvo pašalinta 19 proc. susidariusių komunalinių atliekų).

Kalvarijos savivaldybės teritorijoje susidarančių komunalinių atliekų kiekis mažėja nuo 2016 m. buvusių 4 243 t iki 4 093 t komunalinių atliekų 2020 m., arba nuo 0,42 t/metus iki 0,40 t/metus vienam asmeniui atitinkamai. 2020 m. perdirbta / panaudota pakartotinai naudoti komunalinių atliekų – 65 proc. iš visų susidarančių atliekų, pašalinta 20 proc., kitas kiekis saugomas deginti arba sudegintas.

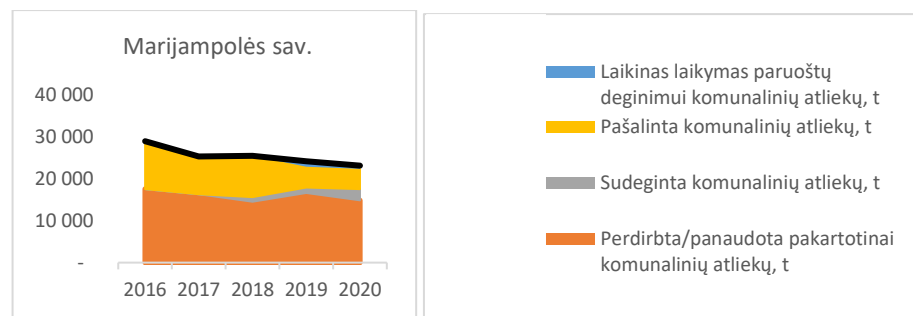
21 pav. KA tvarkymas Kalvarijos savivaldybėje

Kazlų Rūdos savivaldybės teritorijoje susidarančių komunalinių atliekų kiekis mažėja nuo 5 784 t 2016 m. iki 4 839 t komunalinių atliekų 2020 m., arba nuo 0,55 t/metus iki 0,43 t/metus vienam asmeniui atitinkamai. 2020 m. perdirbta / panaudota pakartotinai naudoti komunalinių atliekų – 68 proc. iš visų susidarančių atliekų, pašalinta 19 proc., kitas kiekis saugomas deginti arba sudegintas.

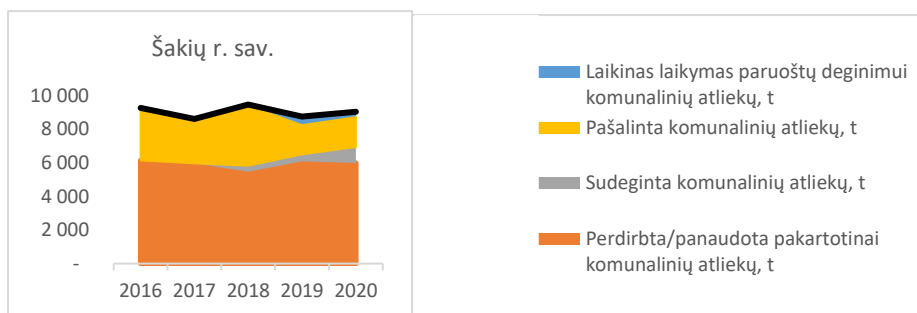
22 pav. KA tvarkymas Kazlų Rūdos savivaldybėje

Marijampolės savivaldybės teritorijoje susidarančių komunalinių atliekų kiekis mažėja nuo 28 922 t 2016 m. iki 23 096 t komunalinių atliekų 2020 m., arba nuo 0,51 t/metus iki 0,41 t/metus vienam asmeniui atitinkamai. 2020 m. perdirbta / panaudota pakartotinai naudoti komunalinių atliekų – 64 proc. iš visų susidarančių atliekų, pašalinta 21 proc., kitas kiekis saugomas deginti arba sudegintas.

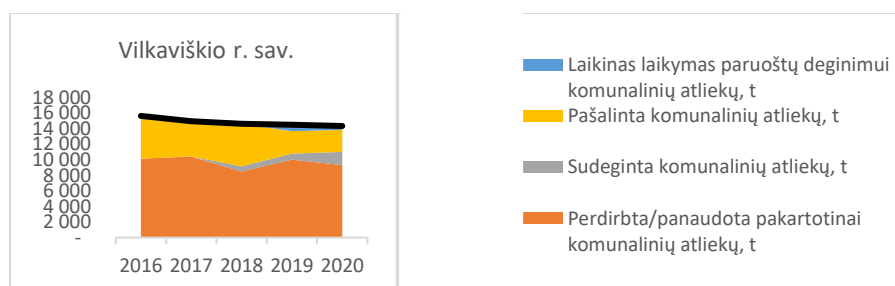
23 pav. KA tvarkymas Marijampolės savivaldybėje

Šakių rajono savivaldybės teritorijoje susidarančių komunalinių atliekų kiekis mažėja nuo 9 267 t 2016 m. iki 9 048 t komunalinių atliekų 2020 m., arba nuo 0,72 t/metus iki 0,52 t/metus vienam asmeniui atitinkamai. 2020 m. perdirbta / panaudota pakartotinai naudoti komunalinių atliekų – 66 proc. iš visų susidarančių atliekų, pašalinta 20 proc., kitas kiekis saugomas deginti arba sudegintas.

24 pav. KA tvarkymas Šakių rajono savivaldybėje

Vilkaviškio rajono savivaldybės teritorijoje susidarančių komunalinių atliekų kiekis mažėja nuo 15 657 t 2016 m. iki 14 354 t komunalinių atliekų 2020 m., arba nuo 0,47 t/metus iki 0,40 t/metus vienam asmeniui atitinkamai. 2020 m. perdirbta / panaudota pakartotinai naudoti komunalinių atliekų – 65 proc. iš visų susidarančių atliekų, pašalinta 20 proc., kitas kiekis saugomas deginti arba sudegintas.

25 pav. KA tvarkymas Vilkaviškio rajono savivaldybėje

Remiantis atlikta regiono ir regiono savivaldybių atliekų tvarkymo sistemos analize žemiau pateiktas Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane 2014–2020 m. nustatytų uždavinių ir rodiklių įgyvendinimo regione vertinimas:

22 lentelė. Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plano įgyvendinimas

Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plano uždutys	Kiekybinė užduotis Marijampolės regionui	Rezultatas
Iki 2016 m. užtikrinti, kad šalinamų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 55 proc. regiono teritorijoje susidariusių komunalinių atliekų per metus, o kitos susidariusios komunalinės atliekos turi būti perdirbtos ir kitaip panaudotos; Iki 2020 m. užtikrinti, kad šalinamų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 35 proc. (arba 11 145 t) Marijampolės regiono teritorijoje susidariusių komunalinių atliekų per metus, o kitos susidariusios komunalinės atliekos turi būti perdirbtos ir kitaip panaudotos.	Iki 2016 m. užtikrinti, kad šalinamų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 35 131 t Iki 2020 m. užtikrinti, kad šalinamų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 19 401 t	Igyvendinta 2020 m. šalinamų komunalinių atliekų kiekis sudarė 20 % nuo susidarančių komunalinių atliekų, t.y. 11 240 t
Užtikrinti, kad sąvartynuose šalinamos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos neviršytų VSATP numatytų užduočių (žr. 3 stulpelį).	Nuo 2014 iki 2015 m. šalinti ne daugiau kaip 20 304 t/metus; Nuo 2016 iki 2017 m. šalinti ne daugiau kaip 18 273 t/metus; Nuo 2018 iki 2019 m. šalinti ne daugiau kaip 16 243 t/metus; Nuo 2020 m. šalinti ne daugiau kaip 14 212t/metus	Igyvendinta Nuo 2014 iki 2015 m. pašalinta 5 415 t Nuo 2016 iki 2017 m. pašalinta 5 942 t Nuo 2018 iki 2019 m. pašalinta 7 649 t 2020 m. pašalinta 8 051 t
Iki 2020 m. perdirbti ar kitaip panaudoti ne mažiau kaip 65 proc. komunalinių atliekų (vertinant pagal atliekų kiekį).	Iki 2020 m. perdirbti ar kitaip panaudoti ne mažiau kaip 36 030 t	Igyvendinta 2020 m. buvo perdirbta ar kitaip panaudojama 36 156 t (daugiau kaip 65 proc.)
Užtikrinti, kad iki 2020 m. mažiausiai 50 proc. (vertinant pagal atliekų kiekį) komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų būtų paruošiamos naudoti pakartotinai ir perdirbti;	Paruošti pakartotinai naudoti ar perdirbti ne mažiau kaip 5600 t antrinių žaliavų	Igyvendinta Vidutiniškai surenkama apie 60 proc., arba 7 417,8 t arba 60 kg/asmeniui³
Biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros ir atskiros surinkimo sistemos plėtros uždutys		
Iki 2015 m. įdiegti žaliųjų atliekų susidarymo vietoje tvarkymo infrastruktūrą, pateikiant gyventojams kompostavimo dėžes arba taikant skatinimo priemones, gyventojams įsirengiant individualaus kompostavimo priemones savo lėšomis; nesant galimybės	Iki 2015 m. pateikti trūkstamas kompostavimo dėžes individualių namų gyventojams arba	Igyvendinta

³ Vertinant bendrą surenkamų antrinių žaliavų kiekį Marijampolės regione

Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas

kompostuoti individualiai, gyventojams sudaryti galimybes pristatyti žaliąsias atliekas į centralizuoto jų surinkimo ar tvarkymo aikšteles (didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles ar žaliųjų atliekų kompostavimo aikšteles); Iki 2016 m. įrengti mechaninio biologinio apdorojimo įrenginius, kuriuose būtų atskiriama ir apdorojama arba perduodama toliau apdoroti biologiškai skaidžių atliekų dalis; Iki 2019 m. įdiegti atskirą maisto / virtuvės atliekų surinkimo sistemą ir įrengti pakankamus pajėgumus atskirai surinktų maisto / virtuvės atliekoms apdoroti.	paskatinti gyventojus kompostuoti savos gamybos kompostavimo įrenginiuose. Iki 2019 m. įdiegti atskirą maisto atliekų surinkimo sistemą	Regione išdalyta daugiau kaip 18 tūkst. vnt. kompostavimo dėžių. Gyventojų aprūpinimas kompostavimo dėžėmis sudaro apie 43 proc. Mišrių komunalinių atliekų rūšiavimo metu atskirtos biologiškai skaidžios atliekos tvarkomos biologinio apdorojimo įrenginiuose. Nuo 2023 m. planuojamas atskiras maisto surinkimas
Atskiro atliekų surinkimo sistemos plėtros užduotys		
Iki 2015 m. sausio 1 d. turėti parengtas ir patvirtintas konteinerių aikštelių išdėstymo schemas, o pasikeitus teisės aktų reikalavimams antrinių žaliavų surinkimui, jas atnaujinti; Užtikrinti, kad būtų pastatyti specialūs konteineriai, skirti antrinėms žaliavoms surinkti (rajonų savivaldybėse ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę 800 gyventojų); Iki 2016 m. užtikrinti, kad visų miestų gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose vidutinis atstumas iki antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių būtų ne daugiau 150 m; Iki 2018 m. užtikrinti, kad visų miestų gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose vidutinis atstumas iki antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių būtų ne daugiau 100 m; Savivaldybių gyvenamuosiuose individualių namų kvartaluose ir miesteliuose, sodų ir garažų savininkų bendrijų teritorijose įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę prie pagrindinio išvažiavimo iš tokio kvartalo ar bendrijos teritorijos arba įvažiavimo į juos; Pastatyti specialius konteinerius, skirtus antrinėms žaliavoms surinkti viešosiose vietose, kuriose dėl dažno gyventojų lankymosi ir aptarnavimo specifikos susidaro daug antrinių žaliavų, taip pat laikinus specialius konteinerius viešųjų renginių metu; Jeigu nėra techninių galimybių pastatyti specialių konteinerių arba jų naudojimas ekonomiškai netikslus, taikyti kitas priemones ir būdus (pvz., antrinių žaliavų surinkimas specialiais maišais, antrinių žaliavų turėtojų apvažiavimas ar kita).	Iki 2015 m. sausio 1 d. parengti schemas ir atnaujinti bei papildyti parengtas antrinių žaliavų konteinerių išdėstymo schema likusiose savivaldybėse Iki 2016 m. įrengti trūkstantis antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikšteles sodų ir garažų bendrijose, pastatyti specialius konteinerius, skirtus antrinėms žaliavoms surinkti viešosiose vietose, kuriose dėl dažno gyventojų lankymosi ir aptarnavimo specifikos susidaro daug antrinių žaliavų	Įgyvendinta Visos Marijampolės regiono savivaldybės tokiais planais yra patvirtinusios, planai atnaujinami pagal poreikį. 2020 m. viena antrinių žaliavų konteinerių aikštelė vidutiniškai aptarnauja 321 gyventoją. Vidutiniškai Marijampolės regione apie 97 proc. individualių namų aprūpinti individualiais rūšiavimo konteineriais. Regione veikia 5 ŽAKA

Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas

Užtikrinti, kad didžiųjų miestų savivaldybėse (Alytaus, Klaipėdos, Kauno, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Vilniaus) būtų eksploatuojama ne mažiau kaip po vieną didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę 100 000 gyventojų, tačiau ne mažiau kaip viena tokia aikštelė savivaldybės teritorijoje;	Užduotis įgyvendinta	Įgyvendinta Marijampolės regione yra 9 DGASA
Ne mažiau kaip 2 kartus per metus užtikrinti didelių gabaritų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu. Savivaldybės turi užtikrinti buityje susidarančių pavojingųjų atliekų (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas) atskirą surinkimą, ir kad jų organizuojamose atliekų tvarkymo sistemose nebūtų atsisakoma iš gyventojų priimti baterijų ir akumuliatorių atliekų; Savivaldybės turi užtikrinti pavojingųjų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu ne rečiau kaip du kartus per metus; Savivaldybės, sudarydamos sutartis su gamintojais ir importuotojais, jų įsteigtomis organizacijomis dėl komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančių atliekų tvarkymo sistemų, turi siekti, kad tie pavojingųjų atliekų srautai, kurių surinkimas techniškai galimas, būtų surenkami tiesiogiai iš gyventojų, įrengiant specialius konteinerius gyvenamuose namuose arba komunalinių atliekų surinkimo konteinerių aikštelėse.	Esant galimybei sutartyse su atliekų tvarkytojais nustatyti prievolę dėl didelių gabaritų, pavojingų atliekų surinkimo (2 kartus / metus) apvažiavimo būdu. Esant galimybei sutartyse su gamintojų ir importuotojų organizacijomis nustatyti prievolę dėl pavojingų atliekų surinkimo konteinerinių aikštelių įrengimo.	Įgyvendinta Komunalinių atliekų tvarkytojai ne mažiau 2 kartus per metus surenka tokias atliekas apvažiavimo būdu Pasirašytos sutartys dėl papildančių sistemų įdiegimo regiono savivaldybių teritorijose
Numatyti atskirą tekstilės atliekų surinkimą.	Iki 2015 m. sausio 1 d. atnaujintoje antrinių žaliavų konteinerių išdėstymo schemoje numatyti šių atliekų surinkimo konteinerių skaičių ir plėtrą	Iš dalies įgyvendinta Planuojama tekstilės atliekų surinkimo konteinerių plėtra
Iki 2015 m. gruodžio 31 d. būtų surenkama ne mažiau kaip 4 kg vienam gyventojui per metus buitinių elektros ir elektroninės įrangos atliekų; Nuo 2016 m. būtų surenkama ne mažiau kaip 45 proc. (masės procentais) elektros ir elektroninės įrangos, atsižvelgiant į elektros ir elektroninės įrangos kiekį, patiektą vidaus rinkai.	Esant galimybei nustatyti gamintojų ir importuotojų organizacijoms uždavinį dėl 4 kg EEJ atliekų vienam gyventojui surinkimo Nuo 2016 m. surinkti ne mažiau kaip 45 proc. (masės procentais) elektros ir elektroninės įrangos, atsižvelgiant į elektros ir elektroninės įrangos kiekį, patiektą vidaus rinkai	Iš dalies įgyvendinta Surenkama apie 1 kg EEJ atliekų vienam gyventojui Vykdoma šalies mastu. 2020 m. vidaus rinkai pateikta 42 006 t, iš jų 36 223 t buitinės EEJ

Apibendrinant galima teigti, kad Marijampolės regione yra įgyvendinti pagrindiniai Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plane nustatyti uždaviniai:

Atliekų tvarkymo planų būklė vertinama, ar pavyko įgyvendinti užsibrėžtus tikslus ir priemones. Labai gera – pasiekta 100 proc. planuojamo rezultato; gera – pasiekta 70–100 proc. planuojamo rezultato; patenkinama – 50–70 proc. planuojamo rezultato; bloga – pasiekta <50 proc. planuojamo rezultato.

23 lentelė. Marijampolės regiono komunalinių atliekų tvarkymo plano vertinimo kriterijai

Atliekų tvarkymo būdas	Vertinimo rodikliai	Laukiamas rezultatas	Rezultatas
Atliekų prevencija	Bendras komunalinių atliekų susidarymas, tonomis per metus	Mažėjimas arba stabilumas	Mažėjimas Nuo 63 874 t 2016 m. iki 55 430 t 2020 m.
	Komunalinių atliekų susidarymas vienam gyventojui, kilogramais per metus	Mažėjimas arba stabilumas	Mažėjimas Nuo 480 kg 2016 m. iki 390 kg 2020 m.
	Komunalinių atliekų susidarymas vienam namų ūkiui, kilogramais per metus	Mažėjimas arba stabilumas	Mažėjimas Nuo 1100 kg 2016 m. iki 900 kg 2020 m.
Atliekų paruošimas perdirbti	Iš gyventojų ir juridinių asmenų (įmonių, įstaigų, organizacijų) atskirai surinktų ir paruoštų perdirbti pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų kiekiai, tonomis per metus pagal atliekų kategorijas (popieriaus ir kartono, stiklo, plastikų, metalo atliekos)	Didėjimas	Didėjimas Nuo 4,6 tūkst. t 2018 m. iki 7,4 tūkst. t 2020 m.
	Pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų kiekis, išrūšiuotas ir paruoštas perdirbti mišrių komunalinių atliekų rūšiavimo linijoje arba regioniniuose apdorojimo įrenginyje, tonomis per metus	Didėjimas, stabilumas, vėliau mažėjimas	Didėjimas Nuo 591 t 2016 m. iki 1 199 t 2020 m.
	Atskirai surinktų biologinių atliekų kiekiai, tonomis per metus	Didėjimas	Kintantys kiekiai Nuo 4 466 t 2016 m. iki 3 286 t 2020 m.
	Bendras perdirbti surinktas ir paruoštas komunalinių atliekų kiekis, tonomis per metus, įskaitant ir biologinių atliekų kompostavimą, procentais nuo bendro susidarantių komunalinių atliekų kiekio	Didėjimas	Didėjimas Nuo 63 proc. 2016 m. iki 65 proc. 2020 m.
Atliekų naudojimas	Panaudotų energijai gauti komunalinių atliekų kiekis, proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio	Didėjimas arba stabilumas, vėliau mažėjimas	Didėjimas 2020 m. buvo paruošta deginti 8 328 t atliekų

Atliekų tvarkymo būdas	Vertinimo rodikliai	Laukiamas rezultatas	Rezultatas
Atliekų šalinimas	Pašalintų sąvartyne komunalinių atliekų kiekis, proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio	Ne daugiau nei 55 proc. 2016 m.	Igyvendinta Pašalinta 37 proc. susidariusių komunalinių atliekų kiekio
		Ne daugiau nei 35 proc. 2020 m.	Igyvendinta Pašalinta 20 proc. susidariusių komunalinių atliekų kiekio
	Pašalintų sąvartyne komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekis, tonomis per metus	Mažėjimas	Mažėjimas 2020 m. pašalinta 8 051 t biologiškai skaidžių atliekų
	Pašalintų sąvartyne komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekis, proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio	Mažėjimas	Mažėjimas 2020 m. pašalintos biologiškai skaidrios atliekos sudarė 15 proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio

Šaltinis: Konsultanto vertinimas pagal AAA duomenis, savivaldybių ir UAB MAATC duomenys

Ivertinus Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plane nustatytų uždavinių įgyvendinimą regione, esamą sukurtą infrastruktūrą ir numatytas naujas komunalinių atliekų tvarkymo užduotis, žemiau pateikiama Marijampolės regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė.

24 lentelė. Marijampolės regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė

Stiprybės	Silpnybės
- Visos po rūšiavimo likusios mišrios komunalinės atliekos šalinamos ES aplinkosauginius reikalavimus atitinkančiame Marijampolės regiono nepavojingų atliekų sąvartyne; - Komunalinių atliekų tvarkymo paslauga prieinama ir teikiama visiems atliekų turėtojams; - Gyventojams sudarytos sąlygos pirminiam atliekų rūšiavimui: viena antrinių žaliavų kontenerių aikštelė vidutiniškai aptarnauja vidutiniškai 400 gyventojų, apie 97 proc. individualių namų gyventojų aprūpinti	- Esama apmokėjimo už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nustatymo tvarka neskatina atliekų turėtojų mažinti komunalinių atliekų susidarymo, daugiau atliekų rūšiuoti; - Nežiūrint sukurtos infrastruktūros, pasirašytos sutartys dėl papildančių sistemų atskirai surenkamų pakuočių, pakuočių atliekų ar antrinių žaliavų ir kitų atliekų kiekiai nedideli; - Surenkamų antrinių žaliavų ir išrūšiuotų atliekų kokybė yra žema ir dažnai netinkama perdirbti ar

Stiprybės	Silpnybės
individualiais rūšiavimo kontaineriais, išdalyta virš 18 tūkst. vnt. kompostavimo priemonių namudiniam kompostavimui, atliekų ir antrinių žaliavų rūšiavimui, žaliųjų atliekų surinkimui, regione įrengtos 9 DGASA ir 5 kompostavimo aikštelės; • Pasirašytos sutartys su GIA dėl pakuočių atliekų surinkimo; • Savivaldybių bendradarbiavimas leidžia optimaliau vykdyti atliekų tvarkymo užduotis; • Komunalinės atliekos renkamos atskirais srautais, pvz., žaliosios, pakuočių atliekos, antrinės žaliavos, didelių gabaritų atliekos, per papildančias sistemas renkamos elektros ir elektroninės įrangos atliekos, buities pavojingos atliekos, padangos ir panašiai.	pakartotinai panaudoti, o tai mažina perdirbamų atliekų kiekius.
Galimybės	Grėsmės
• Galimybė ES finansinės paramos 2021–2027 m. laikotarpiu finansuoti atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtrą Marijampolės regione; • Galimybė įdiegti atskirą virtuvės maisto atliekų perdirbimo sistemą, kuri yra aukštesnės hierarchijos už atliekų deginimą; • Galimybės, plečiant DGASA ar atskirų atliekų (pvz., tekstilės) surinkimo tinklą, didinti perdirbamų atliekų kiekius; • Galimybės tvarkyti VMA esamuose MBA įrenginiuose • Galimybės aktyvinti ir plėsti atskiro rūšiuojamojo atliekų surinkimo sistemas; • Galimybės aktyvinti visuomenės informavimą ir švietimą.	• Augant ekonomikai, galimai daugiau susidarys komunalinių atliekų; • DGASA plėtrą miestuose stabdo žemės trūkumas; • Nesant perdirbimo technologijoms, tekstilės ir kitų atliekų (kombinuota pakuotė) atskiro surinkimo ir tvarkymo infrastruktūros, plėtra sunkiai įsivaizduojama; • Diegiant naują komunalinių atliekų infrastruktūrą, augs mišrių komunalinių atliekų tvarkymo sąnaudos; • Nesant MVA atliekų tvarkymo, nebus įgyvendinti Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo plano reikalavimai.

ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO STRATEGIJA

5. MARIJAMPOLĖS REGIONO ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO 2021–2027 METŲ PLANAS

Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas – tai regioniniu bendradarbiavimu grįstas žaliajo kurso bei valstybinės strategijos tikslų įgyvendinimo pagrindas. Regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo strategija atliepia darnaus vystymosi tikslus (angl. sustainable development goals (SDG)) (toliau – DVT), siekiant horizontalios ir sisteminės valstybės ir Marijampolės regiono plėtros.

Marijampolės regionas, įgyvendindamas Marijampolės regiono atliekų ir tvarkymo 2021–2027 metų planą, prisidės prie žemiau išvardintų DVT įgyvendinimo. Priemonių plane prie kiekvieno tikslo nurodomi ir DTV, prie kurių pasiekimo Marijampolės regionas prisideda įgyvendindamas šio Plano priemones.

Darnaus vystymosi tikslas	Darnaus vystymosi tikslas ir jį pasiekti padedančios Marijampolės regiono atliekų ir tvarkymo 2021–2027 metų plano priemonės
	6 tikslas. Užtikrinti visiems vandens prieinamumą, darnų valdymą ir sanitariją. Regionie siekiama pagerinti vandens kokybę mažinant taršą, kuri susijusi su sąvartyno veikla.
	7 tikslas. Užtikrinti visiems galimybę naudotis prieinama, patikima, darnia ir modernia energija. Regionie siekiama naudoti vis daugiau tvarios energijos, vykdyti atsinaujinančią energiją gaminančių įrenginių plėtrą (plėtojama lokalių elektros gamybos įrenginių infrastruktūra).
	9 tikslas. Kurti atsparią infrastruktūrą, skatinti visa apimančią industrializaciją ir skatinti naujoves. Regionie siekiama modernizuoti atliekų surinkimo, tvarkymo, perdirbimo ir šalinimo infrastruktūrą, kuri atlieptų tvaraus vartojimo standartus.
	11 tikslas. Pasiekti, kad miestai ir gyvenvietės taptų įtraukūs, saugūs, atsparūs ir darnūs. Regionie siekiama kurti darnią miestų aplinką atnaujinant atliekų surinkimo infrastruktūrą ir didinant sąmoningumą atliekų prevencijos klausimais.
	12 tikslas. Užtikrinti darnius vartojimo ir gamybos modelius. Regionie skatinama prioretizuoti daiktinių gaminių vartojimą ir gamybą, taip pat daiktų pakartotinį naudojimą ir perdirbimą.
	13 tikslas. Imtis skubių kovos su klimato kaita ir jos poveikiu veiksmų. Regionie siekiama didinti aplinkosauginį sąmoningumą, vykdyti gyventojų švietimą klimato kaitos klausimais, informuojant apie jų veiksmų įtaką klimato kaitai.
	14 tikslas. Išsaugoti ir tausiai naudoti vandenynus, jūras ir jūrų išteklius darniam vystymuisi. Regionie esančių vandens telkinių taršos prevencija didinant atliekų perdirbimą, mažinant šalinimą, kuris nekeltų pavojaus aplinkai.
	15 tikslas. Saugoti, atkurti ir skatinti darnų sausumos ekosistemų naudojimą, darniai valdyti miškus, kovoti su dykumėjimu, sustabdyti žemės būklės blogėjimą ir pakeisti šį procesą priešinga kryptimi bei sustabdyti biologinės įvairovės praradimą. Vandens ir sausumos ekosistemų išsaugojimas, skatinant tvarų vartojimą.
	17 tikslas. Stiprinti įgyvendinimo priemones ir atgaivinti pasaulinę darnaus vystymosi partnerystę. Planas rengiamas ir įgyvendinamas bendradarbiaujant savivaldybėms, regioniniam atliekų tvarkymo centrui ir kitiems sistemos dalyviams, taip užtikrinant darnų tikslų pasiekimą, gerinant atliekų tvarkymą ir prevenciją bendruomenėse.

5.1. Nacionaliniai atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai ir uždaviniai

Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas atliepia šiuos Nacionaliniame pažangos plane bei kituose valstybinės reikšmės dokumentuose nurodytus strateginius tikslus ir uždavinius susijusius su atliekų prevencija ir tvarkymu (pagrindinės nuostatų raktinės frazės paryškintos juodai):

25 lentelė. Nacionaliniai atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai ir uždaviniai

Dokumentas	Dokumento punktas	Citata
2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas	Uždavinys 1.4	Perorientuoti pramonę link klimatui neutralios ekonomikos.
	Uždavinys 6.8	Mažinti susidarančių atliekų kiekį ir efektyviai jas tvarkyti.
Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“	Skyrius 6.9.2	Diegti pažangias, išteklius tausojančias ir aplinkos taršą bei klimato kaitą mažinančias technologijas ir gaminius pramonės, energetikos ir transporto sektoriuose.
Nacionalinė aplinkos apsaugos strategija	Tikslas 2	Mažinti susidarančių atliekų kiekį, užtikrinti žmonių sveikatai ir aplinkai saugų atliekų tvarkymą ir racionalų atliekų medžiaginių ir energinių išteklių naudojimą, taip sumažinant gamtos, kitų išteklių naudojimą ir atliekų šalinimą sąvartynuose.
	3 aplinkos apsaugos politikos principas	Atsakomybės („teršėjas moka“). Bus siekiama, kad išlaidos ir atsakomybė dėl skurdinamos ir teršiamos aplinkos atkūrimo tektų ne visiems šalies piliečiams, o tiems, kurie gauna iš to naudos arba yra gamtos išteklių vartotojai, tai yra taršos šalinimo priemonių išlaidas turėtų padengti atitinkamas teršėjas, išskyrus atvejus, kai teršėjo neįmanoma nustatyti arba kai, remiantis ES ar nacionalinės teisės aktais, jis negali būti laikomas atsakingu už taršą arba jo negalima priversti padengti atkūrimo išlaidų.
	6 aplinkos apsaugos politikos principas	Geriausios praktiškai įgyvendinamos technologijos naudojimo. Visur, kur tik įmanoma, net ir tada, kai nustatyti limitai ar normos neviršijami, turi būti siekiama naudoti aplinkosaugos atžvilgiu pažangiausią, efektyviausią ir kartu praktiškai įgyvendinamą technologiją . <...> ypač gamtos išteklių naudojimo, atliekų tvarkymo, perdirbimo ir kitokio naudojimo srityse <...>.
	8 aplinkos apsaugos politikos principas	Bus siekiama, kad <...> susidariusios atliekos grąžinamos pakartotiniam naudojimui , perdirbimui ar kitokiam naudojimui (pavyzdžiui, energijos gamybai).
Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniai iki 2030	30	Siekiant įgyvendinti strateginį atliekų tvarkymo tikslą – mažinti susidarančių atliekų kiekį ir užtikrinti žmonių sveikatai ir aplinkai saugų atliekų tvarkymą, skatinti perėjimą prie žiedinės ekonomikos modelio .
Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m.	Uždavinys 6.3.	Iki 2030 metų pagerinti vandens kokybę, mažinant taršą, naikinant sąvartynus ir kuo labiau sumažinant pavojingų chemikalų ir medžiagų išskyrimą, per pusę sumažinant nevalytų nuotekų kiekį ir labai padidinant atliekų perdirbimą ir saugų pakartotinį naudojimą pasauliniu mastu.
	Uždavinys 11.6.	Iki 2030 metų sumažinti vienam gyventojui tenkantį neigiamą miestų poveikį aplinkai, ypatingą dėmesį skiriant oro kokybei bei komunalinių ir kitų atliekų tvarkymui .
	Uždavinys 12.3	Iki 2030 metų per pusę sumažinti vienam gyventojui tenkantį pasaulinį maisto švaistymą mažmeniniu ir vartotojų lygiu, taip pat sumažinti

		maisto nuostolius gamybos ir tiekimo grandinėse, įskaitant nuostolius po derliaus nuėmimo.
--	--	--

VAPTP numatyti atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai ir uždaviniai iki 2027 m. pagal atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumą, aktualūs planuojant Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo priemones:

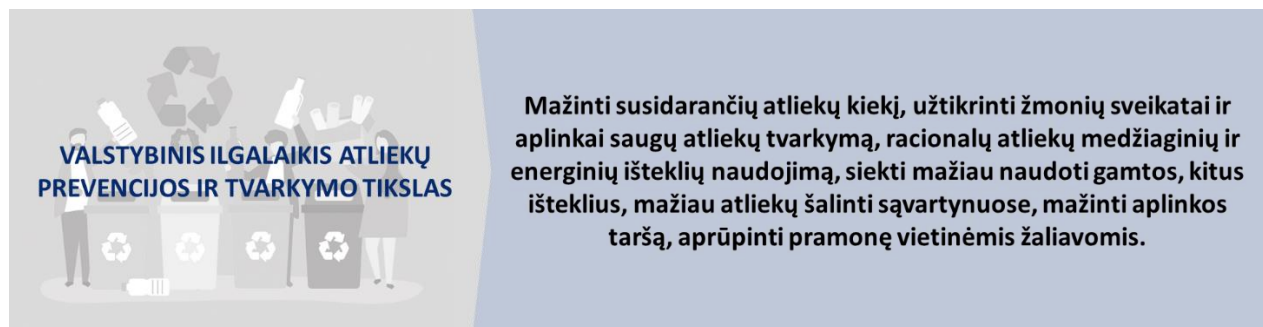
26 lentelė. VAPTP uždaviniai

	Tikslai	Uždaviniai
	Atliekų prevencija	253.1.1.1. skatinti vartotojus rinktis daugkartinius gaminius, produktus pakartotinai naudoti, remonto ir (ar) taisymo paslaugas; 253.1.1.2. užtikrinti šiukšlinimo prevenciją, tvarkyti šiukšles; 253.1.1.3. užtikrinti maisto švaistymo prevenciją, skatinti maisto atliekų prevenciją.
	Paruošimas naudoti pakartotinai, prieš tai atskyrus produktus ar jų sudedamąsias dalis, netinkamus naudoti pakartotinai	253.2.1. atskirti susidarymo šaltinyje atliekas, kurias būtų galima paruošti naudoti pakartotinai arba perdirbti; 253.2.1.1. didinti gyventojų aplinkosauginį sąmoningumą ir atsakomybę rūšiuojant atliekas; 253.2.1.2. gerinti atliekų rūšiavimo priemonių ir infrastruktūros prieinamumą.
	Atskirtų pakartotinai naudoti daiktų atnaujinimas, remontas, pakartotinis daiktų naudojimas	253.3.1. skatinti paruošti atliekas naudoti pakartotinai: 253.3.1.1. tikrinant, valant ar taisant atliekomis tapusius produktus ar jų sudedamąsias dalis paruošti taip, kad jie vėl būtų tinkami naudoti be pradinio apdirbimo.
	Atliekas, kurių nepavyksta išvengti, jų dalis ar medžiagas, kurių nepavyksta pakartotinai panaudoti, perdirbti, panaudojant jas kaip žaliavas	253.4.1. naudoti atliekas tos pačios arba kitos paskirties produktams ar medžiagoms gaminti: 253.4.1.1. skatinti paruošti atliekas perdirbti ir jas perdirbti; 253.4.1.2. skatinti naudoti antrines žaliavas.
	Kitoks atliekų naudojimas	253.5.1. skatinti perdirbti atliekas ir taip mažinti atliekų poveikį aplinkai ir visuomenės sveikatai, sąvartynuose šalinamų atliekų kiekį: 253.5.1.1. užtikrinti, kad energijai gauti būtų naudojamos nebetinkamos perdirbti ar pakartotinai naudoti energinę vertę turinčios atliekos.
	Atliekų šalinimas	253.6.1. atliekas, kurių nepavyksta išvengti, jų dalis ar medžiagas, kurių nepavyksta pakartotinai panaudoti, vėliau – perdirbti ar kitaip panaudoti, šalinti nekeliant pavojaus visuomenės sveikatai ir aplinkai: 253.6.1.1. užtikrinti, kad saugiai būtų šalinamos asbesto atliekos.

Pagrindinės VAPTP nustatytos užduotys, susijusios su atliekų tvarkymu, šalinimu ir perdirbimu, lydimos konkrečių įgyvendinimo terminų ir kiekybiškai išreikštų siektinų reikšmių⁴.

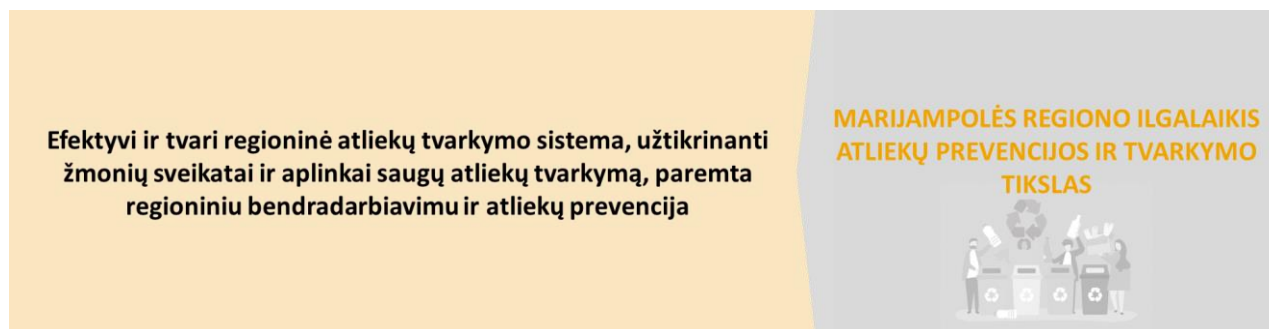
⁴ Užduotims keliamas įgyvendinimo terminas ir/ar kiekybiškai išreikštas rezultato rodiklis.

5.2. Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai, uždaviniai ir priemonės

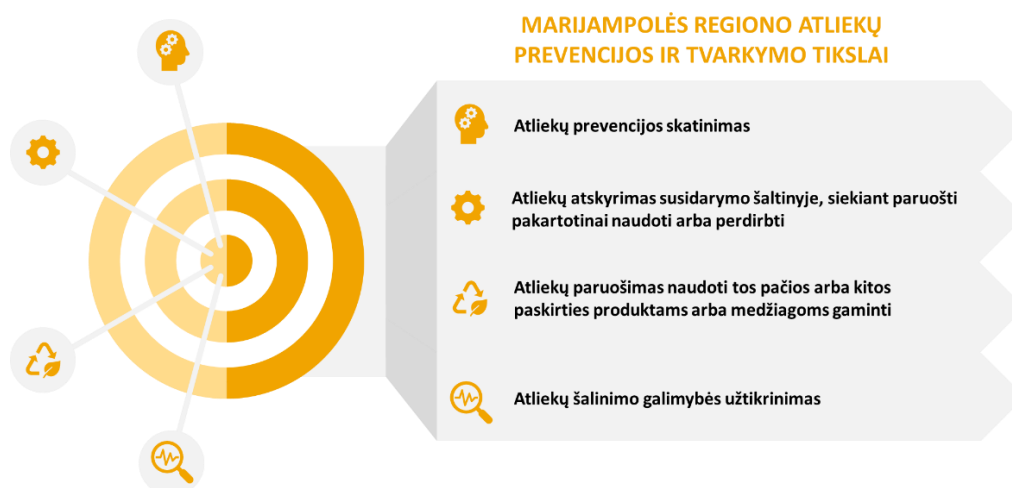
26 pav. Valstybinis ilgalaikis atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslas

Marijampolės regione, įgyvendinant ilgalaikį atliekų prevencijos ir tvarkymo planą, keliamas pagrindinis tikslas, orientuotas į efektyvios ir tvarios atliekų tvarkymo sistemos plėtrą, kurios metu būtų sėkmingai užtikrinamas gyventojų sveikatai ir aplinkai saugus atliekų tvarkymas. Vienas pagrindinių veiksnių, leisiančių pasiekti užsibrėžtų tikslų – regioninis bendradarbiavimas ir aktyvi atliekų prevencija, kurios metu bus skatinama keisti į aplinkos tausojimą orientuotą požiūrį.

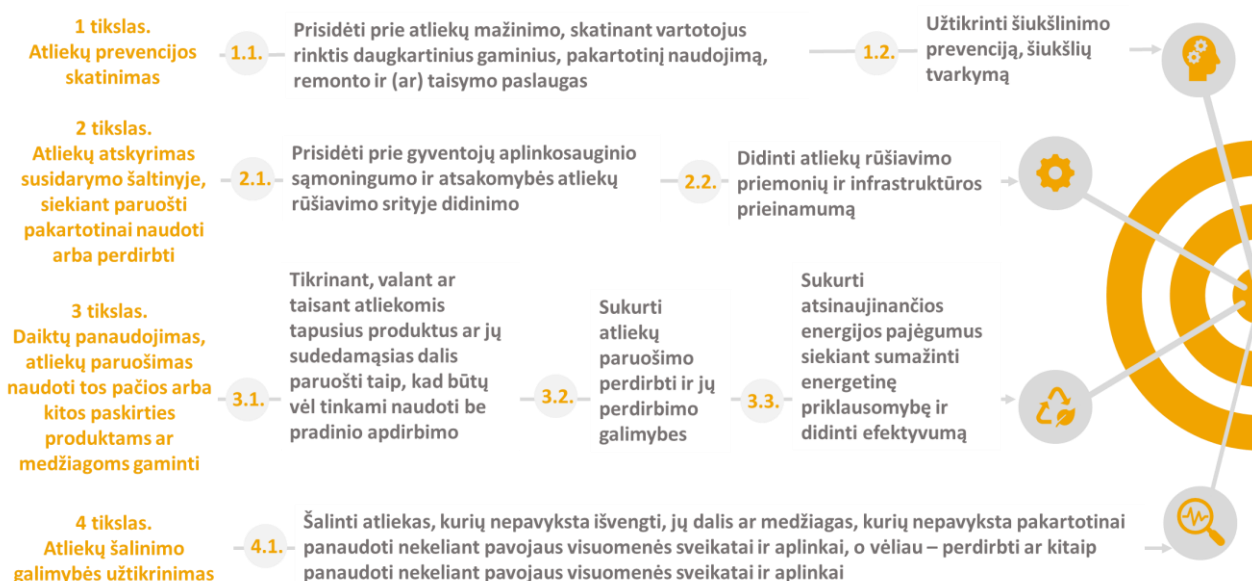
27 pav. Marijampolės regiono ilgalaikis atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslas

Siekinat įgyvendinti valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo plano prioritetus ir įgyvendinti komunalinių atliekų tvarkymo uždutis, nustatomi šie Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai:

28 pav. Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai

Kiekvienam Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslui numatyti uždaviniai, kurie prisidės prie kryptingo vertinimo kriterijų ir plano įgyvendinimo.

29 pav. Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslų uždaviniai

Pirmasis tikslas orientuotas į atliekų prevencijos skatinimą. Įgyvendinant pirmąjį tikslą, bus siekiama prisidėti prie gyventojų vartojimo įpročių keitimo – skatinti rinktis daiktinius gaminius, sugedus jiems – suremontuoti ar pataisyti ir vartoti pakartotinai. Taip pat bus skatinamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas, siekiant kuo sėkmingesnės ir į pasirinktą auditoriją orientuotos šiukšlinimo prevencijos, jų surinkimo ir tvarkymo.

Antrasis tikslas orientuotas į atliekų atskyrimą dar susidarymo vietoje – šiam tikslui pasiekti keliami gyventojų aplinkosauginio sąmoningumo atliekų rūšiavimo priemonių ir infrastruktūros prieinamumo didinimo uždaviniai.

Trečiasis tikslas – atliekų paruošimas naudoti tos pačios arba kitos paskirties produktams arba medžiagoms gaminti. Siekiant įgyvendinti iškeltą tikslą, plano laikotarpyje bus siekiama atliekas

paruošti pakartotiniam naudojimui be pradinio apdirbimo (siekiama didinti nebenaudojamų daiktų antrinį panaudojimą, pakeičiant jų pagrindinę paskirtį arba atnaujinant). Taip pat siekiama paruošti atliekas naudoti tos pačios ar kitos paskirties produktams ar medžiagoms gaminti sukuriant atliekų perdirbimo galimybes ir atsinaujinančios energijos pajėgumus.

Ketvirtasis tikslas orientuotas į atliekų šalinimo galimybių užtikrinimą. Įgyvendinant ketvirtąjį tikslą bus siekiama atliekas, kurių nepavyksta išvengti, jų dalis ar medžiagas, kurių nepavyksta pakartotinai panaudoti šalinti nekeliant pavojaus visuomenės sveikatai ir aplinkai, o vėliau – perdirbti ar kitaip panaudoti.

Prielaidos, kuriomis remiantis planuojamos priemonės tikslams ir uždaviniams pasiekti:

- **VAPTP užduotys vykdomos regioniniu principu pasitelkiant ir teikiant prioritetą sukurtai ir vystomai regioninei komunalinių atliekų tvarkymo sistemai.**

Toliau lentelėje pateikiamos kiekvienam iškeltam tikslui ir uždaviniui pasiekti padėsiančios priemonės, pateikiamas pagrindimas ir trumpas jų aprašymas.

I. ATLIEKŲ PREVENCIJOS SKATINIMAS

Komunalinių atliekų, tenkančių vienam gyventojui, kiekis (kg/m.), palyginti su ES vidurkiu, proc.

2021 M.	2027 M.
<100%	<100%

1.1. Prisidėti prie atliekų mažinimo, skatinant vartotojus rinktis daugkartinius gaminius, pakartotinį naudojimą, remonto ir (ar) taisymo paslaugas

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
1.1.1	Maisto švaistymo prevencijos ir maisto atliekų prevencijos skatinimas	2023–2027	Savivaldybės	-	Savivaldybių biudžetų lėšos	

Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas

Jungtinių Tautų darnaus vystymosi 12.3 tikslu, siekiama iki 2030 m. 50 proc. sumažinti maisto atliekas vienam gyventojui mažmeninės prekybos ir vartotojų lygiu, mažinti maisto nuostolius visoje maisto gamybos ir tiekimo grandinėje. Savivaldybėms siekiant prisidėti prie šio tikslo įgyvendinimo, planuojama vykdyti taupaus maisto vartojimo iniciatyvas savivaldybių bendrojo lavinimo mokyklų valgyklose, kuriose bus pereinama prie „švediško stalo“ principu grįsto maitinimo ir įgyvendinti priemonės, susijusias su maisto švaistymo mažinimu ir maisto atliekų prevencija.

1.1.2	Viešinio kampanijų organizavimas ir vykdymas	2024–2027	MAATC	20	Europos Sąjungos parama, įmokos už atliekų	€
-------	--	-----------	-------	----	--	---

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Reguliacinė priemonė

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
			(atsakingas vykdytojas), Savivaldybės		surinkimą ir tvarkymą lėšos ir kitos lėšos	

Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas

Savivaldybių ir atliekų surinkimo įmonių viešinimo ir informavimo vykdoma veikla, kuri skirta savivaldybių gyventojams rinktis daugkartinius gaminius, pakartotinai naudoti daiktus ir kita su atliekų prevencija susijusi švietėjiška veikla. Marijampolės regionas planuoja vykdyti vieningą viešinimo veiklą bendradarbiaujant MAATC ir regiono savivaldybėmis. Kiekvienais metais planuojama organizuoti apvalaus stalo diskusijas, kurių metu bus aptariamos galimos ateinančių metų viešinimo veiklos. Taip pat siekiant kryptingos ir tikslios viešinimo naudos, Marijampolės regionas ir savivaldybės parengs viešinimo planą atliekų prevencijos ir tinkamo atliekų tvarkymo namų ūkiuose skatinimui, kurioje bus numatomos viešinimo kampanijos, jų įgyvendinimo terminai, rezultatai, vykdytojai, lėšos ir finansavimo šaltiniai. Rengiamoje strategijoje dėl atliekų prevencijos ir tinkamo tvarkymo namų ūkiuose skatinimo turi būti įtrauktos ir šios priemonės: 1.2.1; 2.1.1; 3.1.2.

1.2. Užtikrinti šiukšlinimo prevenciją, šiukšlių tvarkymą

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
1.2.1	Šiukšlių surinkimo ir sutvarkymo organizavimas	2023–2027	Savivaldybės (atsakingas vykdytojas), MAATC	83	Savivaldybių biudžetų lėšos	

Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas

Pavasarinės ir rudeninės švarinimosi akcijos skatina gyventojus pasirūpinti aplinkos tvarkymusi, surinkti šiukšles, jas išrūšiuoti ir priduoti. Akcijų metu atliekama kilni misija padeda atkreipti visuomenės dėmesį į aplinkos tvarkymosi svarbą, tuo pačiu sutvarkoma aplinka, aptinkami nedideli šiukšlynai, kurie akcijos metu panaikinami ir sutvarkomi.

Šiukšlių surinkimas ir sutvarkymas pagrįstas gyventojų, savivaldybių, MAATC, įstaigų ir organizacijų bendradarbiavimu. Šiukšlių rinkimas daugiausiai vykdomas užmiesčiuose, parkuose, pamiškėse, paupiuose ir kitose vietose.

MAATC atsakingas už šiukšlių rinkimo akcijų viešinimą bei koordinavimą, o savivaldybės – už šių akcijų veiklų organizavimą ir įgyvendinimą.

1.2.2	Antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo priemonių tinklo viešose	2023–2027	Savivaldybės	-	Savivaldybių biudžetų ir kitos lėšos	€
-------	--	-----------	--------------	---	--------------------------------------	---

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Reguliacinė priemonė

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
	vietose (parkuose, skveruose, lankytinose vietose, pagrindinėse gatvėse) plėtra					

Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas

Siekiant sistemingo atliekų turėtojų – gyventojų sąmoningumo, atliekų rūšiavimas turi tapti kasdienybe ne tik namuose, bet ir viešosios erdvėse. Viena opiausių problemų, su kuria susiduriama – per mažas išrūšiuotų atliekų kiekis, todėl rūšiuojamojo surinkimo šiukšliadėžių diegimas viešosiose erdvėse, paskatintų gyventojus sistemingai mokytis rūšiuoti atliekas ir prisidėti prie VAPTP tikslų ir uždavinių įgyvendinimo.

Savivaldybės nusimatyti rūšiuojamojo surinkimo šiukšliadėžių kiekius, įsivertinusios prioritetinių viešųjų vietų skaičių. Svarbus žingsnis savivaldose – numatyti papildyti ar pakoreguoti savivaldybių tvarkas, kuriose būtų numatyta, kad ruošiant projektus, atnaujinant, rekonstruojant, plėtojant viešąsias erdves, pagal poreikį būtų įrengtos antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo priemonės.

1.2.3	Viešųjų geriamojo vandens stotelių tinklo plėtojimas savivaldybių traukos centruose, viešose sporto aikštelėse, aikštynuose ir parkuose	2023–2027	Savivaldybės	-	Savivaldybių biudžetų lėšos	€
-------	---	-----------	--------------	---	-----------------------------	---

Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas

Viešųjų geriamojo vandens stotelių tinklo plėtra savivaldybių traukos centruose, viešose sporto aikštelėse, aikštynuose ir parkuose leidžia mažinti vienkartinį plastikinių pakuočių vartojimą ir taip prisidėti prie atliekų prevencijos uždavinių įgyvendinimo. Geriamojo vandens stotelių plėtra gali taip pat prisidėti prie gyventojų įgūdžių su savimi nešiotis daugkartinio naudojimo pakuotes stiprinimo ir gerosios patirties dalijimosi.

Savivaldybės nusimatyti įrengti geriamojo vandens stoteles įsivertinusios prioritetines viešąsias vietas. Svarbus žingsnis savivaldose – numatyti papildyti ar pakoreguoti savivaldybių tvarkas, kuriose būtų numatyta, kad ruošiant projektus, atnaujinant, rekonstruojant, plėtojant viešąsias erdves, pagal poreikį būtų įrengtos geriamojo vandens stotelės.

1.2.4.	Padangų atliekų, kurių turėtojų nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, sutvarkymas	2023-2027	Savivaldybės (atsakingas vykdytojas), MAATC	-	Savivaldybių biudžetų ir kitos lėšos (SP lėšos)	
--------	--	-----------	---	---	---	---

Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas

Siekiant vykdyti šiukšlių tvarkymą, būtina užtikrinti susidariusių padangų atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma ar kuris neegzistuoja, sutvarkymą. Plano įgyvendinimo laikotarpyje Marijampolės regiono savivaldybės sieks užtikrinti šių padangų atliekų sutvarkymą, atsižvelgiant į susidariusį poreikį.

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Reguliacinė priemonė

2.1. Prisidėti prie gyventojų aplinkosauginio sąmoningumo ir atsakomybės atliekų rūšiavimo srityje didinimo

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
2.1.1	Viešinio kampanijų vykdymas, atliekų surinkimą skatinant rūšiuojamąjį	2024–2027	MAATC (atsakingas vykdytojas), Savivaldybės	40	Europos Sąjungos parama, įmokos už atliekų surinkimą ir tvarkymą, GIO lėšos ir kitos lėšos	

Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas

MAATC, savivaldybių, GIA, atliekų surinkimo įmonių viešinio ir informavimo vykdoma veikla, kuri skirta savivaldybių gyventojams, siekiant skatinti atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir kompostavimą vietoje.

Įgyvendinant priemonę bus planuojamos viešinio iniciatyvos su savivaldybėmis, MAATC ir GIO. Taip pat vykdomos iniciatyvos su bendruomenėmis, mokyklomis, siekiant skatinti atliekų rūšiuojamąjį surinkimą. Numatomos viešinio iniciatyvos bus įtrauktos į planuojamą rengti viešinio planą, numatytą 1.1.2. priemonėje.

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Reguliacinė priemonė

2.2. Didinti atliekų rūšiavimo priemonių ir infrastruktūros prieinamumą

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
2.2.1	Antrinių žaliavų (tame tarpe pakuočių) rūšiuojamojo surinkimo priemonių (konteinerių prieinamumo) plėtra	2022–2027	MAATC (atsakingas vykdytojas), Savivaldybės		GIO ir kitos lėšos	€
Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas Vadovaujantis atliekų tvarkymo hierarchija, prioritetas teikiamas komunalinių atliekų perdirbimui, todėl pagrindinis komunalinių atliekų tvarkymo tikslas – atskirti kuo daugiau atliekų į atskirus srautus, išplečiant ir palaikant antrinių žaliavų pirminį rūšiavimą. Tokios žaliavos yra geresnės kokybės ir tinkamesnės perdirbimui, negu išskirtos iš mišrių komunalinių atliekų srauto rūšiavimo linijos pagalba. MAATC yra sudaręs sutartis su antrinių žaliavų (tame tarpe pakuočių) surinkėjais, kurie aprūpina atliekų turėtojus rūšiavimo konteineriais. Siekiant įgyvendinti priemonę, 2022–2027 m. laikotarpiu planuojama įrengti naujas aikšteles Marijampolės regiono savivaldybėje.						
2.2.2	Mišrių komunalinių atliekų surinkimo priemonių (konteinerių) plėtra	2022–2027	MAATC (atsakingas vykdytojas), Savivaldybės		Europos Sąjungos parama, įmokos už atliekų surinkimą ir tvarkymą lėšos	€
Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas Siekiant palaikyti jau sukurtą atliekų surinkimo sistemą ir siekiant didinti jos patogumą gyventojams, kuriems teikiama komunalinių atliekų tvarkymo paslauga, įgyvendinama mišrių komunalinių atliekų surinkimo priemonių (konteinerių) plėtra ir vykdomas konteinerių tinklo kokybės palaikymas. MAATC yra sudaręs sutartis su mišrių komunalinių atliekų surinkėjais, kurie aprūpina atliekų turėtojus rūšiavimo konteineriais. Siekiant įgyvendinti priemonę, 2022–2027 m. laikotarpiu planuojama įrengti naujas aikšteles Marijampolės regiono savivaldybėje.						
2.2.3	Esamų didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių eksploatacijos užtikrinimas	2023–2027	MAATC	4 033	Įmokos už atliekų surinkimą ir tvarkymą lėšos	
Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių (DGASA) tinklo palaikymas atliekamas užtikrinant VAPTP užduočių vykdymą ir palaikant bendrą regioninę atliekų surinkimo ir tvarkymo sistemos veiklos tęstinumą.						

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Reguliacinė priemonė

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
2.2.4	Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių tinklo plėtra regiono savivaldybėse ⁵	2023–2027	MAATC (atsakingas vykdytojas), Savivaldybės	2 343,6	Europos Sąjungos parama, įmokos už atliekų surinkimą ir tvarkymą lėšos ir kitos lėšos	€
Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas						
Siekiant užtikrinti VAPTP esančių užduočių, susijusių su DGASA tinklo plėtra įvykdymą, planuojama plėsti didelių atliekų surinkimo aikštelių tinklą. Marijampolės regione planuojama įrengti vieną DGASA, kur gyventojų koncentracija gyvenvietėse yra didžiausia. Taip siekiama užtikrinti optimaliausią šių aikštelių poreikio patenkinimą bei sukurti didžiausią naudą savivaldybių gyventojams: 1 DGASA Marijampolės savivaldybėje; 1 DGASA Vilkaviškio rajono savivaldybėje; DGASA aikštelės įrengiamos iš Europos Sąjungos paramos projektuojamos ir įrengiamos pagal atitinkamos priemonės finansavimo sąlygų aprašą.						
2.2.5	Kompostavimo vietoje infrastruktūros plėtra, buityje susidarančioms biologiškai skaidžioms atliekoms kompostuoti	2023–2027	MAATC	396,2	Europos Sąjungos parama, įmokos už atliekų surinkimą ir tvarkymą lėšos ir kitos lėšos	€
Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas						
Siekiant įgyvendinti atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų komunalinių atliekų kiekio užduotis, numatytas VAPTP, planuojama plėtoti kompostavimo šių atliekų susidarymo vietose priemonę, regioniniu principu perkant ir aprūpinant gyventojus (ypač urbanizuotose vietovėse) kompostavimo dėžėmis, kurios būtų lengvai surenkamos ir patvarios, jose užtikrinamas oro judėjimas, svarbus optimaliam biologiniam atliekų skaidymuisi. Sutvarkius bioskaidžias atliekas vietoje, išvengiama sukuriama ŠESD išmetimų, susijusių su atliekų transportavimu į tvarkymo vietas. Plano įgyvendinimo laikotarpyje, Marijampolės regiono savivaldybėse, planuojama įsigyti apie 4,8 tūkst. vnt. kompostavimo dėžių. Detalesnė informacija pateikiama 6.2. skyriuje.						

⁵ Marijampolės regiono didelių atliekų ir žaliųjų atliekų surinkimo aikštelių plėtra ir jų eksploatacija vykdoma savivaldybių pagrindu, t. y. savivaldybės teritorijoje esančioje DGASA priimami tik tos savivaldybės fizinių asmenų pristatyti daiktai.

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
2.2.6	Bioskaidžių (tame tarpe maisto atliekų) rūšiavimo surinkimo infrastruktūros plėtra	2023–2027	MAATC (atsakingas vykdytojas), Savivaldybės	6	Europos Sąjungos parama, įmokos už atliekų surinkimą ir tvarkymą lėšos ir kitos lėšos	€

Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas

Plano įgyvendinimo laikotarpiu planuojama vykdyti atskirą maisto (virtuvės) atliekų iš Marijampolės regiono savivaldybių urbanizuotų teritorijų, kuriose gyventojų – daugiau nei 2000, surinkimą. Detalesnė informacija pateikiama 6.2. skyriuje.

Marijampolės regiono savivaldybėse numatomas bioskaidžių atliekų (tame tarpe maisto (virtuvės) atliekų) surinkimas šiomis priemonėmis:

I alternatyva:

1. Surinkimas maisto (virtuvės) atliekų iš gyventojų daugiabučiuose namuose - 0,24 m³ konteneriais, žaliųjų atliekų – 1 m³ didmaišiais sezono metu;
2. Surinkimas maisto (virtuvės) atliekų iš gyventojų individualiuose namuose - 0,08 m³ konteneriais, žaliųjų atliekų – 0,12 m³ konteneriais sezono metu;
3. Surinkimas žaliųjų atliekų nuo kapinių ir sodų bendrijų – 1,1 m³ didmaišiais.

Detalesnė informacija pateikiama 6.2. skyriuje.

2.2.7	Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių eksploatacijos užtikrinimas	2023–2027	MAATC	3 302,2	Įmokos už atliekų surinkimą ir tvarkymą lėšos	€
-------	--	-----------	-------	---------	---	---

Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas

Pagrindinis ŽAKA aikštelėje vykdomas veiklos procesas – žaliųjų atliekų kompostavimas. Kompostavimas atliekamas atvirose kompostavimo ir brandinimo kaupuose su natūralia aeracija ir periodiniu kaupų perkrovimu, o pagamintas kompostas realizuojamas. Šios veiklos palaikymas jau esamose aikštelėse

⁶ Finansinė projekcija priklauso nuo pasirinktos bioskaidžių atliekų surinkimo sistemos alternatyvos

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
prisideda prie bioskaidžių atliekų mažinimo mišriame komunalinių atliekų sraute, taip pat padeda siekti VAPTP nustatytų užduočių įgyvendinimo, susijusių su atskiru surinkimo ir atliekų perdirbimu.						
2.2.8	Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių plėtra	2023–2027	MAATC (atsakingas vykdytojas), Savivaldybės	850	Europos Sąjungos parama, įmokos už atliekų surinkimą ir tvarkymą lėšos ir kitos lėšos	€
Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas						
Visose aikštelėse žaliosios atliekos priimamos iš gyventojų ir įmonių. Gyvenvietėse dažnai susiduriama su problema, jog gyventojai visų susidariusių žaliųjų atliekų neturi galimybės kompostuoti vietoje, todėl ŽAKA tinklo plėtra, padėtų gyventojams tinkamai atsikratyti žaliosiomis atliekomis, kurių jiems nėra galimybės sutvarkyti vietoje. Numatoma įrengti ar praplėsti 1 ŽAKA aikštelę Marijampolės savivaldybėje, vakarinėje Marijampolės miesto pusėje.						
2.2.9	Buityje susidarančios tekstilės atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros plėtra	2023–2024	MAATC (atsakingas vykdytojas), Savivaldybės	35,2	Atliekų prevencijos ir tvarkymo programa	€
Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas						
Siekiant įgyvendinti atliekų rūšiuojamojo surinkimo užduotis, numatytas VAPTP, t. y. iki 2025 m. aprūpinti gyventojus surinkimo priemonėmis butyje susidarančioms tekstilės atliekoms surinkti arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis, Marijampolės regiono savivaldybėse numatyta tekstilės atliekų konteinerių plėtra. Plano įgyvendinimo laikotarpiu Marijampolės regiono savivaldybėse planuojama įsigyti 165 tekstilės atliekų surinkimo konteinerius. Detalesnė informacija pateikiama 6.2. skyriuje.						
2.2.10	Savivaldybių Atliekų tvarkymo taisyklių atnaujinimas ir kitų savivaldybės dokumentų susijusių su įmokomis už atliekų tvarkymą savivaldybėje atnaujinimas atsižvelgiant į naujus teisės aktų reikalavimus	2023–2027	Savivaldybės	-	-	
Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas						

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
Atsižvelgiant į AM planuojamas teisės aktų pataisas dėl Minimalių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kokybės reikalavimų ir kitų teisės aktų reikalavimų keitimo. Taip pat atsižvelgiant į AM planuojamas teisės aktų pataisas, numatančias, kad gyventojams, kompostuojantiems namų ūkiuose susidarancias biologines atliekas, būtų skaičiuojamas mažesnis mokestis už atliekų tvarkymą, savivaldybėse turi būti įvertinama galimybė taikyti šią lengvatą ir esant poreikiui papildyti savivaldybės tvarkas.						
2.2.11	Sutarčių sudarymas su Tabako gaminių su filtrais ir (ar) filtrų, parduodamų naudoti kartu su tabako gaminiais, gamintojų ir importuotojų organizacijomis dėl tabako gaminių su filtrais ir (ar) filtrų, parduodamų naudoti kartu su tabako gaminiais, šiukšlių išrinkimo, surinkimo, vežimo ir apdorojimo finansavimo, bei sutarčių sudarymas su drėgnųjų servetėlių ir (ar) oro balionėlių gamintojų ir importuotojų organizacijomis dėl drėgnųjų servetėlių ir (ar) oro balionėlių šiukšlių išrinkimo, surinkimo, vežimo ir apdorojimo finansavimo	2024-2027	Savivaldybės Organizacinė priemonė	- Komunikacinė priemonė €	- Investicinė priemonė	 Analitinė priemonė Reguliacinė priemonė
Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas						

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
Savivaldybės, kiekvienais kalendoriniais metais iki vasario 1 dienos turės sudaryti sutartis su gamintojais ir importuotojais, jų įsteigtomis organizacijomis dėl tabako gaminių su filtrais ir (ar) filtrų, parduodamų naudoti kartu su tabako gaminiais drėgnųjų servetėlių ir (ar) oro balionėlių šiukšlių išrinkimo, vykdomo savivaldybės ar jos vardu, surinkimo, vežimo ir apdorojimo finansavimo. Įgyvendinant šią priemonę bus siekiama mažinti gaminių ir pakuočių atliekų neigiamą poveikį aplinkai ir visuomenės sveikatai. Vadovaujantis Atliekų tvarkymo įstatymo nuostatomis, gamintojo atsakomybės principas nuo 2023 m. bus taikomas tabako gaminių plastikiniams filtrams, nuo 2024 m. – vienkartinėms plastikinėms drėgnosioms servetėlėms, oro balionėliams.						
2.2.12	Sutarčių sudarymas su Tabako gaminių su filtrais ir (ar) filtrų, parduodamų naudoti kartu su tabako gaminiais, gamintojų ir importuotojų organizacijomis dėl tabako gaminių su filtrais ir (ar) filtrų, parduodamų naudoti kartu su tabako gaminiais, atliekų, išmestų į viešas surinkimo sistemas, surinkimo savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje, vežimo ir apdorojimo finansavimo	2024-2027	Savivaldybės	-	-	

Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas

Nuo 2024 m. papildomai nustatyta pareiga gamintojams ir importuotojams, jų įsteigtomis organizacijomis padengti išlaidas, susijusias su tabako gaminių su filtrais, vienkartinę plastikinių drėgnų servetėlių ir oro balionėlių gaminių šiukšlių, randamų aplinkoje, ir atliekų, išmestų į viešas surinkimo sistemas, sutvarkymu. Savivaldybės, kiekvienais kalendoriniais metais iki vasario 1 dienos turės sudaryti sutartis su gamintojais ir importuotojais, jų įsteigtomis organizacijomis dėl tabako gaminių su filtrais ir (ar) filtrų, parduodamų naudoti kartu su tabako gaminiais drėgnųjų servetėlių ir (ar) oro balionėlių šiukšlių išrinkimo, vykdomo savivaldybės ar jos vardu, išmestų į viešas surinkimo sistemas, surinkimo, vežimo ir apdorojimo finansavimo.

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
2.2.13	Užtikrinti saugų atliekų surinkimo ir sutvarkymo organizavimą savivaldybėse	2023-2027	Savivaldybės	-	Savivaldybių biudžeto lėšos	€
			 Organizacinė priemonė Komunikacinė priemonė Investicinė priemonė Analitinė priemonė Reguliacinė priemonė			
Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas Savivaldybės siekia padėti gyventojams, kurie, ardant asbestinius stogus, pastatų konstrukcijas ir kitus gaminius, kurių sudėtyje yra asbesto, susiduria su šių atliekų sutvarkymo iššūkiais, todėl kelis kartus per metus bus siekiama suorganizuoti nemokamą asbesto turinčių atliekų surinkimą gyventojams, jiems patogiose vietose.						

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Reguliacinė priemonė

III. ATLIEKŲ PARUOŠIMAS NAUDOTI TOS PAČIOS ARBA KITOS PASKIRTIES PRODUKTAMS AR MEDŽIAGOMS GAMINTI

Susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį) paruošta pakartotinai naudoti ir perdirbta (proc.)

2021 M.

65 %

2027 M.

68,5 %

3.1. Tikrinant, valant ar taisant atliekomis tapusius produktus ar jų sudedamąsias dalis paruošti taip, kad būtų vėl tinkami naudoti be pradinio apdirbimo

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
3.1.1	Dirbtuvių organizavimas	2023–2027	MAATC (atsakingas vykdytojas), Savivaldybės		Europos Sąjungos parama, įmokos už atliekų surinkimą ir tvarkymą lėšos ir kitos lėšos	€

Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas

Šiltuoju metų laiku planuojama organizuoti dirbtuves kiekvienos Marijampolės regiono savivaldybės DGASA aikštelėse veikiančiose dalijimosi daiktais stotelėse. Organizuojant dirbtuves kiekvienos savivaldybės gyventojai galės meistrauti, kurti, praleisti laiką ir sužinoti apie tvaresnį daiktų panaudojimą. Šios priemonės įgyvendinimas prisidės prie senų, nenaudojamų daiktų atnaujinimo, sutaisymo, prikėlimo antram gyvenimui, taip pat didins gyventojų sąmoningumą apie vartotojiškumo mažinimą, klimato kaitą ir ekologiją.

Siekiant sėkmingai įgyvendinti priemonę, planuojama parengti veiksmų planą, kuriame būtų numatyta organizuoti dirbtuves regiono savivaldybėse. Veiksmų plano rengimas turi būti įtrauktas į 1.1.2 priemonės veiklos plano rengimą.

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Reguliacinė priemonė

3.2. Sukurti atliekų paruošimo perdirbti ir jų perdirbimo galimybes

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
3.2.1	Žaliųjų atliekų apdorojimo infrastruktūros plėtra	2023–2027	MAATC	2 837,8	Europos Sąjungos parama, įmokos už atliekų surinkimą ir tvarkymą, kitos lėšos	€
Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas						
Siekiant įgyvendinti numatytus žaliųjų atliekų surinkimo ir apdorojimo uždavinius VAPTP, planuojama išplėsti ŽAKA Marijampolės regione infrastruktūrą, t. y. įsigyti įrangą žaliųjų atliekų apdorojimui: biologiškai skaidžių atliekų smulkintuvai (2 vnt.), biologiškai skaidžių atliekų krovimo ratiniai krautuvai (6vnt.), komposto sijotuvai (2vnt.), biologiškai skaidžių atliekų vartytuvai (2vnt.).						
3.2.2	Didelių gabaritų atliekų surinkimo (DGASA) infrastruktūros plėtra, siekiant aikštelėse surenkamų atliekų perdirbimo ar paruošimo pakartotinai naudoti	2023–2027	MAATC	208,7	Europos Sąjungos parama, įmokos už atliekų surinkimą ir tvarkymą, kitos lėšos	€
Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas						
Siekiant didinti perdirbimo ir panaudojimo uždavinių kylančių iš VATPT įgyvendinimo, taip pat geresnės apskaitos ir kontrolės, planuojama išplėsti DGASA aikšteles, kuriose planuojama: Naujai įrengiamoje DGASA aikštelėje įsigyti pavojingų atliekų konteinerių pavojingų atliekų sandėliavimui/rūšiavimui; Naujai įrengiamoje DGASA aikštelėje įsigyti metalinį mobilų 32 m ³ konteinerių elektronikos sandėliavimui/rūšiavimui; 9 vnt. metalinius mobilius 18 m ³ talpos konteinerius kokybiškesniam atliekų rūšiavimui (4 vnt. naujai steigiamai DGASA, 2 vnt. pakaitiniai konteineriai atliekų vežimui, po vieną papildomą konteinerių Kybartų, Skaistakaimio ir Kazlų Rūdos DGASA aikštelėms); 9 vnt. metaliniai mobilūs 32 m ³ konteineriai (3 vnt. naujai steigiamai DGASA, 2 vnt. pakaitiniai konteineriai atliekų vežimui, po vieną papildomą konteinerių Šakių, Kudirkos Naujamiesčio, Kalvarijos ir Uosinės DGASA aikštelėms).						
3.2.3	Maisto ir virtuvės atliekų perdirbimo	2027–2029	MAATC	4 499	Europos Sąjungos ar kitų fondų parama, įmokos už	€

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Reguliacinė priemonė

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
	pajėgumų sukūrimas Marijampolės regione				atliekų surinkimą ir tvarkymą, kitos lėšos	

Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas

Siekiant sudaryti sąlygas Marijampolės regione atskirai tvarkyti iš gyventojų rūšiuojamuoju būdu surinktas maisto ir virtuvės atliekas, projekto metu bus sukurta moderni šių atliekų apdorojimo infrastruktūra, kurios projektinis pajėgumas sieks 3 500 tonų per metus. Bus įdiegta technologinė linija, apimanti maisto atliekų priėmimo, mechaninio paruošimo, pakuočių atskyrimo, higienizavimo ir laikinojo saugojimo procesus. Projekto metu apdorotos maisto atliekos bus paruošiamos tolesniam panaudojimui biodujų gamybos procesuose, taip užtikrinant efektyvų biologinių atliekų išteklių panaudojimą. Projekto įgyvendinimas prisidės prie regioninės atliekų tvarkymo sistemos modernizavimo, žiedinės ekonomikos principų įgyvendinimo bei Europos Sąjungos ir nacionalinių biologinių atliekų tvarkymo reikalavimų įgyvendinimo.

3.3. Sukurti atsinaujinančios energijos pajėgumus siekiant sumažinti energetinę priklausomybę ir didinti efektyvumą

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
3.3.1	Lokalių atsinaujinančios energijos įrenginių plėtra	2023–2027	MAATC	361	Europos Sąjungos parama, įmokos už atliekų surinkimą ir tvarkymą, kitos lėšos	€

Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas

Atsinaujinančių energetinių resursų poreikio patenkinimas, įrengiant lokalius elektros energijos gamybos įrenginius, siekiant padidinti atsinaujinančių išteklių naudojimą ir veiklos sąnaudų mažinimą. Plano įgyvendinimo laikotarpyje planuojama pradėti antžeminės 450 kW saulės modulių elektrinės įrengimo darbus. Numatoma saulės modulių elektrinės vieta: Uosinės 8, Marijampolės sav.

Organizacinė priemonė

Kommunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Reguliacinė priemonė

IV. ATLIEKŲ ŠALINIMO GALIMYBĖS UŽTIKRINIMAS

Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis, proc.

2021 M.

2027 M.

13,7 %

8 %

4.1. Šalinti atliekas, kurių nepavyksta išvengti, jų dalis ar medžiagas, kurių nepavyksta pakartotinai panaudoti nekeliant pavojaus visuomenės sveikatai ir aplinkai, o vėliau – perdirbti ar kitaip panaudoti nekeliant pavojaus visuomenės sveikatai ir aplinkai

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
4.1.1	Filtrato valymo įrenginių / rekonstrukcija modernizavimas	2023–2027	MAATC	390	Europos Sąjungos parama, įmokos už atliekų surinkimą ir tvarkymą lėšos ir kitos lėšos	€

Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas

Plano įgyvendinimo laikotarpyje, Marijampolės regiono sąvartyne planuojama pradėti atvirkštinės osmozės įrenginio rekonstrukcija. Nuotekų valymui osmosinis slėgis yra dirbtinai paverčiamas priešingu. Tirpalo su didesne koncentracija (šiuo atveju nuotekų) pusėje yra dirbtinai sukeltas slėgis, viršijantis

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Reguliacinė priemonė

Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas

Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas (metai)	Vykdytojai	Finansinės projekcijos, tūkst. eurų	Finansavimo šaltinis	Priemonės tipas
nuotekų osmosinio olėgio dydį. Tokiu atveju vandens molekulės yra priverčiamos judėti priešinga kryptimi – iš nuotekų į kitą membranos pusę (švaraus vandens pusę). Kadangi membrana praleidžia tik vandens molekules, pro membraną praeina tik vanduo, o visos priemaišos lieka koncentrato pusėje. Įrenginio konstrukcija leis užtikrinti, jog iš 100% įeinančių nuotekų kiekio būtų gaunama apie 75 % išvalyto iki nustatytų parametrų nuotekų ir 25 % koncentrato liekanų, kurioje ir liks visos sukonzentruotos nuotėkose ištirpusios priemaišos.						
4.1.2	Regioninio sąvartyno eksploatacijos užtikrinimas	2023–2027	MAATC	9 364	Įmokų už atliekų surinkimą ir tvarkymą lėšos	
Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas						
Mažėjantis mišrių komunalinių atliekų kiekis ir atliekų panaudojimo energijai gauti infrastruktūra lemia tai, kad vis mažiau komunalinių atliekų šalinama sąvartynuose, tačiau sąvartynų eksploatacija turi būti užtikrinta, jog atliekos būtų saugiai ir tinkamai pašalintos.						
4.1.3	Regioninio sąvartyno infrastruktūros plėtra	2023–2027	MAATC	1 120	Įmokų už atliekų surinkimą ir tvarkymą lėšos	€
Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas						
Mažėjantis mišrių komunalinių atliekų kiekis ir atliekų panaudojimo energijai gauti infrastruktūra lemia tai, kad vis mažiau komunalinių atliekų šalinama sąvartynuose, tačiau sąvartynų eksploatacija turi būti užtikrinta, jog atliekos būtų saugiai ir tinkamai pašalintos. Plano įgyvendinimo laikotarpyje planuojama įsigyti naują buldozerį atliekų stumdymui, tankinimui, perdengimų formavimui ir tankintuvą atliekų tankinimui.						
4.1.4	Sąvartynų ir šalinamų atliekų monitoringo vykdymas	2023–2027	MAATC		Įmokų už atliekų surinkimą ir tvarkymą lėšos	
Pasirinkimo pagrindimas ir priemonės aprašymas						
Siekiant tinkamos, galiojančios teisės aktus atitinkančios ir aplinką tausojančios regioninio sąvartyno veiklos, ypatingas dėmesys turi būti skiriamas aplinkos monitoringu vadovaujantis aplinkos monitoringo programa, taip pat turi būti vertinamas uždarytų sąvartynų poveikis palinkai.						

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Reguliacinė priemonė

6. KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ SUSIDARYMAS IR INFRASTRUKTŪROS POREIKIS

6.1. Komunalinių atliekų susidarymo prognozė

Komunalinių ir kitų atliekų susidarymo prognozė 2022-2027 m. Plane atlikta remiantis AAA 2015–2021 m. Marijampolės regiono ir Lietuvos Respublikos komunalinių ir kitų atliekų susidarymo istoriniais duomenimis.

Susidarančių komunalinių ir kitų atliekų kiekio pokyčiams Marijampolės regiono savivaldybėse iki 2027 m. daro įtaką:

- gyventojų skaičiaus pokyčiai;
- ekonomikos augimo tendencijos;
- vartojimo įpročių pokyčiai.

Prognozuojant Marijampolės regiono komunalinių atliekų kiekių susidarymą iki 2027 m. vadovaujamas VAPTP numatytomis komunalinių atliekų susidarymo prognozėmis, kuriose numatyta, jog komunalinių atliekų kiekis 2020 m. siekęs 1,35 mln. t, turėtų mažėti ir 2027 m. būti apie 1,2 mln. t. Taip pat numatoma, jog 2022 m. pabaigoje ir 2023 m., išaugus energetinių resursų ir žaliavų kainoms, tikėtinas gyventojų vartojimo mažėjimas.

Atliekų kiekių susidarymo prognozės atliktos įvertinant įvairių institucijų paskelbtas Lietuvos ekonominių rodiklių ir gyventojų skaičiaus kitimo prognozes, t. y.:

- Gyventojų skaičiaus Marijampolės apskrityje prognozėmis (Eurostat⁷);
- Antrinių žaliavų, tame tarpe pakuočių surinkimo sistemos efektyvumo skaičiavimais regione;
- AAA pateikiama informacija apie 2020–2021 m. atskirų komunalinių atliekų srautų surinkimo kiekius savivaldybėse;
- VAPTP pateikiamomis komunalinių atliekų susidarymo prognozėmis iki 2027 m.

Komunalinių atliekų susidarymo prognozėje įvertintas kompostavimas individualiose valdose, remiantis Marijampolės regione išdalintų individualaus kompostavimo priemonių galimu panaudojimo efektyvumu. Taip pat įvertinamas per vienkartinės pakuotės užstato sistemą surenkamų atliekų kiekis, juridinių asmenų sutvarkytos komunalinės atliekos ir jų surinkimo tendencijos 2019–2021 m. Marijampolės regione.

⁷ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/proj_19rp3/default/table?lang=en

27 lentelė. Antrinių žaliavų, tame tarpe pakuočių surinkimo sistemos efektyvumas regione.

Atliekų rūšis	Surinkta 2021 m., t	Kiekis, kurį papildomai galima surinkti ⁸	Sistemos efektyvumas regione
Popieriaus ir kartono, įskaitant pakuotes, atliekos	1521,71	1243,76	55%
Plastiko, įskaitant pakuotes, atliekos	1813,62	2800,83	39%
PET pakuočių atliekos	1163,71	361,15	76%
Metalo, įskaitant pakuotes, atliekos	34,83	407,43	8%
Stiklo, įskaitant pakuotes, atliekos	2491,72	227,08	92%

Šaltinis: Sudaryta konsultanto

Prognozuojant Marijampolės regiono komunalinių atliekų kiekio susidarymą, daroma prielaida, kad antrinių žaliavų, įskaitant pakuotę surinkimas Marijampolės regiono savivaldybėse kiekvienais metais bus ne mažiau kaip 12 % bus efektyvesnis, palyginti su 2021 m. buvusiu.

28 lentelė. Marijampolės regiono komunalinių atliekų kiekio susidarymo prognozė 2021–2027 m., t.

Atliekų rūšis	2023	2024	2025	2026	2027
Marijampolės regiono gyventojų skaičiaus prognozė	135891	128110	125449	122984	120624
Susidaręs KA kiekis tonomis (nevertinant atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir užstato sistemoje surenkamo atliekų kiekių)	56715	53468	52357	51328	50344
Susidaręs KA kiekis tonomis įvertinus atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų kiekį, užstato sistemoje surenkamą ir juridinių asmenų sutvarkomą komunalinių atliekų kiekį	85812	87513	88730	90280	92157

Šaltinis: Sudaryta konsultanto

Marijampolės regiono 2021–2027 m. komunalinių atliekų kiekio susidarymo prognozė pagal atliekų rūšis pateikiama priede Nr. 1.

6.2. Infrastruktūros plėtra

Siekiant įgyvendinti Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatytus tikslus ir uždavinius, planuojama sukurti ir vystyti šią atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtrą:

- **Bioskaidžių (tame tarpe maisto (virtuvės)) atliekų tvarkymo (toliau – MVA) infrastruktūros sukūrimas vystymas.**

Marijampolės regione plano įgyvendinimo laikotarpiu planuojama plėtoti atliekų tvarkymo sistemą – pradėti atskirai surinkti maisto (virtuvės) atliekas. Taip pat, siekiant vystyti atliekų

⁸ Atsižvelgiant į 2021 m. Marijampolės regiono savivaldybių mišrių komunalinių atliekų sudėties tyrimus

kompostavimą, planuojama padėti gyventojams užtikrinti kompostavimą šių atliekų susidarymo vietose, t. y. dalinant kompostavimo dėžes ir ugdant, šviečiant gyventojus, kaip patiems pasigaminti kompostavimo dėžes ir tinkamai kompostuoti vietoje.

Plano įgyvendinimo laikotarpyje numatoma įgyvendinti bioskaidžių atliekų (tame tarpe maisto (virtuvės) atliekų) surinkimą šiomis priemonėmis, kurios bus įgyvendinamos palaipsniui viso Plano įgyvendinimo laikotarpiu:

- **Surinkimas maisto (virtuvės) atliekų iš gyventojų daugiabučiuose namuose - 0,24 m³ konteineriais, žaliųjų atliekų – 1 m³ didmaisiais sezono metu;**
- **Surinkimas maisto (virtuvės) atliekų iš gyventojų individualiuose namuose - 0,08 m³ konteineriais, žaliųjų atliekų – 0,12 m³ konteineriais sezono metu;**
- **Surinkimas žaliųjų atliekų nuo kapinių ir sodų bendrijų – 1,1 m³ didmaisiais.**

Įvertinus reikalingą atskiro MVA srauto surinkimo infrastruktūrą, 29 lentelėje pateikiamas papildomas infrastruktūros poreikis Marijampolės regiono savivaldybėse iki 2027 m.:

29 lentelė. Bioskaidžių atliekų infrastruktūros plėtros poreikis Marijampolės regione

Savivaldybės	0,24 m ³	0,12 m ³	0,08 m ³	1 m ³	1,1 m ³
Kalvarijos sav.	3	999	999	3	36
Kazlų Rūdos sav.	27	908	908	27	57
Marijampolės sav.	125	5245	5245	125	163
Šakių r. sav.	23	907	907	23	119
Vilkaviškio r. sav.	13	2294	2294	13	131
Viso regione:	191	10353	10353	191	506

Šaltinis: Sudaryta konsultanto

Rūšiuojamuoju būdu surinktos MVA bus vežamos į MVA atliekų tvarkymo įrenginius, o žaliosios atliekos bus tvarkomos Marijampolės regiono žaliųjų atliekų tvarkymo aikštelėse.

✓ Individualaus kompostavimo vietoje infrastruktūros plėtra.

Siekiant įgyvendinti atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų komunalinių atliekų kiekio užduotis, numatytas VAPTP, planuojama plėsti kompostavimo šių atliekų susidarymo vietose priemonę, regioniniu principu perkant ir aprūpinant gyventojus (ypač urbanizuotose vietovėse) kompostavimo dėžėmis. Šios dėžės turėtų būti lengvai surenkamos ir patvarios, jose užtikrinamas oro judėjimas, svarbus optimaliam biologiniam atliekų skaidymuisi. Kompostavimo dėžės namų ūkiams – papildoma priemonė, kuria siekiama maksimaliai sumažinti į buitinių atliekų konteinerius ir sąvartyną iškeliaujančių atliekų kiekius. VAPTP plane numatyta, kad biologines atliekas kompostuojantiems gyventojams gali būti taikomos nuolaidos už komunalinių atliekų tvarkymą, užtikrinus kontrolės ir stebėsenos sistemą.

Plano įgyvendinimo laikotarpiu planuojama individualių kompostavimo dėžių plėtra visose Marijampolės regiono savivaldybėse. Iš viso planuojama išdalinti nuo 4600 iki 5000 kompostavimo dėžių. 30 lentelėje pateikiamas kompostavimo dėžių poreikis Marijampolės regiono savivaldybėse:

30 lentelė. Individualių kompostavimo dėžių poreikis Marijampolės regione

Savivaldybė	Kompostavimo dėžės
Kalvarijos sav.	Plėtra numatoma esamo finansavimo laikotarpyje
Kazlų Rūdos sav.	nuo 282 iki 336
Marijampolės sav.	nuo 360 iki 431
Šakių r. sav.	nuo 558 iki 663
Vilkaviškio r. sav.	nuo 900 iki 1070
Naujo finansavimo laikotarpyje planuojama įsigyti papildomai apie 2,5 tūkst. kompostavimo dėžių.	
Viso:	Nuo 4600 iki 5000

Šaltinis: Sudaryta konsultanto

✓ Buityje susidarančios tekstilės atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros plėtra.

Siekiant įgyvendinti atliekų rūšiuojamojo surinkimo užduotis, numatytas VAPTP, t. y. iki 2025 m. aprūpinti gyventojus surinkimo priemonėmis buityje susidarančioms tekstilės atliekoms surinkti arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis, Marijampolės regione numatoma tekstilės atliekų konteinerių plėtra.

Planuojama konteinerių plėtra Savivaldybėse numatoma kolektyvinių konteinerių aikštelėse, siekiant sudaryti patogias sąlygas gyventojams netoli namų esančiose kolektyvinėse konteinerių aikštelėse išmesti švarius nenaudojamus tekstilės gaminius. 31 lentelėje pateikiamas tekstilės atliekų surinkimo konteinerių poreikis Marijampolės regiono savivaldybėse:

31 lentelė. Tekstilės konteinerių poreikis Marijampolės regione

	Savivaldybėje	Savivaldybės DGASA	Viso savivaldybėje
Kalvarijos sav.	9	4	13
Kazlų Rūdos sav.	40	4	44
Marijampolės sav.	44	8	52
Šakių r. sav.	23	12	35
Vilkaviškio r. sav.	13	8	21
Viso regione:			165

Šaltinis: Sudaryta konsultanto

MAATC pasirašęs sutartį su UAB „Ecoservice“, kuris Marijampolės regiono savivaldybėse, prie didžiųjų prekybos centrų, yra pastatęs 62 konteinerius tekstilės atliekoms surinkti (Kalvarijos sav. 8 vnt., Kazlų Rūdos sav. 9 vnt., Marijampolės sav. 22 vnt., Šakių r. sav. 11 vnt., Vilkiškio r. sav. 12 vnt.).

✓ Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių plėtra.

Siekiant užtikrinti VAPT esančių užduočių, susijusių su DGASA tinklo plėtra įvykdymo, planuojama plėsti didelių atliekų surinkimo aikštelių tinklą. Marijampolės regione planuojama įrengti 1 naują DGASA ten, kur gyventojų koncentracija gyvenvietėse yra didžiausia. Taip siekiama užtikrinti optimaliausią šių aikštelių poreikio patenkinimą ir sukurti didžiausią naudą savivaldybių gyventojams:

- 1 DGASA Marijampolės savivaldybėje;
- 1 DGASA Vilkiškio rajono savivaldybėje.

DGASA paskirtis – stambiagabaritinių, statybinių, elektronikos, antrinių žaliavų, buitinių pavojingų atliekų priėmimas ir laikinas saugojimas iki išvežimo. Atliekos į aikštelę pristatomos transportu ar pakavimo forma, netrukdančia vizualiai nustatyti, kad atliekos priimtinos pagal leidimus.

Visos nepavojingos atliekos laikomos tam skirtuose konteineriuose, išskyrus padangas ir metalo atliekas, kurios laikomos ant asfaltuotos dangos. Aikštelėje surinktos atliekos periodiškai išvežamos atitinkamiems atliekų tvarkytojams, turintiems teisę užsiimti šia veikla, apdorojamos ar šalinamos nepavojingų atliekų sąvartyne. Į DGASA priimami tik tie daiktai, kurie leidžiami priimti.

Marijampolės regiono gyventojai kviečiami nereikalingus, bet dar tinkamus naudoti didelių gabaritų daiktus (baldus, langus, duris, dviračius, kilimus, automobilines kėdutes, vežimėlius), elektros ir elektronikos prietaisus pristatyti į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles.

Tokius daiktus gyventojai kviečiami pristatyti į Marijampolės regiono atliekų tvarkymo centro didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles (DGASA).

Marijampolės regiono didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse (DGASA) planuojama vykdyti naujas veiklas, kurios padėtų didinti visuomenės sąmoningumą aplinkosauginiais klausimais. Bus siekiama suteikti žinių ir gebėjimų, įkuriant dirbtuves, organizuojant mokymus ir darbų pamokas, vykdant ekskursijas.

- **Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių plėtra.**

Pagrindinis ŽAKA aikštelėje vykdomas veiklos procesas – žaliųjų atliekų kompostavimas. Kompostavimas atliekamas atvirose kompostavimo ir brandinimo kaupuose su natūralia aeracija ir periodiniu kaupų perkrovimu, pagamintas kompostas realizuojamas. Pilnas komposto paruošimo ciklas trunka nuo 3 iki 11 mėnesių, priklausomai nuo žaliųjų atliekų patekimo į kompostavimo procesą laiko. ŽAKA aikštelės veikimo ypatumams įtaką daro sezoniškumas, susidarantys atliekų srautai ir kiekiai.

Visose aikštelėse žaliosios atliekos priimamos iš gyventojų ir įmonių. Gyvenvietėse dažnai susiduriama su problema, jog gyventojai visų susidariusių žaliųjų atliekų neturi galimybės kompostuoti vietoje, todėl ŽAKA tinklo plėtra, padėtų gyventojams tinkamai atsikratyti žaliosiomis atliekomis, kurių jiems nėra galimybės sutvarkyti vietoje.

Numatoma įrengti 1 ŽAKA aikštelę:

- **1 ŽAKA aikštelės įrengimas Marijampolės savivaldybėje.**

Gaminant vertingą kompostą, siūloma brandinimui ir pagaminto komposto sandėliavimui įrengti stoginę ir taip sumažinti maistinių medžiagų išplovimą lietingo periodo metu.

Taip ŽAKA aikštelėse planuojama įsigyti įrangą žaliųjų atliekų apdorojimui: smulkintuvai, ratiniai krautuvai, komposto sijotuvai, atliekų vartytuvai.

- **Lokalių atsinaujinančios energijos įrenginių plėtra.**

Atsinaujinančių energetinių resursų poreikio patenkinimas, įrengiant lokalius elektros energijos gamybos įrenginius, siekiant padidinti atsinaujinančių išteklių naudojimą ir veiklos sąnaudų mažinimą. Plano įgyvendinimo laikotarpyje planuojama pradėti antžeminės 450 kW saulės modulių elektrinės įrengimo darbus. Numatoma saulės modulių elektrinės vieta: Uosinės 8, Marijampolės sav.:

- **Filtrato valymo įrenginių rekonstrukcija / modernizavimas.**

Plano įgyvendinimo laikotarpyje, Marijampolės regiono sąvartyne planuojama pradėti atvirkštinės osmozės įrenginio rekonstrukcija. Nuotekų valymui osmosinis slėgis yra dirbtinai paverčiamas priešingu. Tirpalo su didesne koncentracija (šiuo atveju nuotekų) pusėje yra dirbtinai sukeliamas slėgis, viršijantis nuotekų osmosinio olėgio dydį. Tokiu atveju vandens molekulės yra priverčiamos judėti priešinga kryptimi – iš nuotekų į kitą membranos pusę (švaraus vandens pusę). Kadangi membrana praleidžia tik vandens molekules, pro membraną praeina tik vanduo, o visos priemaišos lieka koncentrato pusėje. Įrenginio konstrukcija leis užtikrinti, jog iš 100 % įeinančių nuotekų kiekio būtų gaunama apie 75 % išvalyto iki nustatytų parametų nuotekų ir 25 % koncentrato liekanų, kurioje ir liks visos sukonzentruotos nuotėkose ištirpusios priemaišos.

Įgyvendinus numatomą infrastruktūros plėtrą Marijampolės regione, numatoma komunalinių atliekų tvarkymo prognozė pateikiama *30 paveiksle*.

- **Maisto ir virtuvės atliekų perdirbimo pajėgumų sukūrimas Marijampolės regione.**

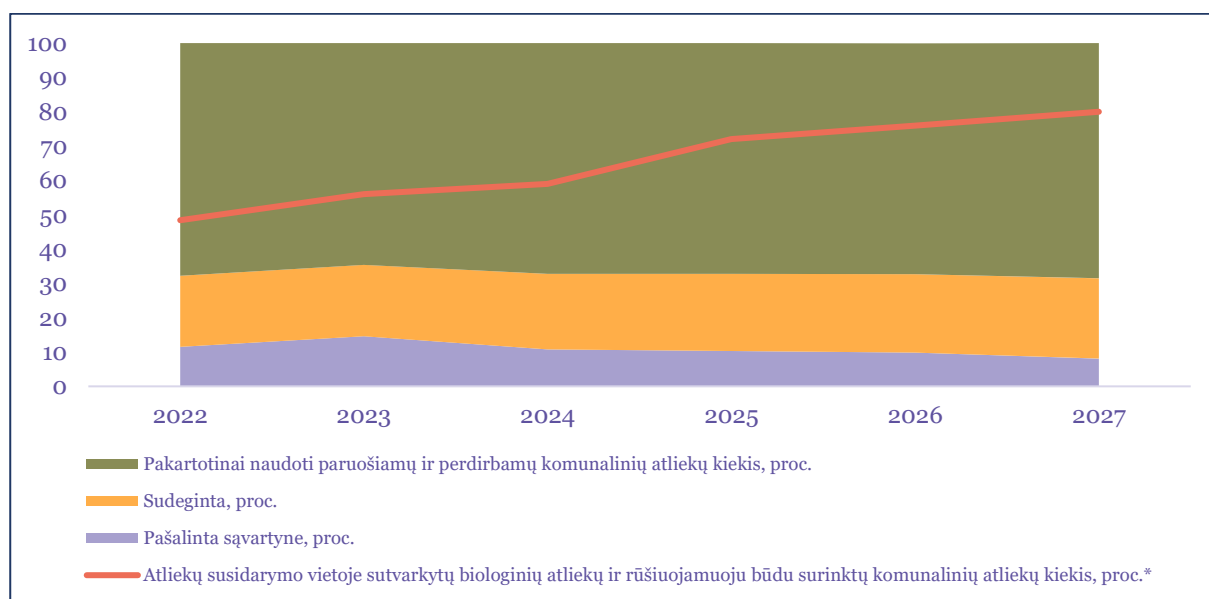
Marijampolės regioninio sąvartyno teritorijoje numatoma pastatyti naują maisto ir virtuvės atliekų apdorojimo gamyklą, skirtą iš gyventojų rūšiuojamuoju būdu surinktų maisto ir virtuvės atliekų tvarkymui. Projekto metu bus sukurta moderni technologinė infrastruktūra, užtikrinanti 3 500 tonų maisto ir virtuvės atliekų per metus apdorojimą bei jų paruošimą panaudoti biodujų gamybos procesuose. Planuojama, kad po projekto bus perdirbama apie 2000 t iš gyventojų surinktų maisto ir virtuvės atliekų. Pagrindiniai planuojami maisto ir virtuvės atliekų apdorojimo procesai:

- maisto ir virtuvės atliekų priėmimas, įskaitant pasvėrimą ir vizualinę patikrą;
- organinės frakcijos atskyrimas nuo priemaišų mechaninio separavimo būdu, įskaitant pakuočių plovimo sistemą naudojant technologinį vandenį;
- organinės masės homogenizavimas ir paruošimas higienizavimo procesui;

- organinės masės higienizavimas laikantis teisės aktų reikalavimų;
- higienizuotos organinės masės laikinas saugojimas rezervuaruose ir paruošimas transportuoti į biodujų gamybos įrenginius;
- oro taršos prevencijos priemonių taikymas.

Siekiant užtikrinti efektyvų ir aplinkosaugos reikalavimus atitinkantį maisto ir virtuvės atliekų tvarkymą, projekto metu bus pastatytas technologinis pastatas ir įrengta visa būtina infrastruktūra: maisto atliekų priėmimo bunkeris su priemaišų šalinimo sistema, organinės frakcijos separavimo ir paruošimo įrenginys, pakuočių plovimo sistema, higienizavimo talpos su maišymo ir temperatūros kontrolės įranga, higienizuotos organinės masės laikino saugojimo talpyklos, technologiniai siurbiai, oro taršos mažinimo įrenginiai, automatizuota technologinių procesų valdymo ir stebėsenos sistema.

Įgyvendinus projektą Marijampolės regione bus sukurta nauja biologinių atliekų tvarkymo infrastruktūra, sudaranti sąlygas efektyviai tvarkyti atskirai surinktas maisto ir virtuvės atliekas, mažinti šalinamų biodegraduojančių atliekų kiekius, didinti išteklių panaudojimą ir prisidėti prie žiedinės ekonomikos bei nacionalinių ir Europos Sąjungos atliekų tvarkymo tikslų įgyvendinimo.

30 pav. Komunalinių atliekų naudojimas / šalinimas

7. PLANO ĮGYVENDINIMO POVEIKIO ĮMOKŲ DYDŽIUI UŽ ATLIEKŲ TVARKYMĄ VERTINIMAS

Reikšmingiausias Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatytų sprendinių įgyvendinimo poveikis įmokoms už komunalinių atliekų tvarkymą susijęs su investicijomis į regioninės atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtojimą – DGASA ir ŽAKA aikštelių plėtra, perdirbimo, rūšiavimo ir paruošimo pakartotinai naudoti pajėgumų sukūrimu.

Pagrindinės investicijos į regioninę atliekų tvarkymo infrastruktūrą:

- **ŽAKA ir DGASA aikštelių plėtra.**

Remiantis preliminariais skaičiavimais investicijos į ŽAKA ir DGASA plėtrą, taip pat išplečiant esamose aikštelėse atliekų tvarkymo pajėgumus gali siekti apie 5,4 mln. Eur. Aikštelių naudingas tarnavimo laikas turėtų siekti 20 ar daugiau metų, o įrenginių, priklausomai nuo jų apkrovimo, naudingas tarnavimo laikas galėtų būti 12 metų.

Vertinama, kad vidutinės atliekų tvarkymo išlaidos tenkančios namų ūkiui per mėnesį įgyvendinus plano investicines priemones neturėtų didėti daugiau 7–10 %.

32 lentelė. Komunalinių atliekų tvarkymo išlaidos Marijampolės regiono savivaldybėse, kuriose įvesta rinkliava

Regionas	Savivaldybė	2021 m. vidutinės atliekų tvarkymo išlaidos, tenkančios namų ūkiui per mėnesį, Eur/l namų ūkiui /mėn.
Marijampolės regionas	Kalvarijos sav.	4,31
	Kazlų Rūdos sav.	4,31
	Marijampolės sav.	4,31
	Šakių r. sav.	4,31
	Vilkaviškio r. sav.	4,31

Šaltinis: Sudaryta konsultanto

Didžiausią įtaką mokesčiams turės nuo 2023 m. padidėsiantis mokestis už aplinkos teršimą nepavojingų atliekų sąvartyne (nuo 15 eur/t iki 50 eur/t), kuris kasmet bus indeksuojamas pasibaigus mokestiniam laikotarpiui, taikant indeksavimo koeficientą. Koeficientas nustatomas pagal Lietuvos statistikos departamento apskaičiuotą ir Oficialiosios statistikos portale paskelbtą mokestinių metų vartotojų kainų indeksą dalijant iš šimto. Siekiant mažinti šio mokesčio didėjimo įtaką vidutinėms atliekų tvarkymo išlaidoms, tenkančioms namų ūkiui, Plano priemonės orientuotos į regioniniame sąvartyne šalinimų atliekų kiekio mažinimą.

Atliekų, patenkančių į sąvartyną, kiekio mažėjimui daugiausiai įtakos turės MVA, tekstilės, antrinių žaliavų, tame tarpe pakuočių surinkimo sistemos efektyvumas. MVA srauto atskiras surinkimas, gali sumažinti į mišrių komunalinių atliekų kiekį daugiau nei 5,7 tūkst. t. atliekų, o tekstilės atliekų atskiras surinkimas, remiantis atliekų sudėties tyrimais – apie 2,3 tūkst. t. atliekų. Efektyvesnis šių atliekų srautų rūšiuojamasis surinkimas sudaro prielaidas sumažinti sąvartyne šalinamų atliekų kiekį.

Antrinių žaliavų, tame tarpe pakuočių, patenkančių su mišriomis komunalinėmis atliekomis (šiuo metu, remiantis atliekų sudėties tyrimais, vidutiniškai regione kartu su mišriomis komunalinėmis atliekomis patenka apie 18 % antrinių žaliavų, tame tarpe pakuočių), kiekio sumažėjimas, turi vieną didžiausių potencialų mažinti mišrių komunalinių atliekų.

Atkreipiamas dėmesys, kad Plane nėra vertinama Valstybinės kainų ir energetikos komisijos sąvartyno vartų mokesčio ir kitų galimų mokesčių reguliavimo įtaka sąvartyno vartų mokesčiui ir įmokoms už atliekų tvarkymą, taip pat galimi minimalių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimų pasikeitimai, kurie gali turėti įtakos komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos apimtims Marijampolės regiono savivaldybėse. Galimą įtaką taip pat gali koreguoti Europos Sąjungos skiriamos paramos dydis ir intensyvumas priemonėse.

8. PLANO ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI

Už Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano stebėseną atsakingas UAB MAATC, kuris metiniame pranešime pateikia apibendrintą informaciją apie regioniniame plane numatytų tikslų, uždavinių ir priemonių įgyvendinimą ir rezultatų pasiekimą.

33 lentelė. Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano priemonių stebėseną

NR.	RODIKLIS	RODIKLIO REIKŠMĖ										
		2022	2023 I	2023 II	2024 I	2024 II	2025 I	2025 II	2026 I	2026 II	2027 I	2027 II
260.1.	Susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį) paruošta pakartotinai naudoti ir perdirbta (proc.)	67		65		67,2		67,2		67,2		68,5
260.3.	Visų susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį) šalinama sąvartyne (proc.)	11,5		14,6		10,8		10,3		9,8		8
261.1.	Atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų komunalinių atliekų kiekis, proc.	48,4		60		65		70		75		80
261.2-1	Savivaldybių skaičius, kuriose įdiegta biologinių atliekų surinkimo sistema, vnt.				5							

NR.	RODIKLIS	RODIKLIO REIKŠMĖ										
		2022	2023 I	2023 II	2024 I	2024 II	2025 I	2025 II	2026 I	2026 II	2027 I	2027 II
261.2-2	Užtikrinant kompostavimą biologinių atliekų susidarymo vietose, regione išdalintos individualaus kompostavimo dėžės, vnt.											Nuo 4600 iki 5000
261.5.	Aprūpinant gyventojus surinkimo priemonėmis buityje susidarančioms tekstilės atliekoms surinkti, turimas regione tekstilės atliekų konteinerių skaičius vnt.			38			127					
261.6	Užtikrinti galimybę atiduoti atskirai surinktas buityje susidarančias pavojingas atliekas	Nuolatos DGASA aikštelėse										
261.7.5.	Išplėsti DGASA tinklą. (Kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų)											
261.7.5	Naujai įrengtų DGASA kiekis, įgyvendinant VAPTP reikalavimus, vnt.											2

NR.	RODIKLIS	RODIKLIO REIKŠMĖ													
		2021		2022		2023		2024		2025		2026		2027	
		I pusr.	II pusr.	I pusr.	II pusr.	I pusr.	II pusr.	I pusr.	II pusr.	I pusr.	II pusr.	I pusr.	II pusr.	I pusr.	II pusr.
1.	ATLIEKŲ PREVENCIJOS SKATINIMAS														
1.-1	Komunalinių atliekų, tenkančių vienam gyventojui, kiekis (kg/m.), palyginti su ES vidurkiu						<100%		<100%		<100%		<100%		<100%
1.1.	<i>Siekti mažinti atliekų susidarymą skatinant vartotojus rinktis daugkartinius gaminius, naudoti produktus pakartotinai, remonto ir (ar) taisymo paslaugas</i>														
1.1.1	Maisto švaistymo prevencijos ir maisto atliekų prevencijos skatinimas⁹														
1.1.2	Viešinio kampanijų organizavimas ir vykdymas														
1.1.2-1	Su savivaldybėmis suderintas viešinio kampanijų planas, vnt.							1		1		1		1	
1.1.2-2	Įgyvendintų viešinio kampanijų atliekų prevencijos ir tvarkymo temomis dalis, proc.								100		100		100		100
1.2.	<i>Užtikrinti šiukšlinimo prevenciją, tvarkyti šiukšles</i>														
1.2.1	Šiukšlių surinkimo ir sutvarkymo organizavimas														
1.2.1-1	Suorganizuotas šiukšlių rinkimo akcijų skaičius, vnt.								5		5		5		5
1.2.2	Antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo priemonių tinklo viešose vietose (parkuose, skveruose, lankytinose vietose, pagrindinėse gatvėse) plėtra¹⁰														

⁹ Maisto švaistymo prevencijos ir maisto atliekų prevencijos skatinimas stebimas savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų stebėsenoje.

¹⁰ Prioritetinės viešosios vietos, kuriose įrengtos antrinių žaliavų surinkimo priemonės, stebimos savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų stebėsenoje.

Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas

NR.	RODIKLIS	RODIKLIO REIKŠMĖ													
		2021		2022		2023		2024		2025		2026		2027	
		I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.
1.2.3	Viešųjų geriamojo vandens stotelių tinklo plėtojimas savivaldybių traukos centruose, viešose sporto aikštelėse, aikštynuose ir parkuose ¹¹														
1.2.4	Padangų atliekų, kurių turėtojų nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, sutvarkymas														
1.2.4-1	Suorganizuotas padangų atliekų, kurių turėtojų nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, surinkimas ir sutvarkymas, vnt.								5		5		5		5
2.	ATLIEKŲ ATSKYRIMAS SUSIDARYMO ŠALTINYJE, SIEKIANČ PARUOŠTI PAKARTOTINAI NAUDOTI ARBA PERDIRBTI														
2.-1	Atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų komunalinių atliekų kiekis, proc.				48,4		60		65		70		75		80
2.1.	Didinti gyventojų aplinkosauginį sąmoningumą ir atsakomybę atliekų rūšiavimo srityje														
2.1.1	Viešinimo kampanijų vykdymas, skatinant atliekų rūšiuojamąjį surinkimą														
2.1.1-1	Įgyvendintų suplanuotų iniciatyvų dalis, proc.								100		100		100		100
2.2.	Didinti atliekų rūšiavimo priemonių ir infrastruktūros prieinamumą														
2.2.3	Esamų didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių eksploatacijos užtikrinimas														
2.2.3-1	DGASA eksploatacijos užtikrinimas, vnt.					Nuolat									
2.2.4	Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių tinklo plėtra regiono savivaldybėse														

¹¹ Prioritetinės viešosios vietos, kuriose įrengtos geriamojo vandens stotelės, stebimos savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų stebėsenoje.

Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas

NR.	RODIKLIS	RODIKLIO REIKŠMĖ													
		2021		2022		2023		2024		2025		2026		2027	
		I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.
2.2.4-1	Įrengtos naujos DGASA, vnt.														2
2.2.5	Kompostavimo vietoje infrastruktūros plėtra, buityje susidarančioms biologiškai skaidžioms atliekoms kompostuoti														
2.2.5-1	Išdalintų individualaus kompostavimo dėžių skaičius, vnt.														Nuo 4600 iki 5000
2.2.6	Bioskaidžių (tame tarpe maisto (virtuvės)) atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros plėtra														
2.2.6-1	Savivaldybių skaičius, kuriose įdiegta biologinių atliekų surinkimo sistema, vnt.							5							
2.2.7	Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių eksploatacijos užtikrinimas														
2.2.7-1	Žaliųjų atliekų surinkimo aikštelių eksploatacijos užtikrinimas														Nuolat
2.2.8	Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių plėtra														
2.2.8-1	Įrengtų ar praplėstų žaliųjų atliekų surinkimo aikštelių skaičius, vnt.														1
2.2.9	Buityje susidarančios tekstilės atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros plėtra														
2.2.9-1	Tekstilės atliekų kontenerių skaičius, vnt.						38			127					
2.2.10	Savivaldybių Atliekų tvarkymo taisyklių atnaujinimas ir kitų savivaldybės dokumentų susijusių su įmokomis už atliekų tvarkymą savivaldybėje atnaujinimas¹²														

¹² Savivaldybių Atliekų tvarkymo taisyklių atnaujinimas, atsižvelgiant į naujus teisės aktų reikalavimus, stebimas savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų stebėsenoje.

Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas

NR.	RODIKLIS	RODIKLIO REIKŠMĖ													
		2021		2022		2023		2024		2025		2026		2027	
		I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.	I pasm.	II pasm.
2.2.11	Sutarčių sudarymas su Tabako gaminių su filtrais ir (ar) filtrų, parduodamų naudoti kartu su tabako gaminiais, gamintojų ir importuotojų organizacijomis dėl tabako gaminių su filtrais ir (ar) filtrų, parduodamų naudoti kartu su tabako gaminiais, šiukšlių išrinkimo, surinkimo, vežimo ir apdorojimo finansavimo, bei sutarčių sudarymas su drėgnųjų servetėlių ir (ar) oro balionėlių gamintojų ir importuotojų organizacijomis dėl drėgnųjų servetėlių ir (ar) oro balionėlių šiukšlių išrinkimo, surinkimo, vežimo ir apdorojimo finansavimo ¹³														
2.2.12	Sutarčių sudarymas su Tabako gaminių su filtrais ir (ar) filtrų, parduodamų naudoti kartu su tabako gaminiais, gamintojų ir importuotojų organizacijomis dėl tabako gaminių su filtrais ir (ar) filtrų, parduodamų naudoti kartu su tabako gaminiais, atliekų, išmestų į viešas surinkimo sistemas, surinkimo savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje, vežimo ir apdorojimo finansavimo ¹⁴														
2.2.13	Užtikrinti saugų asbesto atliekų surinkimo ir sutvarkymo organizavimą savivaldybėse ¹⁵														
3.	ATLIEKŲ PARUOŠIMAS NAUDOTI TOS PAČIOS ARBA KITOS PASKIRTIES PRODUKTAMS AR MEDŽIAGOMS GAMINTI														
3.-1	Susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį) paruošta pakartotinai naudoti ir perdirbta (proc.).		65		67		65		67,2		67,2		67,2		68,5
3.1.	<i>Tikrinant, valant ar taisant atliekomis tapusius produktus ar jų sudedamąsias dalis paruošti taip, kad jie būtų vėl tinkami naudoti be pradinio apdirbimo</i>														
3.1.1	Dirbtuvių organizavimas														
3.1.2-1	Veiksmų plano parengimas dirbtuvių organizavimui savivaldybėse, vnt.								5		5		5		5
3.1.2-2	Įgyvendintų dirbtuvių skaičius, vnt./ m								1		1		1		1
3.1.2-3	Suremontuotų ar paruoštų naudoti								23,7		25,8		28,2		31

¹³ Pasirašytų sutarčių skaičius stebimas savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų stebėsenoje.

¹⁴ Pasirašytų sutarčių skaičius stebimas savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų stebėsenoje.

¹⁵ Asbesto surinkimas stebimas savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų stebėsenoje.

Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas

NR.	RODIKLIS	RODIKLIO REIKŠMĖ													
		2021		2022		2023		2024		2025		2026		2027	
		I pusr.	II pusr.	I pusr.	II pusr.	I pusr.	II pusr.	I pusr.	II pusr.	I pusr.	II pusr.	I pusr.	II pusr.	I pusr.	II pusr.
	pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų kiekis, t/m														
3.2.	Sukurti atliekų paruošimo perdirbti ir jų perdirbimo galimybes														
3.2.1	Žaliųjų atliekų apdorojimo infrastruktūros plėtra														
3.2.1-1	Išplėsta infrastruktūra ŽA apdorojimui, vnt.														12
3.2.2	Didelių gabaritų atliekų surinkimo ir laikymo aikštelės (DGASA) infrastruktūros plėtra, siekiant aikštelėse surenkamų atliekų perdirbimo ar paruošimo pakartotinai naudoti														
3.2.2-1	Išplėsta DGASA infrastruktūra, vnt.														20
3.2.3	Maisto ir virtuvės atliekų perdirbimo pajėgumų sukūrimas Marijampolės regione														
3.2.3-1	Maisto ir virtuvės atliekų perdirbimo pajėgumams sukurti reikalingų pirkimų atlikimas														1
3.3.	Sukurti atsinaujinančios energijos pajėgumus siekiant sumažinti energetinę priklausomybę ir didinti efektyvumą														
3.3.1	Lokalių atsinaujinančios energijos įrenginių plėtra														
3.3.1-1	Pradėta saulės modulių antžeminė elektrinė, vnt.														1
4.	ATLIEKŲ ŠALINIMO GALIMYBĖS UŽTIKRINIMAS														
4.-1	Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis, proc.		13,7		11,5		14,6		10,8		10,3		9,8		8
4.1.	Šalinti nekeliant pavojaus visuomenės sveikatai ir aplinkai atliekas, kurių nepavyksta išvengti, jų dalis ar medžiagas, kurių nepavyksta pakartotinai panaudoti, o vėliau – perdirbti ar kitaip panaudoti nekeliant pavojaus visuomenės sveikatai ir aplinkai														
4.1.1	Filtrato valymo įrenginių rekonstrukcija / modernizavimas														
4.1.1-1	Modernizuoti įrenginiai, vnt.														1

Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas

NR.	RODIKLIS	RODIKLIO REIKŠMĖ													
		2021		2022		2023		2024		2025		2026		2027	
		I pusm.	II pusm.	I pusm.	II pusm.	I pusm.	II pusm.	I pusm.	II pusm.	I pusm.	II pusm.	I pusm.	II pusm.	I pusm.	II pusm.
4.1.2	Regioninio sąvartyno eksploatacijos užtikrinimas														
4.1.2-1	Regioninio sąvartyno eksploatacijos užtikrinimas					Nuolat									
4.1.3	Regioninio sąvartyno infrastruktūros plėtra														
4.1.3-1	Įsigyti įrenginiai, vnt.														2
4.1.4	Sąvartynų ir šalinamų atliekų monitoringo vykdymas														
4.1.4-1	Šalinamų atliekų monitoringo vykdymas					Nuolat									

PRIEDAI

1 priedas. Komunalinių atliekų tvarkymas Marijampolės regione 2023–2027 m., t

Atliekų rūšis	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.
Popieriaus ir kartono, įskaitant pakuotes, atliekos	1889	2073	2256	2440	2787
MVA (LT)		4984	5389	5592	5794
Žaliosios atliekos	4734	5191	9248	9831	10477
Tekstilės atliekos	600	895	1190	1878	2048
Plastiko, įskaitant pakuotes, atliekos	2746	3212	3679	4425	5007
PET pakuočių atliekos	1269	1321	1373	1426	1534
Metalo, įskaitant pakuotes, atliekos	173	243	312	381	468
Stiklo, įskaitant pakuotes, atliekos	2574	2615	2656	2697	2748
Inertinės atliekos (keramika, betonas, akmenys ir panašiai)	23	34	45	55	69
Didžiosios atliekos	5355	5803	6296	6840	7440
Elektros ir elektroninės įrangos atliekos	925	970	1015	1061	1117
Baterijų ir akumuliatorių atliekos	4,5	4,7	4,9	5,2	5,4
Kitos komunalinės atliekos	1521	1513	1506	1498	1491
Mišrios komunalinės atliekos	41875	32335	25960	22725	19917
Buityje susidarančios pavojingosios atliekos	9,0	9,0	8,9	8,9	8,8
Medienos, įskaitant pakuotes, atliekos	2472	2613	2753	2893	3069

Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas

Atliekų rūšis	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.
#N/A (kitos, nepriskirtos jokiais grupei, atliekos)	88	78	68	60	53